

หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มิถุนายน 2559

หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มิถุนายน 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
มิถุนายน 2559

Shi Lei. (2559). **หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน.**

ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภัค มหาวรรการ,
รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร.

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**สำหรับนักศึกษาชาวจีน วิธีการดำเนินการทดลองคือนำหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา รูปแบบ และภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองกับนักศึกษาชาวจีน 2 ครั้งเพื่อหาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบ แล้วนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาชาวจีนจำนวน 15 คนเพื่อประเมินประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบ

ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**สำหรับนักศึกษาชาวจีน 8 บท ได้แก่ บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง บทที่ 2 กลอนบทละคร บทที่ 3 คำราชาศัพท์ บทที่ 4 คำไวพจน์ บทที่ 5 ภาพพจน์ บทที่ 6 สำนวนไทย บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย และบทที่ 8 เกร็ดความรู้ มีประสิทธิภาพ 88.40/86.10 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และมีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.75 แสดงให้เห็นว่าหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**มีประสิทธิภาพและได้เสริมความรู้ ความเข้าใจ สติปัญญา ขยายประสบการณ์ด้วยเนื้อหาที่เข้าใจง่าย นักศึกษาชาวจีนสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ส่วนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาในการใช้หนังสืออ่านประกอบมีคะแนนเฉลี่ย 4.38 แสดงว่านักศึกษาพอใจหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**สำหรับนักศึกษาชาวจีน

หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**สำหรับนักศึกษาชาวจีนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถเสริมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม คติสอนใจ วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทย อีกทั้งฝึกนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าด้วยตนเองรวมทั้งเป็นแนวทางให้ครูชาวจีนสามารถนำไปใช้ในการสอนวรรณคดีไทยเรื่องอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ในครั้งนี้นับเป็นการเผยแพร่วรรณคดีไทยให้ชาวจีนได้รู้จักมากขึ้นอีกด้วย

SUPPLEMENTARY READING BOOK OF LAKHON NOK "SANG THONG" FOR CHINESE STUDENTS

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Thai Language
at Srinakharinwirot University

June 2016

Shi Lei. (2016). **Supplementary Reading Book of Lakhon nok “Sang Thong” for Chinese Students**. Master’s Project. MA (Thai Language). Bangkok. Graduate School. Srinakarinwirot University. Advisor: Assistant Professor Doctor Supak Mahavarakorn, Associate professor Pakasri Yenbutra.

This study is an experimental research with the aim of creating a supplementary reading book of Lakhon nok “Sang Thong” for Chinese students. The researcher studied the material and the research on Thai drama and literature with the aim of creating a supplementary reading book. After that, the researcher wrote the supplementary reading book on Lakhon nok “Sang Thong” for Chinese students. The researcher sent the supplementary reading book to three experts to verify the accuracy of the content, form and language. After that, two experiments with Chinese students was conducted to verify the quality of the supplementary reading book. Upon completion of the book, an experiment with fifteen Chinese students was conducted in order to establish its effectiveness.

The supplementary reading book of Lakhon nok “Sang Thong” for Chinese students, consisting of eight chapters; (Chapter 1: Synopsis of Thai literature “Sang Thong”; Chapter 2: Drama in verse; Chapter 3: Royal words; Chapter 4: Synonyms; Chapter 5: Figures of speech; Chapter 6: Thai idioms; Chapter 7: The Beliefs of Thai people and Chapter 8: Tips about Thai literature). This book was found to be effective at the level of 88.40/86.10 and the students’ progress after using the supplementary reading book was at a level of 0.75. This result demonstrated that the supplementary reading book can help Chinese students to develop their knowledge, understanding, wisdom and experience with the basic content. Regarding the assessment of the satisfaction levels of the students with the supplementary reading book had an average of 4.38 points, indicating that the students were satisfied with the supplementary reading book of Lakhon nok “Sang Thong”.

This supplementary reading book of Lakhon nok “Sang Thong” for Chinese students can enhance the knowledge of these students about Thai culture, traditions, beliefs, the Thai way of life, and also can cultivate the interest of the students in terms of their level of interest with regard to their reading and self-study abilities. The Chinese teachers also found this way of teaching Thai literature more effective.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน

ของ

Shi Lei

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรินทร์ ชัยวิสุทธิทางกูร)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษา

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภัค มหาวรรกร)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์)

.....ที่ปรึกษาร่วม

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ฝกาศรี เ็นบุตร)

(รองศาสตราจารย์ ฝกาศรี เ็นบุตร)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภัค มหาวรรกร)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนการศึกษาเพื่อทำปริญญานิพนธ์

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์ และความกรุณาจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภัค มหาวรรการ และรองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร ที่กรุณาเสียสละเวลาตั้งแต่เริ่มงานวิจัยจนงานวิจัยสำเร็จ อาจารย์สองท่านให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และตรวจแก้ไขปริญญาโท ทั้งยังให้ความรักความเมตตา และให้โอกาสที่ดีแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ กรรมการสอบปากเปล่าปริญญาโทและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก อาจารย์ทั้งสองท่านให้คำแนะนำเพื่อปรับแก้ไขปริญญาโทให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งยังให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์ เรืองรอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยรัตน์ ทับพร ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญ เสียสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือและชี้แนะข้อบกพร่องเพื่อให้ผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงให้เป็นหนังสืออ่านประกอบที่มีคุณภาพ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. นิธิอร พรอำไพสกุล ที่กรุณามอบรูปภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องสังข์ทองแก่ผู้วิจัย และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำปริญญาโท ทั้งยังให้ความรักความเมตตาแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโทรหัส 55 และรุ่นน้องปริญญาโทรหัส 56 ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือ และยังคงเป็นกำลังใจให้กันเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาชาวจีนทุกคนที่เป็นผู้ทดลองในการทดลองกลุ่มย่อยเพื่อปรับปรุงแก้ไขหนังสืออ่านประกอบ และกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบ

ปริญญาโทนี้ได้รับทุนการศึกษาเพื่อทำปริญญาโทของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย และทุนอุดหนุนการเข้าร่วมประชุมและเสนอผลงานจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2559 ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ที่ให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดู สนับสนุนให้มีกำลังใจและกำลังใจในการศึกษาและมีชีวิตที่มีคุณภาพ

SHI LEI 史磊

สารบัญ

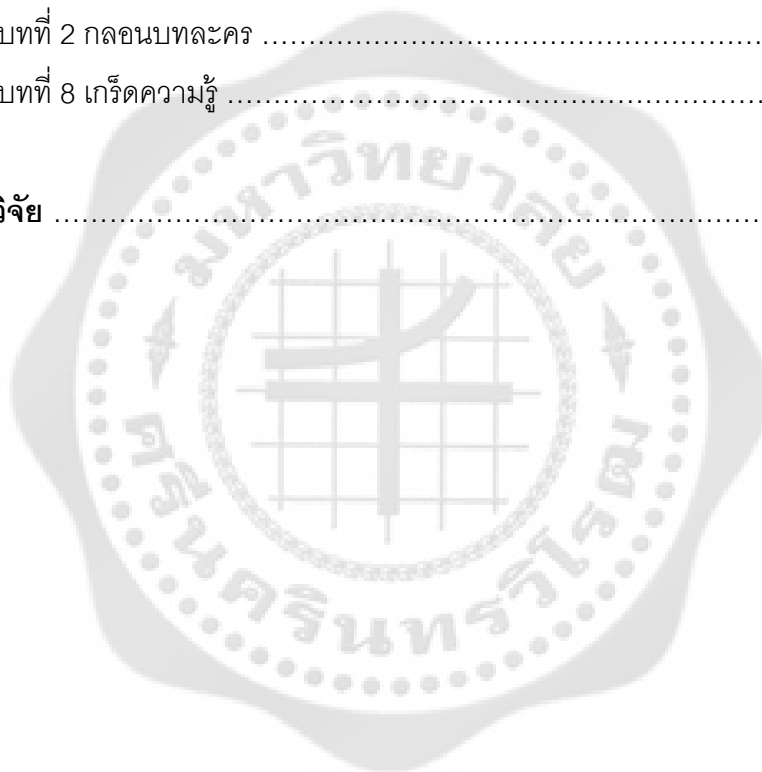
บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	10
ความสำคัญของการวิจัย	11
ขอบเขตของการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
2 การศึกษาหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับ นักศึกษาชาวจีน.....	13
การศึกษาวรรณคดี	13
ความหมายของวรรณคดี	13
องค์ประกอบของวรรณคดี.....	15
ประเภทของวรรณคดี	18
คุณค่าของวรรณคดีไทย	21
การศึกษาละครนอก.....	22
ความหมายของละครนอก	22
วัตถุประสงค์ในการแต่งบทละครนอก.....	23
โครงเรื่องของบทละครนอก	24
แก่นเรื่องของบทละครนอก	25
ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละคร.....	26
การศึกษาละครนอกเรื่องสังข์ทอง	31
ที่มาของเรื่องสังข์ทอง.....	31
ลักษณะเด่นของเรื่องสังข์ทอง.....	34
คุณค่าของเรื่องสังข์ทอง.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การศึกษาหนังสืออ่านประกอบ.....	37
ความหมายของหนังสืออ่านประกอบ.....	37
บทบาทหน้าที่และประโยชน์ของหนังสืออ่านประกอบ.....	38
ขั้นตอนการทำหนังสืออ่านประกอบ.....	43
การประเมินหนังสืออ่านประกอบ.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
การดำเนินการทดลอง.....	63
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	76
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผล.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม.....	85

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก	93
ภาคผนวก ข	100
ภาคผนวก ค	104
ภาคผนวก ง	114
บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง	118
บทที่ 2 กลอนบทละคร	133
บทที่ 8 เกร็ดความรู้	147
ประวัติย่อผู้วิจัย	164

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงคะแนนการประเมินผลของผู้เชี่ยวชาญ	49
2 แสดงการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยรัตน์ ทับพร..	50
3 แสดงการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของรองศาสตราจารย์แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย...	51
4 แสดงการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์ เรืองรอง...	52
5 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 1	54
6 แสดงคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในการทดลองครั้งที่ 1	55
7 แสดงการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหลังจากทดลองครั้งที่ 1	57
8 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 2	59
9 แสดงคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการทดลองครั้งที่ 2	60
10 แสดงคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในการทดลองครั้งที่ 2	60
11 แสดงการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหลังจากการทดลองครั้งที่ 2	62
12 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง	64
13 แสดงคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบ หลังเรียนในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง	65
14 แสดงคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง	68
15 แสดงคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง	70
16 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนแบบทดสอบ ก่อนเรียนและคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง...	72
17 แสดงคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับกลุ่มตัวอย่างในการใช้หนังสือ อ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีน	74

บัญชีภาพประกอบ

ตาราง	หน้า
1 แผ่นพับประชาสัมพันธ์การแสดงละครนอกเรื่องสังข์ทองตอน เล็กคู่-หาปลา ...	3
2 การแสดงละครดึกดำบรรพ์เรื่องสังข์ทองตอน ทิ้งพวงมาลัย ดีคู่ และถอดรูป	3
3 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ การแสดงละครดึกดำบรรพ์เรื่องสังข์ทอง ตอนทิ้งพวงมาลัย-ถอดรูป	4
4 จิตรกรรมฝาผนังเรื่องสังข์ทองตอน นางมณฑาเสด็จไปกระท่อมปลายนา	5
5 จิตรกรรมฝาผนังเรื่องสังข์ทองตอน พระสังข์จุ่มน้ำในบ่อเงินและชุบตัวในบ่อทอง ...	5
6 สภาพบรรยากาศการทดลองครั้งที่ 1	53
7 สภาพบรรยากาศการทดลองครั้งที่ 2	58
8 สภาพบรรยากาศการทดลองครั้งที่ 3	63

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเรียนการสอนภาษาไทยในประเทศจีนมีความเป็นมาที่ยาวนาน ตั้งแต่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง เริ่มเปิดวิชาภาษาไทยในปี พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา การเรียนการสอนภาษาไทยในประเทศจีนได้พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Th.HuJiang, 2555: Online) จากการสำรวจข้อมูลปรากฏว่าประเทศจีนมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด 39 แห่งที่มีการเรียนการสอนภาษาไทย และในปี พ.ศ. 2540 เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของความร่วมมือระหว่างอาเซียน (สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากการจัดตั้งกรอบความร่วมมืออาเซียน+3 ซึ่งมีประเทศสมาชิกได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และอีก 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี ความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับประเทศจีนก็มีการพัฒนาหลายด้าน ส่วนในด้านการศึกษา ประเทศจีนได้จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาและฝึกอบรมจำนวน 10 แห่ง ใน 6 มณฑล ได้แก่ กว่างซี ยูนนาน ฝูเจี้ยน เสฉวน กุ้ยโจว และเฮยหลงเจียง และจะเพิ่มจำนวนทุนการศึกษาให้แก่ประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนนักเรียน นักศึกษาให้ได้ 100,000 คน ภายในปี พ.ศ. 2563 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีและเสริมสร้างมิตรภาพในภาคประชาชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2556) เนื่องจากประเทศไทยเป็น 1 ใน 5 ประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้งอาเซียน ฉะนั้นการเรียนภาษาไทยและทำความเข้าใจวัฒนธรรมไทย จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้นในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีนและประเทศไทย

การเรียนภาษาไทยในประเทศจีนนอกจากจะมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถด้านทักษะภาษาไทยแล้วยังมีการเรียนการสอนวรรณคดีไทยด้วย สิ่งนี้ส่งผลให้นักศึกษาชาวจีนได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิตของคนไทยจากการอ่านวรรณคดีไทย ดังที่ รีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2549: 32) ได้แสดงทัศนะว่า

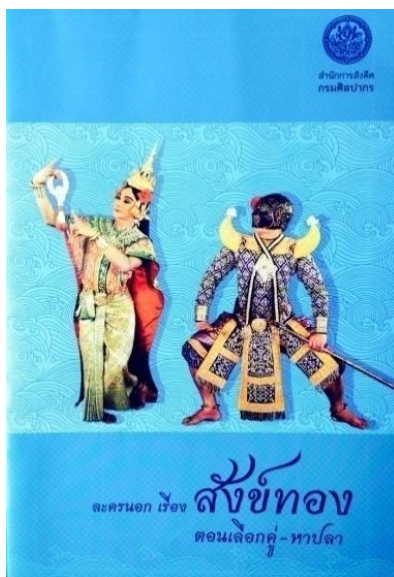
วรรณคดีสัมพันธ์กับชีวิตในหลายลักษณะ ในขั้นต้นวรรณคดีเป็นสิ่งบันเทิงและในขั้นที่สูงขึ้นไป วรรณคดีทำให้เข้าใจชีวิต ทั้งชีวิตในระดับปัจเจก และชีวิตของมนุษย์โดยรวม หรือกล่าวได้ว่าประสบการณ์จากวรรณคดีสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความเป็นมนุษย์ของตนเอง และเรียนรู้เข้าใจชีวิตของคนอื่น และในขั้นสุดท้ายทำให้เข้าใจสังคมอันประกอบไปด้วยความหลากหลายของตัวมนุษย์ และลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

จะเห็นได้ว่าการเรียนวรรณคดีไทยมีความจำเป็นสำหรับชาวต่างชาติที่เรียนภาษาไทย เพราะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจวัฒนธรรม ฟู่ เจิงโฮยว (傅增有) (2544: 55) อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยปักกิ่งกล่าวว่า “นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้ภาษาและวรรณคดีไทย พื้นฐานและมีทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแปลที่จะประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยในด้านสังคม วัฒนธรรม การเมืองและเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเทศจีนและโลก” เพราะฉะนั้นการเรียนวรรณคดีไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชาวจีนที่เรียนภาษาไทย

หลักสูตรวิชาภาษาไทยในประเทศจีนส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีซึ่งใช้ระยะเวลาในการเรียน 4 ปี สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งได้เปิดหลักสูตรระดับปริญญาโทด้วย เช่น มหาวิทยาลัยปักกิ่ง (Peking University) มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง (Beijing Foreign Studies University) มหาวิทยาลัยชนชาติส่วนน้อยยูนนาน (Yunnan Minzu University) มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง (Guangdong University of Foreign Studies) และมหาวิทยาลัยชนชาติกวางสี (Guangxi University for Nationalities) เป็นต้น วิชาวรรณคดีไทยเป็นวิชาที่จำเป็นต้องเรียนในหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยเพื่อให้นักศึกษาชาวจีนรู้จักวรรณคดีไทยสำคัญหลายเรื่อง เช่น **ไตรภูมิพระร่วง รามเกียรติ์ ขุนช้างขุนแผน อิเหนา สังข์ทอง** ฯลฯ ครูชาวจีนส่วนใหญ่จะแนะนำประวัติการแต่ง ผู้แต่ง เนื้อหา ตัวละครต่าง ๆ และอธิบายให้นักศึกษาชาวจีนรู้จักวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อจากวรรณคดีเหล่านี้โดยสังเขป

สังข์ทองเป็นวรรณคดีที่นักศึกษาชาวจีนรู้จักกันเป็นอย่างดี เพราะมีเนื้อเรื่องสนุกสนานและสะท้อนวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อของคนไทยในหลายด้าน คนไทยเชื่อกันว่า **สังข์ทอง**เป็นเรื่องจริงมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และไม่ว่าเป็นเรื่องจริงหรือนิทานพื้นบ้านก็ตาม เรื่องนี้ได้ถูกนำไปปรับเปลี่ยนเขียนใหม่ ทั้งในรูปชาดก คือ **สุวรรณสังฆชาดกในปัญญาสชาดก**และในรูปบทละครนอกพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย อันเป็นบทละครที่ทุกคนต่างรู้จักกันดี (พินิจ หุตะจินดา 2551: 9-10) สำนวนบทพระราชนิพนธ์นี้ปรากฏว่าส่งผลไปถึงศิลปะในด้านต่าง ๆ ทั้งนาฏกรรม จิตรกรรม วรรณกรรม เป็นต้น

เนื่องจาก**สังข์ทอง**มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีผู้สร้าง**สังข์ทอง**เป็นละครโทรทัศน์และออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ของไทย ปัจจุบันเนื้อเรื่องบางตอนก็นิยมมาสร้างเป็นชุดการแสดง เช่น การแสดงชุดรจนาเสียงพวงมาลัย ชุดแม่มณฑลางกระต๋อม ระหว่างเดือนตุลาคมถึงธันวาคมในปี พ.ศ. 2557 ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร (The National Theatre) ได้จัดการแสดงละครนอก เรื่อง**สังข์ทอง** ตอนเลือกคู่-หาปลา ทั้งหมด 6 ครั้ง ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปชมการแสดงในวันอาทิตย์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2557

ภาพประกอบ 1 แผ่นพับประชาสัมพันธ์ การแสดงละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง** ตอนเลือกคู่-หาปลา
วันอาทิตย์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

ในวันศุกร์ที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2557 โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร (The National Theatre) จัดการแสดงนาฏศิลป์ ดนตรี รายการศรีสุขนานุกรม ปี 2557 ครั้งที่ 10 ได้จัดแสดงละคร ดึกดำบรรพ์เรื่อง**สังข์ทอง**ตอนทั้งพวงมาลัย ตีคลี และถอดรูป พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ภาพประกอบ 2 การแสดงละครดึกดำบรรพ์เรื่อง**สังข์ทอง** ตอนทั้งพวงมาลัย ตีคลี และถอดรูป
วันศุกร์ที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ณ โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร¹

¹ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

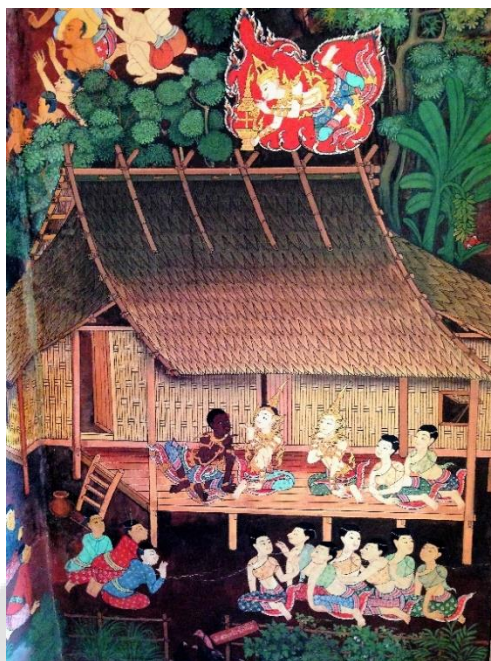
ในวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร จัดการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง **สังข์ทอง** ตอนทิ้งพวงมาลัย-ถอดรูป พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ โดยศิลปินจากสำนักการสังคีต กรมศิลปากร เนื่องในการจัดงานวันนริศ ประจำปี 2558

ภาพประกอบ 3 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ การแสดงละครดึกดำบรรพ์เรื่อง **สังข์ทอง** ตอนทิ้งพวงมาลัย-ถอดรูป วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2558 ณ หอประชุม มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร

จากการจัดการแสดงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเรื่อง **สังข์ทอง**ได้รับความนิยมมากในสังคมไทย เพราะมีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ตัวละครตลกขบขัน การแต่งกายสวยงามและประณีต ชวนให้ผู้ชมเกิดความบันเทิงใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด และได้สัมผัสศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบทำนองเพลง การรำ และการฉ้อฉลในบทร้อง

เรื่อง **สังข์ทอง**ยังนำไปสร้างสรรค์เป็นจิตรกรรมฝาผนัง เช่น จิตรกรรมฝาผนังวัดอัมพวันเจติยาราม จังหวัดสมุทรสงคราม ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วิหารหลวงวัดมหาธาตุ จังหวัดอุดรธานี จิตรกรรมในวิหารลายคำที่วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ วิไลรัตน์ ยंत्रอด และรัชชัช องค์วุฒิเวทย์ (2555:87) เก็บภาพจิตรกรรมฝาผนังและเล่าเรื่อง **สังข์ทอง**และ **สุวรรณหงส์**ในวิหารลายคำ วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยกล่าวว่า “ละครที่นำมาดัดไว้มองเรื่องนี้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เพราะมีเนื้อหาสนุกสนาน มีทั้งเรื่องของความรัก โลก โกรธ และหลง สอดแทรกด้วยมุขตลก สนุกสนาน เฮฮา และเรื่องคุณธรรมเอาไว้ด้วย”

ภาพประกอบ 4 จิตรกรรมฝาผนังเรื่อง**สังข์ทอง** ตอน นางมณฑาเสด็จไปกระท่อมปลายนา
วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ณ อุทยาน ร. 2 อ. อัมพวา จ. สมุทรสงคราม¹

ภาพประกอบ 5 จิตรกรรมฝาผนังเรื่อง**สังข์ทอง** ตอน พระสังข์จุ่มน้ำในบ่อเงินและชุบตัวในบ่อทอง
วันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2559 ณ วัดพระสิงห์ จ. เชียงใหม่²

¹ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

² รูปถ่ายโดยอาจารย์ ดร. นิธิพร พรอำไพสกุล ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**นี้ได้นำมาตีพิมพ์เป็นหนังสือต่าง ๆ เช่น **สังข์ทอง**แบบร้อยแก้ว นิทานสำหรับเด็ก หนังสือการ์ตูน และได้รับเลือกให้เป็นหนังสือเรียนสำหรับเด็กไทยทั้งชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาตลอดมา เช่น **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชุดภาษาเพื่อชีวิต วรรณคดีลำนำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้คัดเลือกตอนกำเนิดพระสังข์เป็นเนื้อหาการสอน และ **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานภาษาไทย วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1** ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีบทที่สอนนิทานพื้นบ้าน ได้ยกตัวอย่างนิทานไทยเรื่อง**สังข์ทอง**และพิจารณาให้เห็นถึงคุณค่าและความนิยมของนิทานที่มีโครงเรื่องแบบเรื่อง**สังข์ทอง**ในสังคมไทย ซึ่งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: คำนำ) พิจารณาเห็นว่า “เรื่อง**สังข์ทอง**เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่า แม้จะนำมาให้เรียนในฐานะวรรณคดีสำคัญของชาติ หรือนำมาจัดแสดงเป็นละครในโอกาสต่าง ๆ ก็จะได้รับคามนิยมสนใจใคร่รู้ตั้งแต่ต้นจนจบ”

บทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ไม่เพียงแต่ถูกคัดเลือกให้เด็กไทยเรียน หนังสือเรียนภาษาไทย ในประเทศจีนก็นิยมนำไปเป็นเนื้อหาการสอน เช่น หนังสือ**ภาษาไทยชั้นสูง (高级泰语)** ซึ่งเป็นหนังสือเรียนของมหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศวางตั้งเลือกตอนดีคือเป็นเนื้อหาการสอน หลินซิวเหมย (林秀梅) และหวงจิ้นเหยียน (黄进炎) (2556: คำนำ) กล่าวว่า “หนังสือ**ภาษาไทยชั้นสูง**จะนำวรรณกรรมหรือวรรณคดีที่ได้รับรางวัล และเนื้อหาที่คัดเลือกมาสามารถสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นจริงของทุกชนชั้น ทุกภูมิภาค วรรณกรรมเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรม จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจสังคมไทย ความคิด และพฤติกรรมของคนไทย และยังเรียนรู้รูปแบบ กลวิธีการเขียนและเจตนาของผู้เขียนด้วย”¹ และจากการสัมภาษณ์นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย แขนงวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ที่เรียนวิชาวรรณกรรมไทยเพื่อชาวต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่านิสิตชาวจีนนางสาวถิงชิวหยุน (唐秋云) (2558: สัมภาษณ์) เลือกสอนตอน พระสังข์ได้นางจรรยา และนิสิตชาวญี่ปุ่นนายไดโกะ นาคาโนะ (仲野大吾) (2558: สัมภาษณ์) เลือกสอนตอนกำเนิดพระสังข์ ด้วยเหตุเดียวกันว่า วรรณคดีเรื่อง**สังข์ทอง**เป็นวรรณคดีที่ค่อนข้างเหมาะสมสำหรับการสอนชาวต่างชาติ เพราะมีเนื้อเรื่องสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิตต่าง ๆ

เมื่อเป็นเช่นนี้ พอสรุปได้ว่าวรรณคดีเรื่อง**สังข์ทอง**เป็นวรรณคดีที่เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษาต่างชาติ แต่เนื้อหาที่เลือกสอนอาจจะต้องคัดเลือกตอนใดตอนหนึ่ง เพราะครูไม่สามารถสอนจนจบทั้งเรื่องได้เนื่องจากการกำหนดของหลักสูตร อย่างไรก็ตาม **สังข์ทอง**เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่า

¹ “高级泰语教材收录了泰国获奖文学作品，内容包括反映泰国各阶层、各地区人民生活的小说节选及短篇小说。作品具有一定的文化影响力和思想深度，有助于帮助学生从不同的角度深入了解泰国的社会现实和当代泰国人的思想行为等，学会分析作者的写作风格、写作意图及写作手法。” แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้วิจัย

ทางด้านวรรณศิลป์ และยังสะท้อนวัฒนธรรม คติสอนใจ วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทย ฯลฯ ตลอดทั้งเรื่อง สามารถส่งเสริมความรู้ ความคิด สติปัญญา พัฒนาทักษะ เจตคติ ค่านิยมแก่นักศึกษาได้ ดังคำประพันธ์ที่ยกมานี้

เมื่อนั้น	ภวนายมีพระทัยขวยชวน
เห็นนางในนอนทั่วทุกตัวคน	ตรัสบอกยุบลสนทนา
ดูก่อนเหล่านางทั้งหลาย	เราหมายมุ่งมาดปรารภนา
จำนงจะประสงค์ลู่ยกยา	ไม่เห็นแก่หน้าจันทาใคร
ชวนกันตั้งจิตพิชฐาน	บนบานตามชอบอัชฌาสัย
ใครเกิดบุตรายาใจ	เวียงชัยจะให้แก่ลูกรัก
ตรัสพลางทางเข้าแท่นที่	ชวนพระมเหสีมีศักดิ์
บวงสรวงเทวาสุรารักษ์	ในห้องทองสุรศักดิ์ตำหนักชัย

(สังข์ทอง. 2545: 8)

จากคำประพันธ์ทำให้เข้าใจความสำคัญเรื่องการสืบทอดราชสมบัติ จึงต้องจัดพิธีบวงสรวงเทวดาเพื่อขอบุตร และอาจอธิบายความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์คือเทวดาในสังคมไทยซึ่งเป็นการเชื่อที่คนจีนก็นับถือเช่นกัน

ส่วนชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าเงาะกับนางรจนานั้น เมื่อถูกไล่ออกจากวังไปอยู่ที่กระท่อมปลายนา ก็ดำรงชีวิตแบบสามัญชน เช่น รจนาดองปั้นฝ้ายทอดผ้าของตนเอง เพียงคำประพันธ์หนึ่งบทก็สามารถสะท้อนวัฒนธรรมการทอดผ้าของคนไทยได้ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เข้าคำพราสอนสั่งเสีย	ให้เมียปั่นฝ้ายทอดผ้า
เจ้าเงาะหัดตีกับขับเสภา	รจนาปั่นฝ้ายสบายใจ

(สังข์ทอง. 2545: 110)

ลักษณะเด่นของเรื่องสังข์ทองประการหนึ่งคือการมีบทที่แสดงอารมณ์ขันเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน แม้กระทั่งนางเอกก็ยังมีอารมณ์ขันไม่แพ้พระเอกซึ่งรื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2556:151) กล่าวว่า “ลักษณะนิสัยของรจนาก็ประการหนึ่งที่ไม่พบในตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยเรื่องอื่นคือเป็นผู้มีอารมณ์ขัน” เช่น เมื่อรจนาทำลายรูปเงาะแล้วกลัวเจ้าเงาะโกรธ จึงยอมรับผิดชอบและขอโทษเจ้าเงาะ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ถ้าทีหลังยังขึ้นทำเช่นนี้	จงทำโพบโยบตีให้อาสัญ
ว่าพลางนางเข้าไปนวดพื้น	หลังไหลไห้นคันจะชวยเกา
ยื่นมือมาจีที่สีข้าง	จะหย่าร้างกันจริงเจียวหรือเจ้า
เอนอิงพิงทับลงกับเพลา	ถอนหนวดถอนเคราให้เจ้าเงาะ
แล้วหยิบหมากมาบ้อนวอนขอชาน	เคี้ยวประทานสักคำทำปะเหลาะ
ยียวนชวนผัวให้หัวเราะ	สร้างออเซาะสรวลสันต์จำนรรจา

(สังข์ทอง. 2545: 110)

จากตัวอย่างคำประพันธ์ข้างต้นนี้สามารถอธิบายความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เรื่องการนวดและการกินหมากแก่นักศึกษาชาวจีน นอกเหนือจากการเข้าใจความหมายเนื้อเรื่อง และอารมณ์ขันของคำประพันธ์ที่ยกมา

ลักษณะเด่นชัดอีกประการหนึ่งของเรื่อง**สังข์ทอง**นี้คือความรัก ความผูกพันระหว่าง พระสังข์กับมเหสีนางจันท์เทวี และพระสังข์กับนางพันธุรัต เช่น ในตอนที่ 1 กำเนิดพระสังข์ เมื่อมเหสีนางจันท์เทวีถูกเนรเทศจากวังเนื่องจากคลอดลูกเป็นหอยสังข์ แต่นางไม่ได้ทิ้งพระสังข์ ยังเลี้ยงลูกด้วยความรักและความทุ่มเท พระสังข์ก็สงสารแม่และมีความกตัญญูต่อแม่ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ไม่ว่าลูกน้อยเป็นหอยปู	คุ้มชุมชิตพิศมัย
พระคุณล้าลบกฟไทร	จะออกให้เห็นตัวก็กลัวการ
.....	
หุงข้าวหาปลาไว้ทำแม่	ดูแลจัดแจงทุกแห่งหน
ช่วยขับไล่ปาประสาจน	สาละวณเล่นพลางไม่ห่างดู

(สังข์ทอง. 2545: 23)

ในตอนี่ 4 พระสังข์หนีนางพันธุรัต แสดงอารมณ์โศกเศร้า คร่ำครวญ แม้ว่านางพันธุรัตเป็นยักษ์ แต่ก็เลี้ยงพระสังข์ด้วยความรัก เมื่อพระสังข์จะหนีนางไป นางพันธุรัตเสียใจจนอกแตกตาย อ่านแล้วซาบซึ้งและเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

แม่อ่อนนอนว่นักหนาแล้ว	น้อยหรือลูกแก้วไม่มาหา
ทุ่มทอดตัวลงทรงโคก	สองตาแดงเดือดดังเลือดนก
ทั้งรักทั้งแค้นแน่นจิต	ยิ่งคิดเคืองชุนมุ่นหมก
กลิ้งกลับสับสายเพื่อพอก	นางร่ำร้องจนอกแตกตาย

(สังข์ทอง. 2545: 76)

จากตัวอย่างทั้งหมดจะเห็นได้ว่า วรรณคดีเรื่อง**สังข์ทอง**มีเนื้อหาสนุกสนานเพลิดเพลินและสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิต สังคม ค่านิยม ความเชื่อของคนไทยสมัยก่อนให้แก่นักศึกษาต่างชาติ หากมีเวลาน้อยก็อธิบายโดยสังเขปแต่ผู้เรียนอาจไม่เข้าใจทั้งหมด ทั้งนี้ นักศึกษาจะเข้าใจวรรณคดีเรื่องนี้ดียิ่งขึ้นหากได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้เห็นคุณค่าและเข้าใจภูมิปัญญาไทยได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือในประเทศจีนก็มีนิทานพื้นบ้านที่มีโครงเรื่องคล้ายกับ**สังข์ทอง**ของไทย ได้แก่ นิทานเรื่อง**คนหน้าจักจั่น**ของคนไทลื้อในสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน และนิทานเรื่อง**อะลองฮอยขาว**ของคนไทได้คง ในเต๋อหง มณฑลยูนนาน เรื่อง**สังข์ทอง**มีเนื้อเรื่องว่า พระสังข์เกิดมาซ่อนตัวอยู่ในหอย มีบุญญาธิการมาก ต่อมาพระสังข์เดินทางไปผจญภัยในเมืองยักษ์ ได้ของวิเศษสามอย่างคือรูปเงาะ ไม้เท้าและเกือกแก้ว พระสังข์จึงซ่อนรูปเงาะเพื่อป้องกันตนเอง พบคู่ครองคือนางรจนาในเมืองท้าวสามนต์และถูกท้าวสามนต์ทดสอบความสามารถด้วยการให้ไปหาปลาหาเนื้ออย่างละ 100 ตัว สุดท้ายพระสังข์ไปติดลากับพระอินทร์เพื่อช่วยเมืองท้าวสามนต์จึงถอดรูปเงาะแล้วได้ชัยชนะและครองเมืองต่อไป ส่วนเรื่อง**คนหน้าจักจั่น**เล่าถึงพระเอกที่เกิดมาซ่อนตัวมีหน้าตาเหมือนจักจั่นซึ่งคล้ายกับพระสังข์ที่เกิดมาซ่อนตัวอยู่ในหอย เรียกเป็นรูปเงาะเหมือนกัน แล้วได้เจอคู่ครองคือนางบัวลา ถูกพ่อตาทดสอบโดยสั่งให้หากวางร้อยตัว หาปลากระแหดำที่มีขนาดเดียวกันมา 100 ตัว และยังสั่งให้สร้างเรือแข่งกับบุตรเขยทั้งหกคน สุดท้ายคนหน้าจักจั่นชนะและออกจากคราบจักจั่น กลายเป็นหนุ่มน้อยผู้สง่างาม ครองเมืองกับนางบัวลา เรื่องนี้กลายเป็นตำนานการแข่งเรือมังกรของคนไทลื้อ “ประชาชนชาวไตได้จัดพิธีแข่งเรือมังกรในวันปีใหม่ทุกปีตามปฏิทินชนชาติไต เพื่อเป็นการระลึกถึงไ้รูปเงาะ เสียงม้าล่อบนเรือมังกรที่ตั้งอยู่ข้าง ๆ นั้น ก็คือการกู่หาไ้รูปเงาะนั่นเอง” (เหยียนเวินเปียน, เจิงผิง 2535: 25)

โครงเรื่อง**คนหน้าจักจั่น**กับ**สังข์ทอง**คล้ายคลึงกันซึ่งชื่อเหมยเจียว (施美娇) (2556: 42-43) ได้เปรียบเทียบเนื้อเรื่อง โครงเรื่อง และแก่นเรื่องของนิทานสองเรื่องนี้ พบว่านิทานสองเรื่องนี้มาจาก**ปัญญาชาดก**เหมือนกัน แพร่กระจายในกลุ่มตระกูลไทที่มีวัฒนธรรมพุทธเถรวาทเช่นเดียวกัน จากการเปรียบเทียบพบว่านิทานสองเรื่องนี้มีโครงเรื่องที่คล้ายกันตรงที่พระเอกเกิดมาต้องซ่อนตัวได้เจอคู่ครองในอีกเมืองหนึ่งและถูกพ่อตาทดสอบ และสุดท้ายพระเอกชนะและถอดรูป ต่างกันตรงที่พระเอกในเรื่อง**สังข์ทอง**ต้องออกไปผจญภัย และได้ของวิเศษ ส่วน**คนหน้าจักจั่น**ของจีนมีวัฒนธรรมของชาวไทลื้อแทรกอยู่ เช่น การจัดตลาดนัดเรียกว่าไป (摆) และการทำบุญตักบาตรในเขตสิบสองปันนา ในขณะที่นิทานสองเรื่องนี้สะท้อนคติความเชื่อทางศาสนาพุทธด้วย¹

¹ สรุปความจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “泰国清迈泰族《金海螺》与西双版纳傣族《蚌面人》故事对比研究” แปลเป็นภาษาไทยโดยผู้วิจัย

ส่วนนิทานเรื่อง**อะลองหอยขาว** เล่าถึงกษัตริย์องค์หนึ่งมีโอรสเกิดมาเป็นหอยขาว กษัตริย์โกรธจึงเอาหอยขาวใส่กล่องแล้วลอยแพไป นางยักษ์เก็บหอยขาวไปเลี้ยง วันหนึ่งหอยขาวก็แตกออกมาเป็นคน และพบว่าแม่เป็นยักษ์ จึงขโมยไม้เท้าวิเศษ รองเท้าวิเศษ และยาวิเศษของแม่ยักษ์ แล้วหนีไป ได้เจอคูครองในอีกเมืองหนึ่ง และถูกพ่อตาทดสอบโดยสั่งให้หาปลา หาเนื้อกวาง และสร้างสะพานทอง สุดท้ายหอยขาวชนะและกลายเป็นชายหนุ่มหน้าตาดี ได้ครองเมืองต่อไป โครงเรื่อง**อะลองหอยขาว**คล้ายกับเรื่อง**สังข์ทอง**ของไทยแทบทุกประการ ดังที่ประคอง นิมมานเหมินท์ และ ดาวเซิงหวา (刀承华) (2542: 93) ได้กล่าวไว้ว่า “นิทานไทได้คงหลายเรื่องคล้ายคลึงกับนิทานที่เล่าในกลุ่มคนไทกลุ่มอื่นที่มาจาก**ปัญญาสชาดก** เช่น นิทานไทได้คงเรื่อง**อะลองหอยขาว**ซึ่งมีเนื้อเรื่องคล้ายกับเรื่อง**สังข์ทอง**พบเล่าแพร่หลายในกลุ่มไทใหญ่ด้วย น่าจะเป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากการแพร่กระจายของนิทานใน**ปัญญาสชาดก**”

จะเห็นได้ว่านิทานเรื่อง**สังข์ทอง**นั้นแพร่หลายทั้งในประเทศไทยและในดินแดนชนชาติไท นอกประเทศไทยด้วย เป็นศิลปวัฒนธรรมทางวรรณกรรมของกลุ่มชนชาติไท ฉะนั้น การเรียนเรื่อง**สังข์ทอง**จึงไม่เพียงแต่ได้ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยมากขึ้น ได้สัมผัสรสของวรรณคดีที่ดีเด่น ยังเป็นความรู้ที่เชื่อมโยงในการทำความเข้าใจกลุ่มคนไทด้วย สามารถกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาชาวจีนในการเรียนได้ ลักษณะเช่นนี้จึงเป็นความรู้เพิ่มเติมที่จะทำให้นักศึกษาชาวจีนเรียนบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ได้เข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น

ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**เนื่องจากเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์ และเสริมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม คติสอนใจ วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทยตลอดทั้งเรื่อง อีกทั้งยังมีโครงเรื่องเหมือนวรรณกรรมจีน เมื่อเป็นเช่นนี้การสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**จะเป็นแนวทางที่ทำให้นักศึกษาชาวจีนสามารถอ่านบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ทั้งเรื่องด้วยตนเองได้ และยังส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ สติปัญญา ขยายประสบการณ์ด้วยเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ผูกนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้าและเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ด้วยตนเอง อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ครูชาวจีนสามารถนำไปใช้ในการสอนวรรณคดีไทยเรื่อง**สังข์ทอง**ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อสร้างหนังสืออ่านประกอบเสริมความรู้และความเข้าใจบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หนังสืออ่านประกอบเสริมความรู้และความเข้าใจบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
2. เป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านประกอบวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ สำหรับชาวต่างชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

นักศึกษาชาวจีน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะอาเซียน มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และการเงินยูนนาน (Yunnan University of Finance and Economics) แลกเปลี่ยนเรียนที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติจำนวน 19 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาชาวจีน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะอาเซียน มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และการเงินยูนนาน (Yunnan University of Finance and Economics) แลกเปลี่ยนเรียนที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 15 คนโดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีพื้นฐานความรู้ภาษาไทยในระดับกลางและยินดีเข้าร่วมกิจกรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

- 2.1 หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน จำนวน 8 บท ได้แก่

บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง

บทที่ 2 กลอนบทละคร

บทที่ 3 คำราชาศัพท์

บทที่ 4 คำไวพจน์

บทที่ 5 ภาพพจน์

บทที่ 6 สำนวนไทย

บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย

บทที่ 8 เกร็ดความรู้

- 2.2 แบบทดสอบระหว่างเรียนของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนทั้งหมด 8 บท บทละ 10 ข้อ รวม 80 ข้อเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

2.3 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนจำนวน 80 ข้อแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาชาวจีนในการใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**สำหรับนักศึกษาชาวจีน

นิยามศัพท์เฉพาะ

หนังสืออ่านประกอบ หมายถึง หนังสืออ่านเพิ่มเติมบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ที่เสริมความรู้ ความเข้าใจ สติปัญญา และขยายประสบการณ์ให้แก่นักศึกษาชาวจีน

บทที่ 2

การศึกษาหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง สำหรับนักศึกษาชาวจีน

สังข์ทองเป็นวรรณคดีเรื่องหนึ่งที่ได้รับคามนิยมมากในสังคมไทย นอกจากนี้ใน มณฑลยูนนานของประเทศจีนก็มีนิทานพื้นบ้านที่มีโครงเรื่องคล้ายกับ**สังข์ทอง**ของไทยด้วยเช่นกัน ฉะนั้น การศึกษาบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ฉบับบทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เพื่อเขียนหนังสืออ่านประกอบสำหรับนักศึกษาชาวจีน จะช่วยให้นักศึกษาชาวจีนเรียนวรรณคดีเรื่องนี้ด้วยตนเองได้และส่งเสริมความรู้ ความคิด และสติปัญญา พัฒนาทักษะของนักศึกษา อีกทั้งทำให้นักศึกษาชาวจีนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อต่าง ๆ ของคนไทย และพัฒนาความสามารถทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การศึกษาวรรณคดี
2. การศึกษาละครนอก
3. การศึกษาบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**
4. การศึกษาหนังสืออ่านประกอบ

1. การศึกษาวรรณคดี

วรรณคดีเป็นวรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีซึ่งเป็นมรดกสำคัญของชาติ วรรณคดีจึงเปรียบเหมือนทรัพย์สินทางปัญญาของบรรพบุรุษที่สร้างและรักษาไว้ การศึกษาวรรณคดีมีประโยชน์ในด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม สภาพสังคม การเมืองการปกครอง ฯลฯ เกิดอารมณ์สะเทือนใจและสื่อความคิดต่าง ๆ โดยใช้ภาษาที่งดงาม งานวิจัยนี้จะศึกษาบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ซึ่งเป็นวรรณคดีที่รู้จักกันดีในสังคมไทย ในบทนี้จะกล่าวถึงความหมายของวรรณคดี องค์ประกอบของวรรณคดี ประเภทของวรรณคดี และคุณค่าของวรรณคดี

1.1 ความหมายของวรรณคดี

กระทรวงศึกษาธิการ (2550:1) อธิบายความหมายของวรรณคดีตามรูปศัพท์ และกล่าวถึงคุณสมบัติของวรรณคดีที่วรรณคดีสโมสรตั้งไว้ ดังนี้

วรรณคดี แปลตามรูปศัพท์ “วรรณ” แปลว่า หนังสือ “คดี” หรือ “คติ” แปลว่า ทาง, เรื่อง รวมความว่า วรรณคดี คือ ทางแห่งหนังสือ หรือ เรื่องจากหนังสือ

วรรณคดีตามความหมายของวรรณคดีสโมสร ปรากฏเป็นหลักฐานทางราชการเป็นครั้งแรกใน พระราชกฤษฎีกาวรรณคดีสโมสร เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2457 บัญญัติขึ้นใช้แทนคำว่า Literature และกล่าวถึงคุณสมบัติของวรรณคดีไว้ว่า

1. เป็นหนังสือดี คือ เป็นเรื่องสมควร ซึ่งสาธารณชนอ่านได้ ไม่เสียประโยชน์ ไม่ชักจูงผู้อ่านไปในทำนองไม่เป็นแก่นสารหรือชักจูงให้เกิดอารมณ์ผิดๆ
2. เป็นหนังสือที่แต่งดี คือ ใช้ภาษาไทยที่มีความหมายแจ่มแจ้ง เด่นชัด โฉมงามอารมณ์ผู้อ่านให้คล้อยตามไปด้วย เกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ตื่นเต้น หรือดื่มด่ำไปกับบทประพันธ์นั้นๆ

พระยาอนุมานราชธน (เสฐียรโกเศศ) (2531: 3) มีความคิดเห็นว่าความหมายของวรรณคดีมีอยู่สองนัย คือ วรรณคดีทั่วไป และวรรณคดีมีวรรณศิลป์ วรรณคดีทั่วไปคือ “ข้อเขียนที่แต่งขึ้นเป็นหนังสือ จะแต่งดีหรือไม่ดี เป็นเรื่องดีหรือเลว จะเป็นหนังสือของชาติใด ภาษาใด หรือยุคใดสมัยใด ก็ได้ ชื่อว่าเป็นวรรณคดีทั้งนั้น” ส่วนวรรณคดีมีวรรณศิลป์ หมายถึง “บทประพันธ์ ซึ่งมีลักษณะเด่นในเชิงประพันธ์ มีค่าทางอารมณ์และความรู้สึกแก่ผู้อ่านผู้ฟัง”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 1100) นิยามความหมายของวรรณคดีว่า “วรรณคดี น. วรรณกรรมที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดีมีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ถึงขนาด เช่น พระราชนิพนธ์สองเดือน มัทนะพาธา สามก๊ก เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน”

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 458) ให้ความหมายว่า “คำว่า วรรณคดี เป็นคำไทยที่ใช้แทนคำภาษาอังกฤษว่า literature แต่คำว่า literature มีความหมายกว้างกว่าคำว่า วรรณคดีของไทย คือหมายถึงตั้งแต่งานประพันธ์ชั้นสูงมาจนถึงสลาภยา ส่วนวรรณคดีในบริบทของไทย หมายถึงหนังสือชั้นยอดที่แต่งดีมีคุณค่า มีความประณีต งดงาม เป็นมรดกทางวรรณศิลป์และภูมิปัญญาที่ได้รับการยกย่องผ่านกาลเวลามาเนิ่นนาน”

เนื่องจากว่าวรรณคดีประกอบด้วยรูปแบบ เนื้อหาและภาษา ฉะนั้น สามส่วนนี้จะมี ความสัมพันธ์กันซึ่งขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2511:4-5) ได้สรุปในด้าน รูปแบบ เนื้อหาและภาษาของวรรณคดีว่า “หนังสือวรรณคดีควรมีรูปแบบและเนื้อหาเหมาะสมกัน รูปแบบของคำประพันธ์ เนื้อหาเป็นเรื่อง ลักษณะนิสัยตัวละครในเรื่อง ฯลฯ สองส่วนนี้ต้องสอดคล้องกัน นอกจากนั้น วรรณคดีต้องใช้ภาษาที่เลือกเฟ้นอย่างประณีต มีคุณค่าหลายประการ อ่านแล้วติดใจ น่าอภิรมย์ ไม่รู้สึกเบื่อ เป็นหนังสือที่มีพัฒนาการทางอารมณ์สูง”

จากความหมายของวรรณคดีข้างต้นนี้ พอสรุปได้ว่า วรรณคดีเป็นวรรณกรรมที่ได้รับ การยกย่องว่าแต่งดี มีคุณค่าด้านวรรณศิลป์ เป็นหนังสือที่แสดงความคิด ความรู้สึกด้วยภาษาที่งดงาม อ่านแล้วเกิดอารมณ์สะเทือนใจ

1.2 องค์ประกอบของวรรณคดี

วรรณคดีประกอบด้วย 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ภาษา เนื้อหาและรูปแบบ การศึกษาวรรณคดี จำเป็นต้องพิจารณาการใช้ภาษา เนื้อหาสาระ และลักษณะงานประพันธ์ของวรรณคดีนั้น การศึกษา องค์ประกอบของวรรณคดีจะทำให้ผู้ที่พิจารณาวรรณคดีได้ซาบซึ้งในศิลปะการใช้ภาษา และยังทำให้ เข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนจะสื่อ

1.2.1 องค์ประกอบด้านภาษา ภาษาในวรรณคดีเป็นภาษาที่ไพเราะงดงาม เป็นการเรียบเรียงภาษาอย่างมีศิลปะ แบ่งเป็นภาษาที่ทำให้เกิดรสคำและรสความ (เสนีย์ วิลาวรรณ และคณะ. 2551: 3-9) ดังนี้

1. รสคำ คือ “ความไพเราะอันเกิดจากถ้อยคำหรือเสียงของถ้อยคำ ซึ่งได้แก่การ เลือกสรรถ้อยคำที่มีความหมายกระชับใจ แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึก” ดังนี้

1.1 การใช้เสียงสัมผัส คือ การใช้เสียงคล้องจอง มีสัมผัสนอก เป็นสัมผัสระหว่าง บรรทัดและสัมผัสระหว่างบท ใช้เฉพาะสัมผัสสระเท่านั้น ส่วนสัมผัสในเป็นสัมผัสที่ไม่บังคับ อาจมีหรือ ไม่มีก็ได้ เป็นได้ทั้งสัมผัสสระและพยัญชนะ มีมากหรือน้อยก็ได้ เช่น

จุดแว่นเวียนซ้ายย้ายขวา	โหขึ้นสามลามีขม้น
แข็งแซ่ตรงซังข้ประดังกัน	ฆาตฆ้องกลองลั่นสนั่นไป

(สังข์ทอง. 2545: 62)

1.2 การเลียนเสียงธรรมชาติประกอบในคำประพันธ์ เช่น

เมื่อนั้น	ท้าวสามนต์ตบพระหัตถ์จัดฉาน
ลูกเขยภูผู้ตีสนดาน	เป็นเผ่าพงศ์วงศ์วานกษัตรา

(สังข์ทอง. 2545: 167)

1.3 การเล่นคำและเล่นเสียง คือการเล่นเสียงสระ เสียงพยัญชนะ คำพ้องเสียง คำเสียงคล้าย หรือคำคล้ายในคำประพันธ์ เช่น

ครั้นถึงหิมวาป่าสูง
นายยักษ์อยากกินก็ยินดี

เห็นฝูงเนื้อเปื้อนเลือดสี
เข้าไล่ตีเลี้ยวลัดสกัดสแกง
(สังข์ทอง. 2545: 68)

2. รสความ คือ ความไพเราะอันเกิดจากความหมายของคำประพันธ์โดยการพรรณนาหรือการบรรยายอย่างตรงไปตรงมา หรือใช้โวหารภาพพจน์ช่วย **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 357)** อธิบายภาพพจน์ว่าเป็น “กลวิธีอันเป็นศิลปะของการใช้ภาษา สำนวนในการพูด หรือการแต่งหนังสือ โดยกล่าวถึงสิ่งหนึ่ง แต่ให้มีความหมายไปถึงอีกสิ่งหนึ่ง มีความมุ่งหมายเพื่อเพิ่มอรรถรสให้แก่ข้อความนั้น ๆ” ภาพพจน์แบ่งเป็นรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะที่มีที่ใช้มากในวรรณคดีไทย ได้แก่

2.1 อุปมา **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 566)** อธิบายอุปมาว่า “ภาพพจน์รูปแบบหนึ่ง เป็นการเปรียบเทียบระหว่างของสองอย่าง ซึ่งอาจไม่ใช่ของชนิดเดียวกันหรือเรื่องเดียวกัน ในการเปรียบเทียบมีคำที่แสดงว่าเหมือนเป็นเครื่องเชื่อม เช่นคำว่า กล ดัง (ประ) ดุจ ประหนึ่ง, (ประ) เล่ห์, เพียง, ถนัดดั่ง, ละม้าย, แม่น, เหมือน, เฉก (เช่น), ราว (กับ)”

2.2 อุปลักษณ์ **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 569)** อธิบายอุปลักษณ์ว่า “ภาพพจน์รูปแบบหนึ่ง กล่าวเปรียบโดยตรงระหว่างสิ่งที่มีคุณสมบัติร่วมบางประการของของสองสิ่ง หรือมากกว่านั้นโดยมีคำแสดงเปรียบเทียบนั้นว่า เป็น คือ เท่ากับ ฯลฯ”

2.3 สัญลักษณ์ **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 500)** อธิบายสัญลักษณ์ว่า “สิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิต ใช้แทน หรือเป็นตัวแทนสิ่งอื่นที่มีสมบัติบางประการร่วมกัน เช่น สีแดงอาจเป็นสัญลักษณ์ของเลือด หรือแทนคำว่า “หยุด” ในเครื่องหมายของการจราจร”

2.4 บุคลาธิษฐาน **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 287)** อธิบายบุคลาธิษฐานว่า “ภาพพจน์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้สิ่งซึ่งไม่ใช่มนุษย์ (เช่น สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ต้นไม้ ดอกไม้ ความคิด หรือนามธรรมใด ๆ ฯลฯ) มีสภาวะเป็นมนุษย์ ทำกิจการการพูด คิด มีสติปัญญาและอารมณ์ ความรู้สึก อย่างมนุษย์ทุกประการ”

2.5 อติพจน์ **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 539)** อธิบายอติพจน์ว่า “ภาพพจน์รูปแบบหนึ่ง การกล่าวเกินจริงอย่างจงใจ ด้วยเจตนาเน้นข้อความที่กล่าวนั้นให้น้ำหนักยิ่งขึ้น ให้ความรู้สึกเพิ่มขึ้น อาจเป็นการใช้อวดเกินจริง แต่อย่างไรก็ตาม คำแห่งความจริงเจือปนอยู่ ไม่ใช่เรื่องกู่ขึ้นหลอกลวงล้วน ๆ”

2.6 นามนัย พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 248) อธิบายนามนัยว่า “ภาพพจน์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งใช้คำ หรือวลี แทนสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีลักษณะเด่น หรือมีสัมพันธ์ภาพใกล้ชิดกับสิ่งที่แทนนั้น อาจแทนสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้ เช่น คทา, มงกุฎ ใช้แทน พระราชา จอบ, เคียว ใช้แทน เกษตรกร”

1.2.2 องค์ประกอบด้านเนื้อหา เนื้อหาหมายถึงใจความสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และฉาก (เสนีย์ วิลาวรรณ และคณะ. 2551: 3-9) สรุปได้ดังนี้

1. เนื้อเรื่อง คือส่วนที่บอกว่า มีอะไรเกิดขึ้นกับใคร ที่ไหน เมื่อไรและอย่างไร
2. แก่นเรื่อง คือ แนวคิดหลักหรือข้อคิดสำคัญที่ผู้แต่งกำหนดไว้ก่อนที่จะเขียนเรื่อง เพื่อเป็นกรอบให้ผู้แต่งไม่เขียนออกนอกเรื่อง ส่วนพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 97) อธิบายแก่นเรื่องคือ

ความคิดสำคัญอันเป็นแกนกลางของเรื่องที่ผู้แต่งเรื่องของวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ ให้มีเอกภาพในสารคดีร้อยแก้วทั่วไป แก่นเรื่องคือหัวข้อสำคัญที่ผู้เขียนจะนำมาเป็นหลักใหญ่ (หรือปัญหาใหญ่) ในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ในบทกวีนิพนธ์ บันเทิงคดี และบทละคร แก่นเรื่องจะเป็นความคิดสำคัญที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่องตลอดทั้งเรื่อง เมื่อผู้อ่านอ่านจบแล้วจะบังเกิดความเข้าใจและความหยั่งเห็น (insight) ในวิถีชีวิต ปัญหา และจิตใจของมนุษย์ ตลอดจนสังคมของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ

3. โครงเรื่อง คือ เหตุการณ์สำคัญของเรื่องที่ผู้แต่งวางไว้คร่าว ๆ ยังไม่ใส่รายละเอียดของเนื้อหา ไม่กำหนดชื่อตัวละคร ไม่กำหนดรายละเอียดของเหตุการณ์และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ ส่วนพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 232) อธิบายโครงเรื่องคือ “การจัดลำดับเหตุการณ์ในการเดินเรื่องอย่างระมัดระวัง เพื่อให้บรรลุผลตามต้องการของผู้เขียน โครงเรื่องที่ดีมักต้องมีความขัดแย้ง ซึ่งอาจจะเป็นความขัดแย้งของความรู้สึกภายในของตัวละคร ความขัดแย้งของตัวละครกับตัวละครฝ่ายตรงข้าม กับสังคม หรือกับธรรมชาติ เป็นต้น”

4. ตัวละคร คือ ผู้แสดงบทบาทในงานประพันธ์ อาจเป็นบุคคลที่มีตัวตนจริง บุคคลสมมุติ หรืออาจจะเป็นสัตว์ อนุมานก็ได้ ตัวละครมี 2 แบบ คือ ตัวละครหลายลักษณะซึ่งเป็นตัวละครที่มีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และพฤติกรรมเหมือนคนจริงเมื่อประสบเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไป และตัวละครลักษณะเดียวคือตัวละครที่มีลักษณะนิสัยเพียงอย่างเดียวตลอดเรื่อง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและอารมณ์แม้สถานการณ์ในเรื่องจะเปลี่ยนแปลงไป ส่วนพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 211) อธิบายตัวละครว่า “บุคคลที่นักเขียนบทละคร นวนิยาย หรือเรื่องสั้นสร้างขึ้นในงานวรรณกรรม เพื่อให้มีบทบาทและลักษณะนิสัยตามที่

ผู้เขียนต้องการ ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งของงานแต่ง ทั้งนี้เพราะคำพูด การกระทำ และความคิดของตัวละครเป็นปัจจัยสำคัญในการเดินเรื่องของผู้แต่ง การสร้างตัวละคร จึงเป็นงานพื้นฐานของนักเขียน”

5. ฉาก คือ สภาวะแวดล้อมของตัวละครในงานประพันธ์ รวมถึงบรรยากาศใน เหตุการณ์หรือเรื่องราวของงานประพันธ์ ฉากอาจเป็นสถานที่จริงก็ได้ ส่วน **พจนานุกรมศัพท์ วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2552: 198) อธิบายฉากว่าเป็น “หน่วยของการแสดง หรือเหตุการณ์บนเวทีที่ย่อยที่สุดในบทละครที่ปรากฏในแต่ละองค์ โดยทั่ว ๆ ไปบทละครนิยมแบ่งเป็นองค์”

1.2.3 องค์ประกอบด้านรูปแบบ รูปแบบหมายถึงลักษณะของงานประพันธ์ที่ผู้แต่ง แสดงออกมา วรรณคดีและวรรณกรรมแต่ละประเภท มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น วรรณคดีนั้น เป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง หากเป็นร้อยแก้ว คือเป็นนิทาน เรื่องสั้น นวนิยายหรือแบบอื่น หากเป็น ร้อยกรอง คือเป็นกลอน ฉันท์ กาพย์หรือแบบอื่น การศึกษาวรรณคดีหรือวรรณกรรม ต้องพิจารณา ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา

จะเห็นได้ว่าวรรณคดีหรือวรรณกรรมมีองค์ประกอบ 3 อย่างที่สัมพันธ์กัน คือ เนื้อหา รูปแบบ และภาษาซึ่งขาดประการใดประการหนึ่งไม่ได้ เนื้อหาคือใจความสำคัญของเรื่อง รูปแบบคือลักษณะ งานประพันธ์ของวรรณคดีประเภทนั้น ส่วนภาษาคือคำหรือข้อความที่ใช้ในการเรียบเรียงเรื่องราว

1.3 ประเภทของวรรณคดี

วรรณคดีแบ่งได้หลายประเภทตามลักษณะต่าง ๆ ทำให้เข้าใจลักษณะของวรรณคดีแต่ละ ประเภท กุหลาบ มัลลิกะมาส (2547: 161-162) แบ่งวรรณคดีไทยออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะ การแต่ง ดังนี้

1. ประเภทที่แต่งเป็นร้อยแก้ว เป็นวรรณกรรมประเภทที่ไม่มีลักษณะบังคับในการแต่ง ตามแบบแผนที่บัญญัติไว้ หรือไม่กำหนดคณะ เช่น พงศาวดารต่าง ๆ นิทาน ฯลฯ
2. ประเภทที่แต่งเป็นร้อยกรอง เป็นวรรณกรรมประเภทที่มีลักษณะบังคับในการแต่ง หรือมีการกำหนดคณะ อาจแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีกหลายประเภท ดังนี้

2.1 แบ่งตามลักษณะการแต่ง เป็นกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ร่าย และกานท์ แต่ละ ประเภทยังมีหลายชนิด เช่น กาพย์ยานี กลอนบทละคร โคลงสี่สุภาพ ฯลฯ และยังมีการแต่งรวม การประพันธ์ เช่น แต่งโคลงกับร่ายรวมกันเรียกว่า ลิลิต

2.2 แบ่งตามวัตถุประสงค์ในการใช้ เช่น

- 2.2.1 เพลงยาว ใช้เป็นบทฝากรัก หรือบทแสดงความในใจของผู้แต่ง
- 2.2.2 เล่าเรื่อง, เล่านิทาน เช่น บทเสภา นิทานคำกลอน บทสดุดีเฉลิมพระเกียรติ
- 2.2.3 แสดงความรักความอาลัย หรือคร่ำครวญ คือบทนิราศ
- 2.2.4 บทใช้ในการแสดงและการละเล่น เช่น บทละครร่ำ บทละครร้อง ฯลฯ
- 2.2.5 บทร้อง เช่น บทมโหรี เพลงต่าง ๆ
- 2.2.6 บทสวด บทไหว้
- 2.2.7 บทสอน เช่น สุภาษิตสอนหญิง
- 2.2.8 บทแสดงความคิด และทัศนะต่าง ๆ บทดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า โคลงโลกนิติ
- 2.2.9 บทวิชาการ ตำราการแต่งร้อยกรอง แบบเรียน เช่น ไวยากรณ์พิจารณา
- 2.2.10 บทที่ใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น โองการแข่งน้ำ

ส่วนประจักษ์ ปรากฏพิทยากร (2522:5-8) แบ่งวรรณคดีตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

การแบ่งวรรณคดีตามลักษณะเนื้อเรื่อง มี 5 ประเภท คือ

1. วรรณคดีการละคร หรือนาฏวรรณคดี ได้แก่บทละครต่าง ๆ เช่น บทละครในเรื่อง **อิเหนา** บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง**
2. วรรณคดีพุทธศาสนาและศีลธรรม เช่น **มหาเวสสันดรชาดก**
3. วรรณคดีเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี หรือเกี่ยวกับพิธีการ เช่น **พระราชพิธีสิบสองเดือน**
4. วรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ หรือวรรณคดีประวัติศาสตร์ เช่น **ลิลิตตะเลงพ่าย**
5. วรรณคดีประเภทนิราศ หรือวรรณคดีเกี่ยวกับอารมณ์ เช่น **นิราศภูเขาทอง**

การแบ่งวรรณคดีตามวัตถุประสงค์ มี 2 ประเภท คือ

1. วรรณคดีแท้ (Pure literature) เป็นวรรณคดีที่ไม่มีวิชาความรู้หรือคติสอนใจแก่ผู้อ่านโดยตรง เป็นวรรณคดีที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดทางอารมณ์สะท้อนใจของผู้แต่งเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลินเป็นหลัก เช่น **ขุนช้างขุนแผน**
2. วรรณคดีประยุกต์ (Applied literature) เป็นวรรณคดีที่แต่งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายนอกเหนือไปจากความเพลิดเพลิน เช่น **ไตรภูมิพระร่วง**

การแบ่งวรรณคดีตามลักษณะการประพันธ์ มี 2 ประเภท คือ

1. ร้อยแก้วซึ่งเป็นวรรณคดีที่มีการประพันธ์แบบร้อยแก้ว เช่น **ไตรภูมิพระร่วง**
2. ร้อยกรองซึ่งเป็นวรรณคดีที่มีการประพันธ์แบบร้อยกรอง เช่น **อิเหนา**

การแบ่งวรรณคดีตามลักษณะของการบันทึก มี 2 ประเภท คือ

1. วรรณคดีมุขปาฐะ (Oral literature) เป็นวรรณคดีที่เล่ากันสืบมา ไม่ได้จารึกเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เพลงพื้นบ้าน
2. วรรณคดีที่จารึกเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น **ไตรภูมิพระร่วง**

การแบ่งวรรณคดีตามลักษณะแนวการแต่ง มี 2 ประเภท คือ

1. วรรณคดีที่แสดงความในใจของผู้แต่ง (Subjective หรือ Lyric) เป็นวรรณคดีประเภทที่กวีถือตัวเองเป็นใหญ่ แสดงความคิดเห็นของตัวเองหรือความคิดเห็นร่วมกันของมนุษย์ วรรณคดีประเภทนี้ยังมีหลายประเภท เช่น

1.1 กาพย์กลอนแสดงความคิดเห็นทางปรัชญา ซึ่งต่างจากกาพย์กลอนที่เป็นสุภาษิตแบบการสั่งสอน

1.2 กาพย์สวดดี (Ode) หมายถึงคำประพันธ์ที่มีลักษณะสง่าภาคภูมิทั้งในเนื้อเรื่องและทำนองแต่ง โดยมากมักจะสมมุติเป็นคำอภิวาทบุคคลหรือสิ่งที่มีค่าหรือสูงศักดิ์

1.3 กาพย์กลอนแสดงความเศร้าหรือหม่นหมอง (Elegy) เป็นกาพย์กลอนสั้น ๆ แสดงความโศกเศร้าด้วยเหตุการณ์ ได้แก่ เพลงยาว หรือนิราศ

2. วรรณคดีที่ผู้แต่งแสดงตัวเป็นกลาง (Objective Poetry) วรรณคดีชนิดนี้ผู้แต่งปล่อยจิตใจของตนให้ออกไปสัมผัสกับชีวิตภายนอก ไม่ได้หมกมุ่นกับเรื่องส่วนตัว แบ่งเป็นบรรยาย (narrative) และละคร (drama) วรรณคดีบรรยายจะแบ่งเป็นร้อยกรอง และร้อยแก้ว ร้อยกรองจะแยกเป็นนิทานคำกลอน (Ballad) महाकाव्य (Epic) และเรื่องประโลมโลก (Romance) ส่วนร้อยแก้วจะแยกเป็นนวนิยาย (Novel) และเรื่องสั้น (Short story) ละครจะแบ่งเป็น ละครโศก (Tragedy) และ ละครตลก (Comedy)

จากวิธีการแบ่งวรรณคดีข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าประเภทของวรรณคดีแบ่งได้หลายวิธี มักจะแบ่งตามลักษณะของการประพันธ์ ตามลักษณะของการบันทึก และตามจุดประสงค์ในการเขียน เช่น บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ที่ผู้วิจัยจะศึกษาแบ่งตามลักษณะของการประพันธ์คือวรรณคดีร้อยกรอง แบ่งตามลักษณะของการบันทึกคือวรรณคดีลายลักษณ์ และแบ่งตามจุดประสงค์ในการเขียนคือบันเทิงคดี

1.4 คุณค่าของวรรณคดีไทย

วรรณคดีเป็นงานศิลปะที่มีคุณค่าทางด้านจิตใจและสังคม การศึกษาวรรณคดีทำให้มนุษย์สร้างจินตภาพ เกิดอารมณ์สะท้อนใจในการอ่านด้วยภาษาสละสลวย วรรณคดียังเป็นภาพสะท้อนสังคม มีนักวรรณคดีไทยหลายท่านกล่าวถึงคุณค่าของวรรณคดีไทย ผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

1.4.1 วรรณคดีมีคุณค่าในด้านศิลปะการใช้ภาษา ซึ่ง รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549: 110) กล่าวว่า “หนังสือที่ได้รับยกย่องว่าเป็นวรรณคดีเป็นงานเขียนที่ใช้ภาษาที่เลือกเฟ้นอย่างประณีตบรรจง มีเสียงไพเราะ มีชั้นเชิงของการสรรคำ สร้างโวหาร เล่นกับอรรถวิสัยลักษณะของภาษาไทยอย่างเชี่ยวชาญ และมีความหมายทุกถ้อยทุกคำ บางถ้อยคำมีความหมายลึกซึ้งซับซ้อนต้องพินิจพิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน” ถ้อยคำสำนวนที่กวีเลือกใช้ไม่เพียงแต่มีเสียงไพเราะ ยังทำให้ผู้อ่านสร้างจินตภาพและเกิดอารมณ์สะท้อนใจในการอ่านด้วย บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539: 45) กล่าวว่า “วรรณคดีไทยเป็นวรรณคดีทางศิลปะ ศิลปะแห่งการใช้ถ้อยคำ ศิลปะการวาดมโนภาพ ศิลปะการเปรียบเทียบ ศิลปะการโต้ตอบ ศิลปะการกลั่นกรองอารมณ์ ศิลปะการพรรณนา ศิลปะการบรรยาย ส่วนความคิดเห็นนั้น ใครถึงก็เชิญกันไป กวีเองก็ดูเหมือนจะไม่เพ่งเล็งนัก”

1.4.2 วรรณคดีมีคุณค่าในด้านอารมณ์ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539: 49) กล่าวว่า “มรดกล้ำค่าที่สุดของวรรณคดีก็คือ ชี้นำให้เห็นพัฒนาการด้านอารมณ์ของคนในสมัยของผู้แต่ง” การอ่านวรรณคดีจะซาบซึ้งใจตรงที่เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เข้าใจความคิดความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละครทั้งรัก แค้น เศร้า ฯลฯ ซึ่ง รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549: 113) กล่าวว่า “วรรณคดีไทยที่สร้างความซาบซึ้งใจแก่ผู้อ่านจึงมักเป็นเรื่องของความรักและการพลัดพรากอันเป็นโครงเรื่องของวรรณคดีไทยแทบทุกเรื่อง นอกจากนี้วรรณคดีเรื่องหนึ่งมักจะมีรสอารมณ์หลากหลาย ทั้งรัก เศร้า โกรธ กลัว เกลียด สงสาร กล้าหาญ ขบขัน ร่าเริง ฯลฯ คละเคล้ากันไป”

1.4.3 วรรณคดีมีคุณค่าในด้านปรัชญา รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549: 113) ได้กล่าวว่า “วรรณคดีไทยยังทำให้ผู้อ่านรู้จักโลกและเข้าใจชีวิต ดังนั้น แม้วรรณคดีไทยจะเป็นวรรณคดีแห่งอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าวรรณคดีแห่งความคิดปรัชญา แต่วรรณคดีไทยแทบทุกเรื่องมีแง่มุมของปรัชญาชีวิตให้ผู้อ่านได้ใคร่ครวญ ขบคิด อยู่เสมอ” และยกตัวอย่าง **เสภาขุนช้างขุนแผน** จากการพิจารณาลักษณะนิสัยและชะตากรรมของตัวละครต่าง ๆ แล้วสรุปให้เห็นว่าชีวิตไม่เที่ยงแท้แน่นอน ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ก็มีปรัชญาชีวิตให้ผู้อ่านเรียนรู้และใคร่ครวญ กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 15) สรุปแนวคิดในเรื่อง **สังข์ทอง** ไว้สองประการ ประการแรกคือแนวคิดทางพุทธศาสนาซึ่งคนดียอม “ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้” เหมือนพระสังข์อันเป็นตัวละครที่มีบุญญาธิการมาก แม้ตกอยู่ในสถานการณ์อันตรายแค่ไหนก็ยอมพลอดภัยในที่สุด ประการที่สองคือ

การตัดสินใจคุณค่าของคนต้องพิจารณาภายใน ไม่ใช่ดูเฉพาะรูปลักษณะภายนอก เช่น เจ้าเงาะแม้มีรูปลักษณะภายนอกน่าเกลียดน่าชัง แต่ภายในเป็นรูปทองอันสวยงาม เปรียบเสมือนผู้มีจิตใจอันดีงาม

1.4.4 วรรณคดีมีคุณค่าในด้านสังคมและวัฒนธรรม วรรณคดีสามารถสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติของมนุษย์และสังคมที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ และยังสอดแทรกวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีต่าง ๆ ของสังคมด้วยซึ่งรื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549: 119) กล่าวไว้ว่า

วรรณคดีไทยเป็นมรดกของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนในชาติที่สามารถนำภาษามาเรียงร้อยเรื่องราวเป็นจิตรศิลป์ แสดงถึงความละเอียด ประณีต อ่อนโยน สะท้อนเรื่องราวของมนุษย์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ในสังคม ความคิดความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับธรรมชาติ และอุดมการณ์ความใฝ่ฝัน ซึ่งให้ประโยชน์ทั้งความบันเทิงใจ เป็นคติสอนใจ เป็นแนวประพฤติปฏิบัติ เป็นบันทึกแสดงวิกรรมคนกล้าหรือสัจดีพระเกียรติยศ หรือเป็นวรรณกรรมที่ใช้เพื่อประกอบพิธีกรรม ฯลฯ ดังนั้น ชาติที่เจริญแล้วเท่านั้นจึงจะสามารถสร้างวรรณคดีด้วยภาษาของตนเองเพื่อให้เป็นสมบัติของชาติและมรดกแก่ลูกหลาน

จากเนื้อความข้างต้นสรุปได้ว่า วรรณคดีเป็นมรดกของชาติ มีคุณค่าทั้งด้านศิลปะการใช้ภาษา ด้านอารมณ์ ด้านความรู้ความคิด ด้านสังคมและศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น การศึกษาวรรณคดีจะทำให้มนุษย์เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของสังคม และเกิดความรู้ ความคิดในทางที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

2. การศึกษาละครนอก

ละครนอกเป็นละครชนิดหนึ่งที่แสดงให้เห็นชาวบ้าน มีลีลาการแสดงแบบชาวบ้าน เน้นความตลกขบขัน ใช้ผู้ชายแสดงล้วน ในบทร้องจะกล่าวถึงความหมายของละครนอก วัตถุประสงค์ในการแต่งบทละครนอก โครงเรื่องของบทละครนอก แก่นเรื่องของบทละครนอก และลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละครซึ่งเป็นกลอนชนิดหนึ่งที่มีลักษณะบังคับของตนเอง การศึกษาละครนอกทำให้เข้าใจลักษณะทั่วไปของละครนอกและลักษณะบังคับของคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละคร

2.1 ความหมายของละครนอก

ละครนอกเป็นละครที่เล่นกันพื้นบ้าน เดิมใช้ผู้ชายแสดงล้วนและมุ่งเน้นความตลกขบขันซึ่งต่างจากละครใน กุหลาบ มัลลิกะมาส (2517: 189) กล่าวถึงความหมายและวิวัฒนาการของละครนอกว่า

ละครนอกชั้นเดิม คือตั้งแต่ปลายสมัยศรีอยุธยาเป็นต้นมา มีผู้นิยมดูมาก ตัวละครเป็นผู้ชายล้วน แต่งตัวตามแบบละครใน และใช้ปี่พาทย์อย่างละครใน แต่คงเล่นร้องรำตามแบบละครชาตรีอย่างเดิม มุ่งให้สนุกหรือตลกคะนองเป็นสำคัญกว่าความงดงามในการฟ้อนรำ ต่อถึงรัชกาลที่ 4 แห่งสมัยรัตนโกสินทร์ จึงได้รับพระบรมราชานุญาตให้ผู้หญิงเล่นละครนอกได้ แต่นั่นมาจึงเป็นละคร (นอก) ที่ผู้หญิงเล่นทั้งโรงบ้าง ผู้หญิงกับผู้ชายเล่นปนกันบ้าง ละครนอกที่สำคัญ เช่น เรื่อง **ไกรทอง สังข์ทอง**

ปัญญา บริสุทธิ์ (2534: 81) กล่าวถึงวรรณคดีบทละครนอกว่า “วรรณคดีประเภทนี้โบราณใช้ผู้ชายแสดงเป็นพื้น เนื้อเรื่องมุ่งความตลกขบขันเป็นสำคัญ มิได้มุ่งแสดงทำรำนั่นละเมียดละไมอย่างเดียวเหมือนละครใน แต่ละครนอกนี้ใช้แสดงได้ทั่วไปไม่จำกัดว่าจะต้องเล่นแต่ในวังเท่านั้น”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554:1043) นิยามความหมายของละครนอกว่า “ละครนอก น. ละครรูปแบบหนึ่ง วิวัฒนาการมาจากละครชาตรี ในขั้นต้นตัวละครเป็นผู้ชายล้วน ภายหลังหญิงชายแสดงปนกัน มีบทเจรจา การแสดงพลิกแพลงนอกเรื่องได้ไม่ต้องรักษาระเบียบแบบแผนนัก แสดงได้ทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องที่กำหนดให้แสดงในละครใน”

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2552: 415) นิยามความหมายของละครนอกว่า “ละครที่ชาวบ้านชายล้วนเป็นผู้แสดง มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา เหตุที่เรียกว่าละครนอก สันนิษฐานว่าคงจะเป็นเพราะละครนอกเป็นละครของชาวบ้านที่แสดงนอกเขตพระราชฐาน ตรงกันข้ามกับละครของพระมหากษัตริย์แสดงโดยผู้หญิงที่เป็นสาวชาววังในเขตพระราชฐานซึ่งเรียกว่า ละครใน”

จากการอธิบายความหมายของละครนอกข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ละครนอกเป็นละครประเภทหนึ่งที่เล่นกันนอกราชสำนัก ใช้ผู้ชายแสดงล้วน เป็นการแสดงที่เน้นความตลกขบขันเป็นสำคัญ

2.2 วัตถุประสงค์ในการแต่งบทละครนอก

ละครนอกเป็นละครที่ชาวบ้านเล่นกันในพื้นเมือง ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงแต่งบทพระราชนิพนธ์หลายเรื่องขึ้นมาเพื่อให้ผู้หญิงของหลวงเล่นกัน เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ (2537:12) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการแต่งบทละครนอกว่า

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 2 นั้น แต่เดิมละครผู้หญิงของหลวงเล่นแต่เรื่อง **รามเกียรติ์ อุนรุท และอิเหนา** ซึ่งเป็นเรื่องสำหรับเล่นละครใน เรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากนี้ที่นำมาเล่นละคร ก็จะเป็นละครนอก แต่เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงฝึกหัดละครผู้หญิงของหลวงได้ดีขึ้น จึงโปรดให้ละครผู้หญิงของหลวงเล่นเรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจาก 3 เรื่องนี้ ทรงคัดเลือกบทละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เหมาะสมที่จะนำมาเล่นละครมาปรับปรุงดัดแปลงใหม่เฉพาะตอนที่ทรงเห็นว่า จะเล่นละครนอกได้สนุก เพื่อใช้เป็นบทให้ละครผู้หญิงของหลวงเล่น และเมื่อนำมาเล่นแล้วก็ปรากฏว่าได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะเข้าถึงจิตใจและรสนิยมของผู้ดูได้ดีกว่าละครใน ซึ่งเป็นศิลปะชั้นสูง

มิ่งขวัญ ทองพรมราช (2546:119-120) สรุปวัตถุประสงค์ในการแต่งบทละครนอกมีอยู่ 2 ประการ ดังนี้

1. การแสดงละครในซึ่งใช้ผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วนนั้น มีเรื่องแสดงจำกัดเพียง 3 เรื่อง คือ **รามเกียรติ์ อิเหนา และอุนรุท** ในขณะที่ละครนอกซึ่งใช้ผู้แสดงเป็นชายล้วนมีเรื่องสำหรับการแสดงมากมาย ยกเว้น 3 เรื่อง ที่กล่าวมาแล้วทำให้พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะนำบทละครนอกความเก่ามาแต่ง และดัดแปลง เพื่อจะได้มีเรื่องสำหรับการแสดงมากขึ้น
2. รัชกาลที่ 2 ทรงฝึกหัดละครผู้หญิงของหลวงให้เล่นดีกว่าแต่ก่อน จึงทรงโปรดฯ ให้ละครผู้หญิงของหลวงเล่นเรื่องอื่น ๆ บ้างเพื่อสู้กับละครผู้ชาย พระองค์จึงทรงเลือกบทละครนอกบางเรื่องมาทรงพระราชนิพนธ์บทขึ้นใหม่ให้เหมาะกับละครผู้หญิงเล่น

สรุปได้ว่า เดิมการแสดงละครในเล่นแต่เรื่อง **รามเกียรติ์ อิเหนา และอุนรุท**ซึ่งใช้ผู้หญิงแสดงล้วน มาถึงรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงฝึกหัดละครผู้หญิงของหลวงได้ดีขึ้น พระองค์ทรงคัดเลือกบทละครนอกความเก่าบางเรื่องมาปรับปรุงใหม่เพื่อให้ละครผู้หญิงของหลวงเล่นแล้วปรากฏว่าได้รับความนิยมอย่างมาก

2.3 โครงเรื่องของบทละครนอก

โครงเรื่องที่กล่าวมาแล้วคือเหตุการณ์สำคัญของเรื่องที่ผู้แต่งวางไว้อย่างคร่าว ๆ ยังไม่ได้รายละเอียดของเนื้อหา ไม่กำหนดชื่อตัวละคร ไม่กำหนดรายละเอียดของเหตุการณ์และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ การทำความเข้าใจโครงเรื่องของบทละครนอกจะช่วยให้เข้าใจแนวการแต่งบทละครนอก และเนื้อเรื่องได้ง่ายขึ้น เสาวลักษณ์ อนันตศาสน์ (2537:13-15) กล่าวถึงโครงเรื่องของบทละครนอกไว้ว่า

วรรณคดีไทยทั่ว ๆ ไป มักจะกล่าวถึงการผจญภัยและเหตุการณ์ที่เกินปกติวิสัยของมนุษย์อยู่เสมอ เช่น การเหาะเหินเดินอากาศ การแปลงกาย การบังคับภูติผีปีศาจให้อยู่ในอำนาจ และมักกล่าวถึง

ตัวละครที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ธรรมดาสามัญ เช่น ยักษ์ เทวดา ปีศาจ สัตว์วิเศษ ฯลฯ ซึ่งลักษณะที่เหนือวิสัยนี้ มักจะปรากฏอยู่ในเรื่องประเภทจักร ๆ วงศ์ ๆ ซึ่งลักษณะจักร ๆ วงศ์ ๆ นี้ คล้ายคลึงกับบทละครนอกเกือบทุกเรื่อง

บทละครนอกส่วนใหญ่จะอาศัยเค้าเรื่องจากชาดก ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน สรุปได้ดังนี้

1. เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องกษัตริย์และชนชั้นสูง ตัวละครสำคัญมักจะเป็นกษัตริย์ ส่วนตัวละครฝ่ายหญิงส่วนใหญ่จะเป็นราชธิดาของกษัตริย์
2. กษัตริย์จะเป็นผู้มีบุญญาธิการมาก
3. ตามสภาพสังคมไทยในสมัยโบราณ ตัวละครเอกฝ่ายชายจะมีภรรยาหลายคนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่และมีอำนาจ
4. การได้คู่ครองด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ตัวละครเอกฝ่ายชายได้พบกับตัวละครฝ่ายหญิงในการเดินทางไปหาประสบการณ์ต่าง ๆ การใช้แม่สื่อ การจัดพิธีสุมพร และการชักพา อุ้มสม หรือ การดลบันดาลของเทวดา
5. การสร้างเรื่องราวตามหลักปรัชญาทางพุทธศาสนา มีความเชื่อกันว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
6. วิธีการดำเนินเรื่องของละครนอก มักจะมีเรื่องของไสยศาสตร์ เวทมนตร์คาถา ความเชื่อในด้านโหราศาสตร์ ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์แทรกปนอยู่ตลอดเวลา ทำให้เนื้อเรื่องของบทละครสนุกสนานยิ่งขึ้น
7. ในบทละครหลายเรื่อง จะมีบทบาทของพระอินทร์มาเกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา เมื่อตัวละครเอกตกอยู่ในเหตุการณ์อันตราย พระอินทร์ก็จะลงมาช่วยตัวละครเอกเสมอ ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของนิทานชาดกซึ่งมีหลักว่า พระอินทร์จะให้ความช่วยเหลือเมื่อพระโพธิสัตว์เจอเหตุการณ์อันตราย บทบาทของพระอินทร์ทำให้เรื่องดำเนินอย่างสมเหตุสมผล

จะเห็นได้ว่า โครงเรื่องของบทละครนอกมักจะเป็นเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ตัวละครเอกฝ่ายชายส่วนใหญ่เป็นกษัตริย์ที่มีบุญญาธิการมาก ดำเนินเรื่องตามหลักพุทธศาสนาซึ่งมีคติสอนใจว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และแทรกความเชื่อทางไสยศาสตร์ โหราศาสตร์บ้าง ทำให้เรื่องดำเนินอย่างสนุกสนาน และสื่อหลักธรรมทางพุทธศาสนาและความเชื่อของชาวไทยในแง่มุมต่าง ๆ

2.4 แก่นเรื่องของบทละครนอก

แก่นเรื่องที่กล่าวมาแล้วคือแนวคิดหลักหรือข้อคิดสำคัญที่ผู้แต่งกำหนดไว้ก่อนที่จะเขียนเรื่อง เพื่อเป็นกรอบให้ผู้แต่งไม่เขียนนอกนอกเรื่อง การศึกษาแก่นเรื่องของบทละครนอกจะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจความคิดสำคัญที่ผู้แต่งมุ่งจะสื่อ ในบทละครนอก มีแนวคิดหลักอย่างหนึ่งคือตัวละครเอกฝ่ายชายมักจะเดินทางผจญภัยเพื่อแสวงหาความรู้ ความสามารถพิเศษ และประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วตัวละคร

เอกฝ่ายชายก็ได้สร้างชื่อเสียงและมีเกียรติต่อไป “เจตนาของผู้แต่งที่สร้างเรื่องราวให้เต็มไปด้วยการเดินทาง การผจญภัย การต่อสู้ ฯลฯ เพื่อแสดงความสามารถในต่างแดนนี้ มีจุดประสงค์คือเพื่อสร้างประสบการณ์ให้ตัวเอก และตัวเอกก็จะได้มีชื่อเสียงเกียรติยศต่อไป” (เสาวลักษณ์ อนันตศาสน์. 2537: 15-16)

อีกแนวคิดหลักสำคัญก็คือ ความอิจฉาริษยาระหว่างเมียหลวงกับเมียน้อย เพราะในสังคมไทยสมัยโบราณ มีระบบการสมรสแบบมากผัวมากเมีย ผู้หญิงก็ต้องสู้กัน ใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อให้สามีสนใจ เสาวลักษณ์ อนันตศาสน์ (2537:16) กล่าวว่

บทละครนอกส่วนใหญ่จะมีเรื่องราวเกี่ยวกับการอิจฉาริษยาระหว่างเมียหลวงกับเมียน้อย จนถึงกับทะเลาะวิวาทกัน โดยในบทละครจะใช้ถ้อยคำที่ด่าทอรุนแรงเหมือนกับภาษาที่ชาวบ้านพูดกัน เพราะสังคมไทยโบราณมีระบบการสมรสแบบมากผัวมากเมีย (แยกเป็นระบบมากเมียอีกทีหนึ่ง) ผู้หญิงที่เป็นเมียจึงต้องใช้เล่ห์กลมารยาเข้าต่อสู้กัน เพื่อที่ตนเองจะได้เป็นคนที่ถูกรักใคร่มากที่สุด จึงเกิดการกลั่นแกล้งกันโดยใช้วิธีการต่าง ๆ ซึ่งวิธีการบางอย่างก็เป็นสาเหตุให้ตัวละครเอกต้องออกจากบ้านเมืองไปเพื่อผจญโชคชะตา

จากข้อความดังกล่าวสรุปได้ว่า แก่นเรื่องสำคัญของบทละครนอกก็คือตัวละครเอกออกไปผจญภัยเพื่อแสวงหาความรู้และเพิ่มประสบการณ์แล้วกลายเป็นคนที่มีชื่อเสียงและความสามารถ และมีความอิจฉาริษยาระหว่างเมียหลวงกับเมียน้อย

2.5 ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละคร

ลักษณะบังคับคำประพันธ์หรือเรียกกันว่าฉันทลักษณ์มีลักษณะบังคับทั่วไปซึ่งคำประพันธ์ทุกชนิดต้องมี คือ คณะกับสัมผัส ลักษณะบังคับทั่วไปของกวีนิพนธ์ (สุภาพร มากแจ้ง. 2535: 3-10) สรุปได้ดังนี้

1. คณะในความหมายของลักษณะบังคับทั่วไป คือ ลักษณะบังคับของคำประพันธ์ 1 บทที่ประกอบด้วยส่วนย่อย ได้แก่ บท บาท วรรค และคำ **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2550: 171) นิยามความหมายของคณะว่า “กลุ่มคำที่จัดให้มีลักษณะเป็นไปตามแบบรูปของร้อยกรองแต่ละประเภท ประกอบด้วยบท บาท วรรค และคำตามจำนวนที่กำหนด”

1.1 บท **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2550: 322) อธิบายว่า “ข้อความตอนหนึ่งของคำประพันธ์แต่ละชนิดที่มีจำนวนพยางค์ วรรค และบาทครบตามฉันทลักษณ์” ตัวอย่างกลอนบทละคร 1 บท ดังนี้

เมื่อนั้น	มเหสีมิได้คิดอิจฉา
ค่านับรับราชบัญชา	พระอย่าระคายหมางใจ

(สังข์ทอง. 2545: 7)

1.2 บาท **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2550: 323) อธิบายว่า “ส่วนหนึ่งของบทแห่งคำประพันธ์ ประกอบด้วยจำนวนวรรคตามชนิดของคำประพันธ์” ตัวอย่างกลอนบทหนึ่งมี 2 บาท ดังนี้

ฟังทูล
แย้มโอษฐ์โปรดตรัสแก่โหรา

พระไพบูลย์ภิรมย์हरราช = 1 บาท
แม่นเหมือนท่านว่าจะรางวัล = 1 บาท

(สังข์ทอง. 2545: 10)

1.3 วรรค คือจำนวนคำหนึ่งกลุ่มที่คำประพันธ์แต่ละประเภทกำหนดไว้ มีตั้งแต่กลุ่มละ 2 คำ จนถึงกลุ่มละเกิน 10 คำ

1.4 คำ เป็นหน่วยย่อยที่สุดของฉันทลักษณ์ และเป็นส่วนย่อยของวรรค ในที่นี้ “คำ” ต่างจาก “คำ” ทางไวยากรณ์ซึ่งถือความหมายเป็นหลัก “คำ” ทางฉันทลักษณ์จะถือเสียงเป็นหลัก เช่น วิทยาลัย (วิด-ทะ-ยา-ลย์) อาจเป็น 4 คำตามลักษณะการออกเสียง **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2550: 181-182) อธิบายว่า “คำในร้อยกรอง หมายถึง พยางค์หนึ่ง ๆ หรือเสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ 1 พยางค์ เท่ากับ 1 คำ คำ หมายถึง ลักษณะนามเรียกกลอน 2 วรรค ว่า 1 คำ หรือ 1 คำกลอน คำในไวยากรณ์ หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมา มีความหมาย จะมีกี่พยางค์ก็ได้ เช่น นา นาวา นาฬิกา”

2. สัมผัส คือ การคล้องจองแห่งคำประพันธ์เป็นการคล้องจองแห่งเสียง ประกอบด้วยการคล้องจองด้วยเสียงสระหรือ “สัมผัสสระ” และการคล้องจองด้วยเสียงพยัญชนะ หรือ “สัมผัสอักษร” สัมผัสสระ คือ การคล้องจองของคำที่ประสมสระเสียงเดียวกัน และมีตัวสะกดในมาตราเดียวกัน สัมผัสอักษร คือ การคล้องจองของคำที่ประสมด้วยพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน คำประพันธ์ไทยจำแนกสัมผัสออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 สัมผัสบังคับ หรือสัมผัสนอก (วรรค) เป็นลักษณะบังคับของคำประพันธ์ทุกชนิด ได้แก่ สัมผัสสระ ระหว่างวรรค ระหว่างบาท และระหว่างบท **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2550: 449) อธิบายสัมผัสนอกไว้ว่า “สัมผัสระหว่างคำที่อยู่ต่างวรรค ในบทร้อยกรองสัมผัสนอกมีทั้งที่บังคับและไม่บังคับ สัมผัสนอกที่บังคับเป็นสัมผัสสระเท่านั้น คำที่กำหนดบังคับสัมผัสจะอยู่ในตำแหน่งใดในวรรคขึ้นอยู่กับฉันทลักษณ์ของร้อยกรองแต่ละชนิด”

2.2 สัมผัสพิเศษ หรือสัมผัสใน (วรรค) เป็นสัมผัสไม่บังคับ มีเพื่อเพิ่มความไพเราะของกวีนิพนธ์ เป็นได้ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร มักปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ เรียงอยู่ชิดกัน เรียกว่า “สัมผัสชิด” กับมีคำอื่นคั่นกลาง เรียกว่า “สัมผัสคั่น” **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2550: 451) อธิบายสัมผัสในไว้ว่าเป็น “สัมผัสของคำที่อยู่

ในจังหวะหรือระหว่างจังหวะของบทร้อยกรอง เป็นสัมผัสไม่บังคับซึ่งมีทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร สัมผัสในมิใช่เพื่อให้ฟังไพเราะเวลาอ่าน"

ไม่ว่าเป็นร้อยกรองประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ต่างก็มีลักษณะบังคับคำประพันธ์ร่วม นั่นก็คือคณะกับสัมผัส แต่ละประเภทยังมีลักษณะบังคับเฉพาะของตนเอง ส่วนในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ซึ่งเป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละคร ฉะนั้นผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะบังคับคำประพันธ์ประเภทกลอนบทละครเท่านั้น

สืบพงศ์ ธรรมชาติ (2542:126) กล่าวถึงบทประพันธ์ที่ใช้แต่งในบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ว่า "บทประพันธ์พระราชนิพนธ์ในเรื่องสังข์ทองเป็นกลอนบทละคร ขึ้นต้นด้วย บัดนั้น เมื่อนั้น มาจะกล่าวบทไป และกลอนธรรมดา กลอนบทละครมีจำนวนคำไม่แน่นอน วรรคหนึ่งมีระหว่าง 6-8 คำ ตามความเหมาะสมในการขับกลอนให้สอดคล้องกับการรำร่าย นอกจากนี้ยังมีกลอนวรรคละ 4 คำ ยกเว้นวรรคที่ 2 เกิน 4 คำ เรียกกลอนเช่นนี้ว่า ศัพท์ไทยฉันทลักษณ์"

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550: 65) ได้กล่าวถึงความหมายและลักษณะของกลอนว่า

คำประพันธ์ชนิดหนึ่ง มีถ้อยคำเรียงกันเป็นวรรค ๆ วรรคหนึ่ง ๆ มีตั้งแต่ 6 พยางค์ขึ้นไปถึง 9 พยางค์ หรือ 10 พยางค์ก็มี กลอนบังคับสัมผัสระหว่างวรรคเป็นสำคัญ

กลอนบทหนึ่งมี 2 บาท บาทแรกเรียกว่า บาทเอก บาทหลังเรียกว่า บาทโท แต่ละบาทมี 2 วรรค เรียกว่า 1 คำกลอน หรือ 1 คำ กลอนบทหนึ่งจึงมี 2 คำกลอน หรือ 4 วรรค มีผู้เรียกชื่อกลอนทั้ง 4 วรรค ตามลำดับว่า วรรคสลบ วรรครับ วรรครอง และวรรคส่ง

ส่วนกลอนบทละครเป็นประเภทที่แบ่งย่อยไปจากกลอนอีกประเภท เป็นบทร้องในละครว่าตามแบบแผนโบราณของไทย ซึ่ง **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2550: 83) อธิบายกลอนบทละครอย่างละเอียดโดยสรุปเป็นข้อต่อไปนี้

1. ในแต่ละวรรคของกลอนบทละครอาจมีจำนวนคำระหว่าง 6-9 คำ แต่ส่วนใหญ่จะมี 6-7 คำ
2. กลอน 2 วรรคเรียกว่า 1 คำ หรือ 1 คำกลอน ถ้าแต่งต่อกันเป็น 2 คำกลอน เรียกว่า 1 บท
3. กลอนบทละครประกอบด้วยกลอนตั้งแต่ 2 คำกลอนขึ้นไป ไม่จำกัดความยาว ส่วนใหญ่จะแต่งเป็นคำกลอนจำนวนคู่
4. วรรคแรกของกลอนบทละครมักจะขึ้นด้วยถ้อยคำพิเศษ เช่น บัดนั้น เมื่อนั้น มาจะกล่าวบทไป หรือขึ้นต้นด้วยกลอนดอกสร้อย 2 คำ หรือบางบทขึ้นต้นด้วยวรรคสลบทั้งวรรค

5. ในตอนต้นของบทกลอนแต่ละท่อน จะระบุชื่อเพลงที่ใช้ร้องกำกับไว้
6. ในตอนท้ายของบทกลอนแต่ละท่อน จะบอกจำนวนคำกลอนไว้ในท่อนนั้น ๆ และบอกชื่อเพลงที่ต้องบรรเลง นอกจากนี้ ถ้าตอนใดมีการเจรจาแทรกระหว่างบทร้อง ก็ต้องใส่คำว่า “เจรจา” ไว้ดังตัวอย่าง

ร่าย

เมื่อนั้น	รจนานารมีศักดิ์
เทพไทอุปลัณณ์นำซัก	นางลักษณคูเงาะเงาะจง
นางเห็นรูปสุวรรณอยู่ชั้นใน	รูปเงาะสวมไว้ให้คนหลง
ใครใครไม่เห็นรูปทรง	พระเป็นทองทั้งองค์คือร่ำมตา
ชะรอยบุญเราไซ้รู้จึงได้เห็น	ต่อจะเป็นคู่ครองกระมังหนา
คิดพลางนางเสียงมาลา	แม้ว่าเคยสมภิรมย์รัก
ขอให้พวงมาลัยนี้ไปต้อง	เจ้าเงาะรูปทองจงประจักษ์
เสียงแล้วโฉมยงนางลักษณ	ฉินพักตร์ทิ้งพวงมาลัยไป

๙ คำ ฯ เชิดฉิ่ง

(สังข์ทอง. 2545: 94-95)

บัดนั้น	เสนีมีฉาวเรียกข่าวไพร่
ต่างถือมีดพร้าแล้วคลาไคล	ตรงไปปลายนานอกธานี

๙ คำ ฯ เชิดเจรจา

(สังข์ทอง. 2545: 97)

สุภาพร มากแจ้ง (2535: 73-79) กล่าวถึงลักษณะคำประพันธ์กลอนบทละครว่า “กลอนบทละคร บังคับบทละคร 2 บาท 4 วรรค และบังคับสัมผัสแบบกลอนสุภาพ จำนวนคำในวรรคกำหนดโดยประมาณระหว่าง 6-8 คำ แต่ส่วนใหญ่มักเป็นวรรคละ 7 คำ มีบังคับพิเศษ คือ เป็นกลอนชนิดบังคับคำขึ้นต้นในวรรคแรกของแต่ละตอน ตั้งแต่ 2-4 คำ” และคำขึ้นต้นของกลอนบทละคร มีหลายแบบ ได้แก่

คำพิเศษบอกเวลา เช่น เมื่อนั้น บัดนั้น มาจะกล่าวบทไป ซึ่งมีที่ใช้ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ “เมื่อนั้น” ใช้กับตัวละครที่มีศักดิ์เป็น ท้าวพระยามหากษัตริย์ “บัดนั้น” ใช้กับตัวละครที่เป็นคนสามัญ ส่วน “มาจะกล่าวบทไป” ใช้ทั่ว ๆ ไป เช่น

เมื่อนั้น
วันเมื่อจะได้พระฤกษา

ทำวยศวิมลฝันว่า
เขาที่นิทราในราตรี

บัดนั้น
คิดคุณหารู้แจ้งใจ

ยอดโหรหามีเสมอไม่ว่า
ภูวไนยจะเกิดบุตรา

(สังข์ทอง. 2545: 9)

มาจะกล่าววบทไป
ไว้บุตรสุดวงศ์พงศ์พันธุ์

ถึงทำวยศวิมลไอศวรรย์
วันหนึ่งนั้นไปเลียบพระนคร

(สังข์ทอง. 2545: 7)

คำนาม มีทั้ง 2 คำ 3 คำ และ 4 คำ แบบคำขึ้นต้นกลอนดอกสร้อย เช่น

น้องเอยน้องรัก
โฉมนางแน่งน้อยช้อยชด

ผิวพักร์เพียงจันทร์อันทรงกลด
จะกำสรดเศร้าหมองไม่ต้องการ

(สังข์ทอง. 2545: 101)

คำกริยา มีทั้ง 2 คำ และ 4 คำ เช่นเดียวกับคำนาม เช่น

ฟังคำ
แยบคายภายในมิได้รู้

ผลกรรมจะพราจจากคู่
จริงอยู่โหรทายทำนายมา

(สังข์ทอง. 2545: 14)

ฟังเอยฟังสาร
นางตระหนกตกใจดังไฟกลบ

ดังคนผลาญชีวาให้อาสัญ
อกสั้นขวัญหนีไม่มีใจ

(สังข์ทอง. 2545: 15)

คำวิเศษณ์ มีทั้ง 2 คำ และ 4 คำ เช่น

นำเอยนำซัง
เหย้าเรือนเหมือนกันกับรังกา

ช่างอดมั่งอวดมีไม่อายหน้า
แค้นคิดสมบัติบ้านาหัวเราะ

(สังข์ทอง. 2545: 101)

ความยาวของกลอนบทละครแต่ละตอนไม่จำกัด ขึ้นอยู่กับเนื้อความ มีตั้งแต่ตอนละ 2 บาท หรือ 2 คำกลอน หรือ 2 คำ เป็นต้นไป เมื่อจบแต่ละตอน ผู้แต่งจะบอกจำนวนบาทไว้ข้างท้ายและกำกับด้วยทำนองเพลงหน้าพาทย์อีกทีหนึ่ง ส่วนทำนองเพลงร้องจะกำกับไว้ตอนต้นซึ่งกล่าวไว้ในข้างต้น

จากข้อความข้างต้นนี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วรรณคดีร้อยกรองประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ต่างก็มีลักษณะบังคับคำประพันธ์เหมือนกัน คือคณะกับสัมผัสนั่นเอง และงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ซึ่งเป็นร้อยกรองประเภทกลอนบทละคร การศึกษาลักษณะคำประพันธ์กลอนบทละครทำให้เข้าใจวิธีการแต่งกลอนบทละคร และมีประโยชน์ต่อการเรียนวรรณคดีประเภทอื่นด้วย

3. การศึกษาบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง

บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** เป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนิยมมากในสังคมไทย เป็นนิทานที่นำมาจาก **ปัญญาสชาดกเรื่องสุวรรณสังขชาดก** บทพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นฉบับที่แพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจากใช้ภาษาสละสลวย และมีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ให้ความรู้ ความคิดแก่ผู้อ่าน ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงที่มาของเรื่อง **สังข์ทอง** ลักษณะเด่นของเรื่อง **สังข์ทอง** และคุณค่าของเรื่อง **สังข์ทอง**

3.1 ที่มาของเรื่องสังข์ทอง

บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** เป็นเรื่องที่รู้จักกันทั่วไปในสังคมไทยซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านใน **ปัญญาสชาดก** ที่เรียกว่า **สุวรรณสังขชาดก** สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (2537: 49) ได้กล่าวไว้ว่า

เราต้องไม่ลืมว่าสังข์ทองมิใช่เรื่องที่แต่งขึ้นในรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นี้เท่านั้น หากมีต้นเค้ามาแต่ปัญญาสชาดกซึ่งพระมหาเถระชาวลานช้างแต่งขึ้น ให้ชื่อว่าสุวรรณสังขชาดก ผูกเรื่องให้เป็นดังประหนึ่งว่าพระเอกเป็นพระโพธิสัตว์อันตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้สมัยแห่งปัญญาสชาดกก็ก่อนอยุธยาขึ้นไปแล้ว แต่แล้วชาดกดังกล่าวยังเก็บเอานิทานพื้นเมืองมาผสมปนเปเข้าไปอีก จึงลองคิดดูซิว่า เก๋ไก๋เพียงไหน

สีปพงศ์ ธรรมชาติ (2542: 126) กล่าวที่มาของเรื่อง **สังข์ทอง** ไว้ว่า

บทละครเรื่องสังข์ทองเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงได้เค้าเรื่องในการพระราชนิพนธ์จากสุวรรณสังขชาดกในปัญญาสชาดก เรื่องสังข์ทองเป็นเรื่องที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ไทยมานานแล้ว ทั้งในรูปของมุขปาฐะและลายลักษณ์ ในภาคใต้มีเรื่องสังข์ทองในหนังสือชุด (สมุดข่อย) บทละครเรื่องสังข์ทององค์วิจิตรปรับเปลี่ยนการแต่งออกไปบ้าง จะทำให้มีความต่างออกไปจาก สุวรรณสังฆชาดกในปัญญาสาตก ซึ่งเป็นผลงานของภิกษุเชียงใหม่

อาวุธ เงินชุกลิ่น (2545: คำนำ) เขียนตำนานพระราชนิพนธ์บทละครนอกในหนังสือ **บทละครนอก พระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย** กล่าวถึงที่มาของเรื่องสังข์ทอง ว่า

เรื่องสังข์ทองอันเป็นนิทานในปัญญาสาตก เรียกว่า สุวรรณสังฆชาตกนั้น พวกชาวเมืองเหนือ อ้างว่าเมืองทุ่งยั้งเป็นเมืองท่าสามนต์ ยังมีลานศิลาแลงแห่งหนึ่งว่าเป็นสนามคลีของพระสังข์ อยู่ไม่ห่างวัดพระมหาธาตุนัก ที่ในวิหารหลวงวัดพระมหาธาตุฝามันก็เขียนเรื่องสังข์ทอง เป็นฝีมือช่างครั้งกรุงเก่า ยังปรากฏอยู่จนทุกวันนี้ ทางหัวเมืองฝ่ายตะวันตกอ้างว่า เมืองตะกั่วป่าเป็นเมืองท่าสามนต์อีกแห่ง 1 เรียกภูเขาสูงหนึ่งว่า เขาขมมังมา อธิบายว่าเมื่อพระสังข์ตีคัลสินะได้ขี่ม้าเหาะข้ามภูเขานั้นไป

สรุปได้ว่า เรื่องสังข์ทอง เป็นเรื่องที่อยู่ในท้องถื่นไทยมานานแล้ว เป็นนิทานใน **ปัญญาสาตก** ที่เรียกว่า **สุวรรณสังฆชาตก** ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ใหม่ซึ่งเป็นฉบับที่แพร่หลายในสังคมไทย ปัจจุบัน และเรื่องสังข์ทองยังแปรรูปเป็นวรรณกรรมฉบับต่างๆ เช่น นิทานสำหรับเด็ก หนังสือการ์ตูน หนังสือเรียน ฯลฯ ซึ่งสุภัค มหาวรรกร (2547) ศึกษาวรรณกรรมเรื่องสังข์ทอง 4 สำนวน ได้แก่ **สุวรรณสังฆชาตก** บทละครครั้งกรุงเก่าเรื่องสังข์ทอง บทละครนอกเรื่องสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และนิทานเรื่องสังข์ทอง ชุดวรรณคดีไทยตามใจแม่ ผลงานของจันทนี (อุณาอุล) พงศ์ประยูร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะร่วมและความแตกต่างรวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแปรรูปวรรณกรรมเรื่องสังข์ทอง ผู้วิจัยพบว่าลักษณะร่วมประการเดียวคือตัวละครสำคัญซึ่งมีบทบาทในการดำเนินเรื่อง ความแตกต่างมีอยู่ 5 ประการ ได้แก่ แนวคิด ลักษณะนิสัยตัวละคร เนื้อเรื่อง รูปแบบการนำเสนอ และภาษา ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแปรรูปวรรณกรรมเรื่องสังข์ทองมีอยู่ 2 ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายในการแต่งและสภาพสังคม

วัชรภรณ์ ดิษฐบ้าน (2545) ศึกษาเรื่อง **แบบเรื่องนิทานสังข์ทอง: ความแพร่หลายและการแต่งเรื่อง** ผู้วิจัยได้ศึกษานิทานในแบบเรื่องนิทานสังข์ทองทั้ง 72 สำนวนซึ่งรวบรวมจากนิทานไทยท้องถื่นต่างๆ ไปจนถึงนิทานของกลุ่มชนชาติไททั้งในและนอกประเทศไทย พบว่าโครงสร้างของแบบเรื่องนิทานสังข์ทองประกอบด้วยเหตุการณ์สำคัญ 4 ตอน คือ กำเนิดผิดปกติ ตัวเอกออกผจญภัย ตัวเอกที่ซ่อนรูปพบคู่ครองและถูกพ่อตาทดสอบ และการเผยแพร่และการยอมรับ โดยมีพฤติกรรมหลัก

ทั้งหมด 11 พฤติกรรม แบบเรื่องนิทาน**สังข์ทอง**สามารถจำแนกเป็นแบบเรื่องย่อยได้ 3 แบบตามโครงสร้างของนิทานในแบบเรื่องคือ แบบเรื่อง ก. สังข์ทอง ข. กำกาดำ และแบบเรื่อง ชก ท้าวแบ้ การศึกษาปรากฏการณ์การแต่งเรื่องของนิทานในแบบเรื่องนิทาน**สังข์ทอง**ทำให้มองเห็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการแต่งเรื่องของนิทาน 8 ประการคือ การเปลี่ยนแปลงลำดับของพฤติกรรมหลัก การตัดเนื้อหาบางตอนหรือตัดบางพฤติกรรมหลักออกจากโครงเรื่อง การนำโครงเรื่องบางตอนไปแต่งเป็นนิทานเรื่องใหม่ การเพิ่มจำนวนครั้งในบางพฤติกรรมหลักเพื่อเน้นพฤติกรรมหลักในบางตอน การเพิ่มพฤติกรรมใหม่และเหตุการณ์บางตอนแทรกในโครงเรื่องเดิม การเพิ่มโครงเรื่องย่อย การผนวกเรื่อง และการคงโครงสร้างเดิมแต่เปลี่ยนรายละเอียดในพฤติกรรม

ในงานวิจัยได้รวบรวมนิทานพื้นบ้านของมณฑลยูนนานในประเทศจีนเรื่อง**คนหน้าจ๊กจั่น** กับ**อะลองหอยขาว**ด้วย ซึ่งวัชรภรณ์ ดิษฐบ้าน (2545) ได้กล่าวถึงความแพร่หลายของนิทานเรื่อง**สังข์ทอง**ในกลุ่มคนไทยและกลุ่มชนชาติไท ดังนี้

การแต่งเรื่องนิทานสังข์ทองนอกจากทำให้มองเห็นความแพร่หลายของโครงเรื่องประเภทนี้ในกลุ่มคนไทยและชนชาติไทแล้ว ยังทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนซึ่งมีนิทานแบบเดียวกัน กล่าวคือ กลุ่มชนชาติไทนอกประเทศ ซึ่งแม้จะกระจัดกระจายไปอยู่ในประเทศจีน พม่าและอินเดีย แต่ก็ยังมีนิทานที่คล้ายคลึงกับเรื่องสังข์ทองของคนไทยในประเทศ แสดงว่านิทานสังข์ทองนี้เป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนอย่างมากในกลุ่มชนชาติไท และน่าจะเป็นนิทานที่มีความเก่าแก่ไม่น้อย เพราะการถ่ายทอดนิทานแก่กันของกลุ่มชนชาติไทที่อยู่กระจัดกระจายในประเทศเพื่อนบ้านและห่างไกลจากดินแดนไทยนี้ น่าจะเกิดขึ้นเมื่อนานแสนนานมาแล้ว

ส่วนนิทานพื้นบ้านเรื่อง**คนหน้าจ๊กจั่น** ในเขตสิบสองปันนา มณฑลยูนนานของประเทศจีนมีโครงเรื่องคล้ายกับ**สังข์ทอง**ซึ่งมาจาก**ปัญญาสชาดก**เช่นกัน 施美娇 (2556) ในงานวิจัยเรื่อง **泰国清迈泰族《金海螺》与西双版纳傣族《蝉面人》故事对比研究 (การวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานเรื่อง สังข์ทอง ของชาวไทยในเชียงใหม่ และ นิทาน คนหน้าจ๊กจั่น ของชาวไทลื้อในสิบสองปันนา)**¹ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อเรื่อง โครงเรื่อง และแก่นเรื่องของนิทานเรื่อง**สังข์ทอง**และ**คนหน้าจ๊กจั่น**ซึ่งต่างมาจาก**ปัญญาสชาดก** ผลการศึกษาพบว่าทั้งสองเรื่องนี้มีวัฒนธรรม และทัศนคติของตนเองตามถิ่นนั้น ๆ แต่ก็มีส่วนที่เหมือนกันนั่นก็คือความคิด ความเชื่อทางศาสนาพุทธ

¹ ชื่อภาษาไทยแปลโดยผู้วิจัย

3.2 ลักษณะเด่นของเรื่องสังข์ทอง

เรื่อง**สังข์ทอง**ได้รับความนิยมมากในสังคมไทย มีลักษณะเด่นหลายด้าน เช่น ใช้ภาษา สละสลวย ทำให้ผู้อ่านได้รสของความรัก ความโกรธ ความโศกเศร้า สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคม ความเชื่อของคนไทยตลอดทั้งเรื่อง ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งก็คืออารมณ์ขันซึ่งเป็นลักษณะของบทละครนอก ดวงมน จิตรจำนงค์ (2537: 34) ได้พิจารณาบทละครนอกแล้วสรุปไว้ว่าอารมณ์ขันเป็นอารมณ์หลักของเรื่อง และกล่าวถึงอารมณ์ขันในเรื่อง**สังข์ทอง**ว่า “ข้อที่น่าสนใจสำหรับเรื่อง**สังข์ทอง** ก็คือเป็นบทละครนอกที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้นานที่สุด เป็นที่รู้จักมากที่สุด และมีลักษณะของละครตลกเด่นที่สุด แทบทุกฉากทุกตอนก็ว่าได้ บางฉากตัวละครแทบทุกตัวก็แสดงบทตลกประชันกันได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน”

ไพศาล กรุมรัมย์ (2554) ในงานวิจัยเรื่อง **อารมณ์ขันในบทละครนอกเรื่องสังข์ทองพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย** มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาทฤษฎีการสร้างอารมณ์ขันและวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของอารมณ์ขันในบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยที่มีต่อสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่าบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**มีทฤษฎีการสร้างอารมณ์ขัน 3 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างอารมณ์ขันจากเนื้อเรื่อง ตัวละครและภาษา อารมณ์ขันมีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมไทย 3 ประการ ได้แก่ ประการแรกให้ความสนุกสนานและเพลิดเพลิน ประการที่สองลดความเครียดจากความคับข้องใจต่อกฎระเบียบของสังคม ต่อปัญหาในครอบครัวและต่อผู้ปกครอง ประการที่สามเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนทางอ้อม

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (2537:50) มีความคิดเห็นว่าลักษณะเด่นในเรื่องนี้คือความรักระหว่างนางพันธุรัตกับพระสังข์ กล่าวได้ว่า

ความรักระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงนั้นแสดงออกได้อย่างจับใจ ตอนนางพันธุตร้องเรียกให้พระสังข์ลงมาจากยอดเขา แม้พระสังข์จะไม่กลับมาหา มารดาเลี้ยง และนางเองจะต้องเสียใจจนตาย จากแต่ก่อนจะตายก็ยังเขียนมนต์เรียกเนื้อเรียกปลาไว้ให้ลูก นี่เป็นการแสดงซึ่งความรักอันบริสุทธิ์ เป็นความรักที่บุพการีเท่านั้นที่มีให้แก่บุตร แม้จะเป็นบุตรบุญธรรม แต่เมื่อตนรักเสมือนเลือดเนื้อของตนแล้ว ความรักก็จะสูงส่ง

ส่วนมิ่งขวัญ ทองพรมราช (2546:128-131) พิจารณาลักษณะเด่นของบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**โดยกล่าวว่า “ลักษณะเด่นของบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**มีทั้งความตลกขบขันในกิริยาท่าทางของตัวละครต่าง ๆ ตามขนบของบทละครนอก ยังมีลักษณะเด่นในศิลปะการประพันธ์เพื่อ

ถ่ายทอดอารมณ์รัก อารมณ์โกรธ และอารมณ์เศร้าโศกเสียใจของตัวละครอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีภาพสะท้อนวิถีชีวิต และความเชื่อปรากฏอยู่ตลอดทั้งเรื่อง” วิถีชีวิตกับความเชื่อที่ปรากฏในเรื่อง **สังข์ทอง**สรุปได้โดยสังเขปดังนี้

1. วิถีชีวิตที่ปรากฏในเรื่อง**สังข์ทอง**มีหลายด้าน เช่น การเมืองการปกครองในสมัยก่อนเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเป็นใหญ่ และมีอำนาจสูงสุดในประเทศ เห็นได้จากท้าวศุภพิมลกับท้าวสามนต์ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ของแต่ละกรุง เมื่อมีพระประสงค์สิ่งใดทุกคนต้องปฏิบัติตามและไม่มีใครกล้าโต้แย้ง เช่น ตอนท้าวศุภพิมลให้นำพระสังข์ไปถว้มน้ำ และตอนท้าวสามนต์สั่งหูกเหซไปหาเนื้อหาลา เป็นต้น ในด้านการเลือกคู่ครองของเรื่อง**สังข์ทอง**เป็นลักษณะเด่นอีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นแบบให้ตัวละครหญิงเลือกคู่เองตามใจชอบในตอนที่รจนาเลือกคู่ ส่วนเรื่องที่ไม่ดีก็มีอยู่ในเรื่อง**สังข์ทอง**คือการติดสินบน และการใช้อุบายต่าง ๆ เช่น ในตอนที่นางจันทาให้นางกำนัลไปติดสินบนโหรหลวงเพื่อให้ทำนายว่านางจันทาเทวีกับหอยสังข์เป็นกาลกิณี แล้วถูกเนรเทศจากวัง เป็นต้น

2. ความเชื่อในเรื่อง**สังข์ทอง**ก็มีหลายด้าน เช่น ความเชื่อเรื่องบุญกรรมซึ่งปรากฏอยู่ตลอดเรื่อง เห็นได้จากนางจันทาเทวีกับหอยสังข์ถูกเนรเทศจากวัง พระสังข์หนีนางพันธุรัตไปจนนางอกแตกตาย และรจนาเลือกคู่ครองเป็นพระสังข์ ฯลฯ ล้วนเป็นเรื่องบุญกรรมของตัวละครทั้งสิ้น ความเชื่อเรื่องความฝันก็มีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ตอนที่โหรหลวงทำนายความฝันของท้าวศุภพิมลซึ่งปูพื้นเรื่องให้น่าสนใจ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ก็มีปรากฏตอนนางจันทาทำเสน่ห์ให้ท้าวศุภพิมลหลงรัก และตอนที่พระสังข์รำยมนตร์หาเนื้อหาลา ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปรากฏในเรื่อง เช่น ความเชื่อเรื่องเทพยักษ์ พญานาค และของวิเศษต่าง ๆ ทำให้เรื่องนี้มีสีสันและน่าอ่านด้วย ในบทละครนอกเกือบทุกเรื่องมักจะมี ความเชื่อเรื่องบุญบารมีของตัวละครเอก ในเรื่อง**สังข์ทอง** พระสังข์ก็เป็นตัวละครที่มีบุญบารมีซึ่งฆ่าอย่างไรก็ไม่ตาย และมีผู้มาช่วยเหลือตลอด

ราตรี ผลาภิรมย์ (2520) วิจัยเรื่อง **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสังข์ทอง** โดยมุ่งศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับ**สังข์ทอง** ซึ่งเป็นนิทานที่ปรากฏอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ โดยนำนิทาน**สังข์ทอง**ที่เป็นกวีนิพนธ์ของไทย และเป็นนิทานพื้นบ้านทั้งไทยและต่างประเทศมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบดูว่ามีความเหมือนและความต่างอย่างไร ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเรื่อง**สังข์ทอง**น่าจะได้รับอิทธิพลจากอินเดีย และเรื่อง**สังข์ทอง**ของไทยสามารถสะท้อนสภาพความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของคนในสังคมด้วย

ชรินทร์ ก้อนแก้ว (2547) วิจัยเรื่อง **ภูมิปัญญาที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง ตอน “กำเนิดพระสังข์”** ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาภูมิปัญญาทุกด้านที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** ตอน “กำเนิดพระสังข์” พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยศึกษาวิธีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม พฤติกรรมของตัวละครทุกตัว และบริบทต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่อง ผลการศึกษาพบว่าภูมิปัญญาที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** ตอน “กำเนิดพระสังข์” มีสองด้านคือ ภูมิปัญญาด้านความเป็นอยู่ และภูมิปัญญาด้านความเชื่อและค่านิยม ภูมิปัญญาทั้งสองด้านนี้เป็นภูมิปัญญาที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของตัวละครในวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง ตอน “กำเนิดพระสังข์”

บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** จึงมีลักษณะเด่นทั้งมีเนื้อเรื่องสนุกสนาน ยังจะได้เห็นถึงวิถีชีวิต ทั้งชาวบ้านและในราชสำนัก และความเชื่อทางด้านพุทธศาสนา ด้านไสยศาสตร์ และด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ

3.3 คุณค่าของเรื่องสังข์ทอง

เรื่อง **สังข์ทอง** นี้ไม่เพียงแต่ใช้ภาษางดงาม อ่านแล้วเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวไทยในสมัยก่อน และความเชื่อต่าง ๆ สุลักษณ์ ศิวรักษ์ (2537:49-50) ได้วิเคราะห์เรื่อง **สังข์ทอง** แล้วกล่าวถึงคุณค่าของเรื่องนี้หลายด้าน สรุปว่าเรื่อง **สังข์ทอง** มีคุณค่าด้านสังคม เช่นในเรื่องนี้เห็นถึงลักษณะเมียน้อยเมียหลวงของสังคมไทยในสมัยก่อน และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท มีคุณค่าด้านวัฒนธรรม เช่น ความเชื่อในเรื่องเสน่ห์ทางไสยศาสตร์ เรื่องอิทธิพลของหมอดู ฯลฯ ซึ่งเรื่องกล่าวมาทั้งหมดนี้สรุปได้ว่า “อธิบายออกได้ทั้งในทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา และจิตวิทยา โดยไม่ต้องกล่าวว่าภาษาในทางวรรณคดียิ่งทำให้เรารู้สึกซาบซึ้งเพียงใดและความเป็นไปเหล่านี้มีรากเหง้าเก่าแก่แค่ไหน”

สืบทอง ธรรมชาติ (2542:130-134) อธิบายคุณค่าที่ได้รับจากเรื่องสังข์ทองสรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าทางด้านอักษรศาสตร์ การใช้คำหรือโวหาร บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** กวีนิพนธ์และกวีนิพนธ์ อ่านแล้วเกิดอารมณ์สะเทือนใจ แสดงให้เห็นการใช้ภาษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
2. คุณค่าด้านสังคมวัฒนธรรม การอ่านบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยในชนบท และในราชสำนัก สามารถเรียนรู้และเข้าใจวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ จากเนื้อหาได้ด้วย
3. คุณค่าด้านคติธรรม เรื่อง **สังข์ทอง** นี้สื่อหลักธรรมทางพุทธศาสนา คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

จากข้อความข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า เรื่อง**สังข์ทอง**มีคุณค่าทั้งด้านภาษา สังคมวิทยา วัฒนธรรม คติธรรม ฯลฯ ผู้อ่านเห็นถึงวิถีชีวิตของชาวไทยในสมัยโบราณ และเรียนรู้คติความเชื่อจากเรื่องนี้ผ่าน ภาษางดงาม

4. การศึกษาหนังสืออ่านประกอบ

หนังสืออ่านประกอบ หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทหนึ่งซึ่งเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่ง ส่งเสริมและพัฒนาเด็กทางความรู้ ความเข้าใจ สติปัญญา และเจตคติค่านิยมที่ปรารถนา และเป็นเครื่องมือให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านด้วย ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงความหมายของหนังสืออ่านประกอบ บทบาทหน้าที่และประโยชน์ของหนังสืออ่านประกอบ ขั้นตอนการทำหนังสืออ่านประกอบ และการประเมินหนังสืออ่านประกอบ

4.1 ความหมายของหนังสืออ่านประกอบ

บันลือ พุกกะวัน (2521: 58) อธิบายความหมายของหนังสืออ่านประกอบว่า

หนังสืออ่านประกอบ (supplementary readers) เป็นวัสดุการอ่านประเภทหนึ่งซึ่งไม่ใช่แบบเรียน แต่เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่เด็กสามารถอ่าน เลือกอ่านได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน เด็กผู้เรียนอาจใช้หนังสืออ่านประกอบในหลายลักษณะด้วยกัน เช่น อ่านเพื่อค้นหาคำตอบ อ่านเพื่อขยายประสบการณ์ให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ หนังสืออ่านประกอบยังช่วยเสริมความสนใจในการอ่านได้ดีอีกด้วย

กรมวิชาการ (2534: 67) นิยามความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า “หนังสืออ่านเพิ่มเติมคือหนังสือที่มีสาระของหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่าหนังสืออ่านประกอบ”

จินตนา ไบกาชฎี (2536: 134) อธิบายหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่า

หนังสืออ่านเพิ่มเติมคือหนังสือที่บรรจุความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งจากหลักสูตร หรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์เสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นนักเรียนวัยต่าง ๆ มีลักษณะแนวการเขียนทั้งในแง่ให้สาระประโยชน์โดยตรงในลักษณะการเขียนแบบสารคดี (non fiction) และให้ความสนุกในลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดี (fiction) ปะปนอยู่ด้วย แต่เน้นหนักไปในแง่ให้สาระประโยชน์มากกว่าความบันเทิง

ถวัลย์ มาศจรัส และ ประหยัด ปริงประโคน (2554: 55) อธิบายเพิ่มนอกเหนือจากคำนิยามของกรมวิชาการว่า “เนื้อหาสาระของหนังสืออ่านเพิ่มเติม จึงเป็นหนังสือที่เป็นข้อเท็จจริง สามารถที่จะนำไปอ้างอิงได้ มีรูปแบบการเขียนในรูปแบบของการเรียบเรียงด้วยภาษาที่ชวนอ่าน ให้ทั้งความรู้และความรู้สึกในรูปแบบของการเขียนสารคดีที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย มีภาพประกอบที่สวยงามซึ่งจะเป็นภาพถ่าย หรือ ภาพวาด ที่สื่อความหมายของเรื่องได้อย่างชัดเจน สามารถจัดทำได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้”

จากการอธิบายความหมายข้างต้นนี้สรุปได้ว่า หนังสืออ่านประกอบหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ไม่ใช่หนังสือเรียน เป็นหนังสือที่จัดขึ้นเหมาะกับวัยของนักเรียนและอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความคิด เกิดค่านิยมที่เหมาะสม และทำให้มีนิสัยรักการอ่าน

4.2 บทบาทหน้าที่และประโยชน์ของหนังสืออ่านประกอบ

หนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงหนังสืออ่านประกอบตามข้างต้นมีบทบาทสำคัญมากในการเรียนการสอน เพราะในกระบวนการการเรียนการสอนใช้หนังสือเรียนที่กำหนดในหลักสูตรเพียงอย่างเดียวไม่พอและไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้ ฉะนั้น หนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทต่าง ๆ จะมีบทบาทในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของนักเรียน

กรมวิชาการ (2534: 68-69) อธิบายบทบาทและหน้าที่ของหนังสือเสริมประสบการณ์ว่า

หนังสือเสริมประสบการณ์ควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทัวไป (knowledge of world) เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา (cognitive development) พัฒนาการทางภาษา (language development) พัฒนาการทางสังคม (social development) และพัฒนาการทางบุคลิกภาพ (personality development) หนังสือเสริมประสบการณ์แต่ละประเภทอาจมีบทบาทสำคัญที่เน้นพัฒนาการของผู้อ่านแต่ละด้านแตกต่างกันไป เช่น หนังสือส่งเสริมการอ่านเน้นพัฒนาการทางภาษา สังคมและบุคลิกภาพ ในขณะที่หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออุเทศเน้นพัฒนาการทางความรู้ ความคิดและสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเครื่องส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือเสริมประสบการณ์ไม่ว่าประเภทใดก็ตามจะมีลักษณะร่วมสำคัญโดยสรุปได้ดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ โดยเฉพาะประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออุทิศควรมีความรู้ ทักษะ ความคิดรอบยอด หลักการหรือทฤษฎี เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องเพื่อทำให้ผู้อ่านพัฒนา ความรู้ด้านต่าง ๆ
2. ส่งเสริมสติปัญญา ทำให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะการสังเกต ตีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุและผล จำแนกแจกแจง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ฯลฯ และสามารถนำความรู้ ทักษะ เหล่านี้ไปใช้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้
3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม คือการสอดแทรกค่านิยม แนวความคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิด เจตคติที่เหมาะสม
4. ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสือเสริมประสบการณ์ควรเสนอความรู้เรื่องต่าง ๆ ด้วยภาษา ที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน ตลอดจนใช้ตัวอย่าง ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม อภิธานศัพท์ ฯลฯ ที่เหมาะสม
5. ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยควรมีลักษณะที่กระตุ้นความสนใจของ นักเรียนให้ไปศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้เขียนต้องพิจารณาเรื่องที่นักเรียนสนใจ และเสนอให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของเรื่องแก่ผู้อ่าน

บันทึก พงศาวดาร (2521: 58-59) กล่าวถึงความจำเป็นในการใช้หนังสืออ่านประกอบ สรุปเป็นข้อดังนี้

1. หนังสืออ่านประกอบย่อมช่วยขยายประสบการณ์ ส่งเสริมความรู้ได้มากกว่า ทั้งมี ภาพประกอบด้วย ช่วยให้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น
2. หนังสืออ่านประกอบช่วยเน้นในการซ้ำคำ ลักษณะประโยค การใช้คำและความหมาย ของคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ดี
3. หนังสืออ่านประกอบจัดขึ้นเพื่อเน้น และขยายเรื่องราวต่าง ๆ สร้างความเพลิดเพลิน ในการอ่าน และสร้างนิสัยรักการอ่านด้วย
4. หนังสืออ่านประกอบเป็นสื่อที่ใช้อิสระทั้งในและนอกห้องเรียน สามารถสนอง ความต้องการในการอ่าน และฝึกทักษะของนักเรียนด้วย
5. หนังสืออ่านประกอบเสริมสร้างคุณธรรมได้เป็นอย่างดีจากเรื่องราวที่มีความมั่นคง ทางใจ ความอบอุ่น และความเมตตากรุณา

สันติ ยืนยาว (2553) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบรายวิชาภาษาไทย เรื่อง ย้อนรอยนิราศภูเขาทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน ประชากรคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 2 ห้องเรียน 50 คน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 1 ห้อง 22 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือนิราศภูเขาทองเรื่องย้อนรอยนิราศภูเขาทอง จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วย คำนำ การใช้แบบฝึกทักษะแบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังเรียน แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบ แบบทดสอบประเมินผลก่อนและหลังการเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E1/E2 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยวิธีการทางสถิติ t-test dependent sample

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านประกอบไปทดลองใช้กับนักเรียน 3 ชั้นตอน ได้แก่ ชั้นทดลองรายบุคคล จำนวน 3 คน ชั้นทดลองกลุ่มเล็ก จำนวน 15 คน และชั้นทดลองจริง จำนวน 22 คนผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านประกอบรายวิชาภาษาไทยเรื่องย้อนรอยนิราศภูเขาทอง มีประสิทธิภาพ 85.00/80.18 แสดงว่าหนังสืออ่านประกอบมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีนิสัยรักการอ่าน รวมถึงเกิดความรักความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี และคุณค่าของวรรณคดีไทยที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหา และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นหนังสืออ่านประกอบที่พัฒนาอย่างมีระบบตามขั้นตอนที่ถูกต้อง มีเนื้อหาไม่ซับซ้อน ใช้ภาษาและเนื้อหาเหมาะกับวัยของนักเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรพัฒนาหนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทย เพื่อศึกษาความสนใจในการเรียนวรรณคดีไทย

สุกัญญา อุดมโกษณ์ (2553) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทยในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน กรุงเทพมหานคร เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องประเพณีไทยในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ประชากรคือนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 11 ห้อง 550 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ห้อง 45 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องประเพณีไทยในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังเรียน แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาโดยเป็นข้อความที่มีมาตราส่วนประกอบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบทดสอบประเมินผลก่อนและหลังการเรียนรู้เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E1/E2 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประเพณีไทยในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผ่านแบบประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้กับนักเรียนตามลำดับ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นทดลองรายบุคคลจำนวน 3 คน ขั้นทดลองกลุ่มเล็กจำนวน 15 คน ขั้นทดลองภาคสนามจำนวน 30 คน ขั้นทดลองจริงจำนวน 45 คนเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 100 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์ความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยใช้สูตร t-test dependent sample ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องประเพณีไทยในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80.11/83.26 แสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 8 หน่วยมีคุณภาพในระดับดี ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการอ่านเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีไทย ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าผลการประเมินอยู่ในระดับดี มีการทดลองหาข้อบกพร่องและทำการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์ ตลอดจนการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้น้ำสืออ่านเพิ่มเติม สาระการเรียนรู้ภาษาไทยหลังทำการทดลอง และความพึงพอใจต่อวิชาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านประกอบเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญ สามารถส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความสามารถ ขยายประสบการณ์ของนักศึกษาในระดับต่าง ๆ เป็นอย่างดี และช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4.3 ขั้นตอนการทำหนังสืออ่านประกอบ

จินตนา ไบกาซึย (2536: 146-198) กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนการเขียนหนังสืออ่านประกอบ ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ กล่าวคือ “ในการเขียนงานใด ๆ ก็ตาม ผู้เขียนจะต้องตั้งจุดประสงค์ ซึ่งเป็นความต้องการว่าจะเขียนอะไร...ต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้...ความคิด...ทักษะ... และคุณประโยชน์อะไรและอย่างไร รวมไปถึงขอบเขตการเขียนที่สามารถนำไปดัดแปลงใช้กับสาขาวิชา หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้หรือไม่ หรืออาจจะระบุสิ่งที่ควรเน้นหรือคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งที่จะเขียนด้วย”

2. กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย เป็นกลุ่มนักวิชาการ ครู อาจารย์ และปัญญาชน กลุ่มเด็กและเยาวชน หรือกลุ่มผู้ใหญ่

3. กำหนดเนื้อหา/หัวข้อเรื่อง โดยเขียนสิ่งที่ตนเองรู้และเชี่ยวชาญอย่างแท้จริง

4. กำหนดชื่อเรื่อง เพราะชื่อเรื่องจะเกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องที่จะเขียน และขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง เมื่อผู้อ่านเห็นชื่อเรื่อง ก็คาดคะเนเนื้อหาภายในเรื่องได้

5. กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง กล่าวคือกำหนดขอบเขตเนื้อหาให้ตามลำดับความคิดหรือตามจุดประสงค์ของการเขียน

6. กำหนดแนวการเขียน คือวิธีการเรียบเรียงข้อความให้สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อความต้องการและความเหมาะสมแก่ผู้อ่าน แนวการเขียนมีหลายแบบ เช่น การเขียนสารคดี การเขียนบันเทิงคดี การเขียนร้อยกรอง

7. กำหนดแหล่งข้อมูลค้นคว้าอ้างอิง

กรมวิชาการ (2534: 70-71) อธิบายหลักเกณฑ์ในการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์หรือหนังสืออ่านประกอบ ทั้งหมด 5 ประการ ดังนี้

1. โครงสร้างหรือรูปแบบของข้อความ (discourse structure) หมายถึง “ระบบหรือวิธีการจัดหรือเรียบเรียงความคิดและธรรมชาติความสัมพันธ์ของความคิดเหล่านั้น จุดประสงค์ของการเรียนหนังสือ ธรรมชาติความสัมพันธ์ของความคิด และหลักการหรือทฤษฎีของสาขาวิชาที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบหรือโครงสร้างของข้อความหรือหนังสือที่สำคัญ” ผู้เขียนต้องเลือกรูปแบบหรือโครงสร้างที่เหมาะสมเพื่อทำให้อ่านเรียนรู้และเข้าใจความรู้ ความคิดได้ดีที่สุด

2. เอกภาพ (unity) ผู้เขียนจำเป็นต้องเรียบเรียงและเสนอเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

3. สัมพันธภาพ (coherence) ผู้เขียนต้องเชื่อมโยงความคิดย่อย ขยายออกไปสู่ความคิดหลักของเรื่องทำให้ผู้อ่านเข้าใจความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของแต่ละความคิด

4. จุดเน้น (emphasis) ผู้เขียนต้องมีวิธีการที่เน้นหรือแนะให้ผู้อ่านเข้าใจว่า อะไรเป็นความคิดหลัก อะไรคือความคิดย่อยเนื่องจากผู้อ่านอาจจับประเด็นสำคัญไม่ถูกต้อง วิธีที่ง่ายที่สุดก็คือบอกผู้อ่านตามตรงหรือเสนอข้อความสำคัญเป็นประโยคแรกหรือประโยคสุดท้ายของย่อหน้า (topic sentences) หรือเสนอเนื้อหาสำคัญนั้นมากกว่าส่วนอื่น เป็นต้น

5. ความสามารถหรือคุณสมบัติของผู้อ่าน (audience appropriateness) ผู้อ่านต้องพิจารณาว่า ความรู้ สถิติปัญหา ประสบการณ์ของผู้อ่านก่อนลงมือเขียนหนังสือ แล้วจึงกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ รูปแบบการเขียน และวิธีการเรียบเรียงและเสนอให้สอดคล้องกัน

สรุปได้ว่า ไม่ว่าเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทใดก็ตาม ต้องวางแผนในการเขียนล่วงหน้า กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ ชื่อเรื่อง โครงสร้างเนื้อหา และแนวการเขียน โดยทุกขั้นตอนต้องสอดคล้องกัน

4.4 การประเมินหนังสืออ่านประกอบ

หนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทต่าง ๆ ต้องมีหลักเกณฑ์ที่ตรวจและพิจารณาว่าหนังสือใดสมควรอนุญาตให้ใช้ได้ หลักเกณฑ์ต่อไปนี้ที่กรมวิชาการ (2534: 72-78) กำหนดไว้อาจมีความแตกต่างกันบ้าง แต่เป็นหลักเกณฑ์สำคัญ สรุปเป็นข้อต่อไปนี้

4.4.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับเนื้อหา กล่าวคือเนื้อหาต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาสาระของหนังสือต้องถูกต้อง โดยเฉพาะความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการ และทฤษฎีต่าง ๆ การจัดเนื้อหาต้องมีความยากง่าย ความสั้นยาวเหมาะสมกับวัย ประสบการณ์ และสติปัญญาของผู้อ่านพร้อมด้วยตัวอย่างที่เหมาะสม

4.4.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเสนอเนื้อหา สามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ

หลักส่งเสริมความเข้าใจ หนังสือที่ช่วยผู้อ่านส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจนั้นต้องพิจารณาโครงสร้าง เอกภาพ สัมพันธภาพ และจุดเน้นที่กล่าวไว้ในข้างต้น

หลักส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เขียนสามารถพิจารณาเลือกใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระอย่างถูกต้อง และรวดเร็วได้หลายวิธี เช่น มีบทนำเรื่อง มีคำถามนำเรื่องหรือคำถามตามเรื่อง มีบทสรุปตอนท้ายเรื่อง มีการกำหนดหัวข้อที่เหมาะสม มีการกล่าวเน้นความสำคัญ มีการใช้ภาพประกอบ มีกิจกรรมท้ายบท มีการเสนอรายชื่อหนังสืออ้างอิงหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีการใช้เทคนิคเกี่ยวกับตัวอักษรและการจัดพิมพ์

4.4.3 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษา ผู้เขียนจำเป็นต้องใช้คำศัพท์ที่เข้าใจง่าย หรือถ้าเป็นเนื้อหาที่เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะสาขา จำเป็นต้องมีการอธิบายความหมายของศัพท์ ใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน สละสลวย เข้าใจง่าย และการใช้คำหรือวลีเชื่อมประโยคเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของข้อความ เช่น “กับ” “แต่” “แล้ว...จึง” “แม้ว่า” “เพราะฉะนั้น” “หรือไม่ก็” เป็นต้น

4.4.4 หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับคุณประโยชน์ หนังสือที่เขียนขึ้นไม่เพียงแต่ต้องรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเสริมความรู้ ยังต้องมีจุดประสงค์ที่พัฒนาความคิด สติปัญญา เจตคติ และค่านิยมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้อ่าน

4.4.5 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความน่าสนใจ หนังสือที่ดีควรมีลักษณะดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ผู้เขียนควรบอกความสำคัญ ความจำเป็นและประโยชน์ของเรื่องแก่ผู้อ่าน หรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้อ่าน เช่น ผู้เขียนใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 แทนตัวเองและผู้อ่าน ใช้วิธีดึงผู้อ่านเข้าร่วมเหตุการณ์หรือกิจกรรม เป็นต้น

ปฏิญญา สาร (2521: 253-254) กล่าวถึงหลักในการพิจารณาคัดเลือกหนังสืออ่านประกอบไว้ 3 ประเด็นใหญ่โดยสรุปดังนี้

เนื้อหาของหนังสือ (contents) พิจารณาการขยายประสบการณ์ของนักเรียนทางเชาวน์ปัญญาและอารมณ์ ความน่าสนใจในเชิงความนึกคิดของนักเรียน ความถูกต้องและทันสมัยของความรู้และข่าวสารที่เสนอ ความแปลกใหม่จากหนังสือเล่มอื่น ถ้าเป็นหนังสือนิยาย พิจารณาพลสะท่อนชีวิต ลักษณะตัวละคร เป็นต้น

ความน่าอ่านของหนังสือ (readability) พิจารณาความเหมาะสมระหว่างเนื้อเรื่องกับลักษณะของผู้อ่าน ความยากง่าย ความชัดเจนของเนื้อหา ความน่าสนใจของหนังสือ วิธีการเรียบเรียงและเสนอ

รูปร่างของหนังสือ (physical make-up) กล่าวคือความพอใจกับกระดาษ การพิมพ์ตัวพิมพ์ คุณค่าของภาพประกอบ ความทนทานของการเย็บเล่ม ความเหมาะสมของขนาดเล่ม

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านประกอบที่ดีย่อมมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ ถูกต้องและเหมาะสมกับวัย ประสบการณ์ สติปัญญาของผู้อ่าน มีวิธีการเรียบเรียงและเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ สามารถส่งเสริมความรู้ ความคิด พัฒนาเจตคติ ค่านิยมเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต อีกทั้งยังมีการจัดรูปเล่มที่สวยงาม น่าอ่าน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนเพื่อให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพิ่มความรู้ ความเข้าใจในด้านวัฒนธรรม สังคม วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อของคนไทย จะช่วยให้การเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ฉบับพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยสำหรับนักศึกษาชาวจีนเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ พัฒนาทักษะของผู้อ่าน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการทดลอง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักศึกษาชาวจีน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะอาเซียน มหาวิทยาลัย เศรษฐศาสตร์และการเงินยูนนาน (Yunnan University of Finance and Economics) แลกเปลี่ยนเรียนที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติจำนวน 19 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาชาวจีน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะอาเซียน มหาวิทยาลัย เศรษฐศาสตร์และการเงินยูนนาน (Yunnan University of Finance and Economics) แลกเปลี่ยนเรียนที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 15 คนโดยเลือกแบบเจาะจงซึ่งมีพื้นฐานความรู้ภาษาไทยในระดับกลางและยินดีเข้าร่วมกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนจำนวน 8 บท
2. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนเพื่อหาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบ
3. แบบทดสอบระหว่างเรียนของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนทั้งหมด 8 บท บทละ 10 ข้อแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

4. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนจำนวน 80 ข้อแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

5. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาชาวจีนในการใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีน

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี ลักษณะของละครนอก ที่มาของเรื่อง **สังข์ทอง** ลักษณะเด่นและคุณค่าในเรื่อง **สังข์ทอง**

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการสร้างหนังสืออ่านประกอบ ขั้นตอนการทำหนังสืออ่านประกอบ และหลักการประเมินหนังสืออ่านประกอบ

1.3 สร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนจำนวน 8 บทการเรียนรู้โดยกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เขียนบทนำของหนังสืออ่านประกอบเพื่อให้นักศึกษาชาวจีนรู้จักละครนอก และผู้แต่งของบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** และจัดทำเอกสารการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้ 8 บทครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งตามองค์ประกอบของวรรณคดี 3 ส่วนได้แก่ เนื้อหา รูปแบบ และภาษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 การจัดความรู้หมวดเนื้อหาเพื่อให้นักศึกษาชาวจีนรู้จักบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ลักษณะตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง และวัฒนธรรม ความเชื่อที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่อง อีกทั้งยังเสริมความรู้พื้นฐานพื้นบ้านในประเทศจีนซึ่งมีโครงเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่อง **สังข์ทอง** ของประเทศไทย เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาในการเรียนวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** โดยสร้างบทอ่าน 3 บท ได้แก่ บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย และบทที่ 8 เกร็ดความรู้

1.3.2 การจัดความรู้เกี่ยวกับฉันทลักษณ์ของร้อยกรองเพื่อให้นักศึกษาชาวจีนสามารถอ่านกลอนบทละครเป็น และให้เห็นความงามของภาษา เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าของวรรณคดีไทย โดยสร้างบทที่ 2 กลอนบทละคร

1.3.3 การจัดความรู้หมวดภาษาเพื่อให้นักศึกษาชาวจีนเข้าใจลักษณะการใช้ภาษาในการแต่งกลอนบทละคร ช่วยนักศึกษารับรู้กลอนบทละครได้ง่ายขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในการอ่านวรรณคดีไทยเรื่องอื่น ๆ โดยสร้างบทอ่าน 4 บท ได้แก่ บทที่ 3 คำราชาศัพท์ บทที่ 4 คำโวหาร บทที่ 5 ภาพพจน์ และบทที่ 6 สำนวนไทย

1.4 การสร้างแบบทดสอบระหว่างเรียนของหนังสืออ่านประกอบทั้งหมด 8 บทการเรียนรู้
บทละ 10 ข้อ แบบปรนัย 4 ตัวเลือกตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

1.5 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหนังสืออ่านประกอบทั้งหมด
40 ข้อ แบบปรนัย 4 ตัวเลือกโดยคัดเลือกจากแบบทดสอบระหว่างเรียนทั้งหมด 80 ข้อ

1.6 การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาชาวจีนในการใช้หนังสืออ่าน
ประกอบ

1.7 นำหนังสืออ่านประกอบที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบ
คุณภาพเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2. การหาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับ นักศึกษาชาวจีน

การหาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบมีขั้นตอนดังนี้

2.1 นำหนังสืออ่านประกอบให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้าน
เนื้อหา รูปแบบ และภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน รายชื่อ
ผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยรัตน์ ทับพร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิม
พระเกียรติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์ เรืองรอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2.1.1 การสร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออ่านประกอบสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง
แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating Scale) 5 ระดับ (ประสาธน์ เถียงเฉลิม, 2556: 213) มีรายละเอียดของระดับคะแนนดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง คุณภาพดีมาก

คะแนน 4 หมายถึง คุณภาพดี

คะแนน 3 หมายถึง คุณภาพปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ต้องปรับปรุงคุณภาพ

คะแนน 1 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

2.1.2 นำแบบประเมินคุณภาพที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจและปรับปรุงแก้ไข

2.1.3 นำแบบประเมินคุณภาพที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบ

2.1.4 นำผลการประเมินมาพิจารณาหาค่าเฉลี่ยเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพแบบทดสอบระหว่างการใช้หนังสืออ่านประกอบ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง คุณภาพดีมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง คุณภาพดี

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง คุณภาพปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง ปรับปรุงคุณภาพ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

เกณฑ์ในการยอมรับว่าหนังสืออ่านประกอบที่สร้างขึ้นมีคุณภาพหรือไม่ ผู้วิจัยกำหนดให้มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป

ตาราง 1 แสดงคะแนนการประเมินผลของผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	คะแนนจาก			ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
		ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน				
		1	2	3		
1	ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์	4	5	5	4.66	ดีมาก
2	ความถูกต้องของเนื้อหา	4	5	4	4.33	ดี
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา	4	4	4	4.00	ดี
4	เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน	3	5	4	4.00	ดี
5	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน	4	5	4	4.33	ดี
6	ภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจน	3	5	4	4.00	ดี
7	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4	5	4	4.33	ดี
8	ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามในแต่ละหน่วย	4	5	4	4.33	ดี
9	ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	3	4	4	3.66	ดี
10	ทำให้นักศึกษาจีนได้เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย	4	5	5	4.66	ดีมาก
รวมเฉลี่ย		3.7	4.8	4.2	4.23	ดี

จากตาราง 1 คะแนนเฉลี่ยของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านในการประเมินคุณภาพคือ 4.23 สรุปได้ว่าคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนอยู่ในระดับคุณภาพดี ผู้วิจัยมีการแก้ไขและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 2 แสดงการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หทัยรัตน์ ทับพร

หน้า	ก่อนแก้ไข	ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ	สิ่งที่แก้ไข
3 (แบบทดสอบ ก่อนเรียน)	ข้อ 1. วรรณคดีเรื่องใดคือ ละครใน	เนื่องจากเรื่องนี้เน้นบทละคร นอก ควรถามเกี่ยวกับบทละคร นอกจะตรงมากกว่า	แก้เป็น ข้อ 1. นอกจากสังข์ทอง แล้ว วรรณคดีเรื่องใดคือบทละคร นอกเหมือนกัน
5 (แบบทดสอบ ก่อนเรียน)	ข้อ 10. ตัวเลือกข้อ ง. วรรณศิลป์ทั้งวรรณ	ตัวเลือกข้อ ง. ไม่เข้าพวก	แก้เป็นข้อ ง. กลอนดอกสร้อย 2 คำ เช่น พังคำ
8 (แบบทดสอบ ก่อนเรียน)	ข้อ 28. ตัวเลือกข้อ ก. น้ำท่วมปาก	ตัวเลือกข้อ ก. กับข้อ ง. ใกล้เคียงกันเกินไป	แก้เป็นข้อ ก. จอทองพองชน
9 (แบบทดสอบ ก่อนเรียน)	ข้อ 34. ตัวเลือกข้อ ง. ถูกทุกข้อ	ไม่ควรมีตัวเลือกถูกทุกข้อ	แก้เป็นข้อ ง. ความเชื่อทาง ศาสนาอิสลาม
14 (บทนำ)	การอธิบายบทละครนอก 6 เรื่องไม่ชัดเจน	ข้อความอธิบายบทละครนอก 6 เรื่องทำให้สับสน	ปรับใหม่
24 (บทที่ 1)	ไม่ได้ระบุความแพร่หลาย เรื่องสังข์ทองในภาคกลาง ของประเทศไทย	แผนที่ควรตรงกับคำอธิบาย ความแพร่หลายเรื่องสังข์ทอง ในประเทศไทย	เพิ่มความแพร่หลายเรื่องสังข์ทอง ในภาคกลางของประเทศไทย

ตาราง 3 แสดงการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของรองศาสตราจารย์แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย

หน้า	ก่อนแก้ไข	ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ	สิ่งที่แก้ไข
13 (บทนำ)	คำว่า “การแสดง”	ควรรู้จักคำศัพท์ให้มากใน ความหมายเดียวกันหรือ ใกล้เคียงกัน	แก้เป็น “มหรสพ”
13 (บทนำ)	ใช้รูปภาพ พระบรมมหาราชวัง	รูปภาพพระบรมมหาราชวังสื่อไม่ ชัดเจน	เปลี่ยนรูปภาพเป็นการแสดงเรื่อง รามเกียรติ์
24-25 (บทที่ 1)	ใช้แผนที่ประเทศไทย แผนที่ประเทศจีน และ แผนที่มณฑลยูนนานมา อธิบายความแพร่หลาย เรื่อง สังข์ทอง	ควรใช้แผนที่เอเชียตะวันออกเฉียง ใต้มาอธิบายความ แพร่หลายเรื่อง สังข์ทอง ซึ่งอยู่ใน เขตวัฒนธรรมเดียวกัน อาจจะ อธิบายได้ดีกว่า	เปลี่ยนเป็นแผนที่เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้มาอธิบาย ความแพร่หลายเรื่อง สังข์ทอง
70 (บทที่ 4)	ไม่มีเกร็ดความรู้เรื่อง พระอินทร์	ควรเพิ่มเกร็ดน่ารู้อีกนิดจะ น่าสนใจกว่า	เพิ่มเกร็ดความรู้เรื่องพระอินทร์
108 (บทที่ 6)	อธิบายสำนวน “ไม่เข้ายา” ก็คือใช้ผสมยาแก้โรคไม่ได้	อธิบายไม่ชัดเจน	แก้เป็น “ไม่เข้ายา” คือผสมตัวยา แล้วเข้ากันได้ไม่ดีจนรักษาอาการ ป่วยไม่ได้ผล
126 (บทที่ 7)	ในการอธิบายการใช้ เวทมนต์ไม่ได้อธิบายคำว่า “ยายเฒ่า”	ควรอธิบาย “ยายเฒ่า”จะดีกว่า	เพิ่มการอธิบายคำว่า “ยายเฒ่า”
136 (บทที่ 8)	ไม่ได้อธิบายเหตุผลของการ ใช้ครุฑเป็นตราแผ่นดินและ เครื่องหมายทางราชการ ของประเทศไทย	อธิบายไม่ชัดเจน	เพิ่มเหตุผลคือเนื่องจากชื่อของ ราชวงศ์คือ จักรี หรือ จักรซึ่งเป็น อาวุธของพระนารายณ์ จึงใช้สัตว์ พาหนะพระนารายณ์ คือ ครุฑ เป็นสัญลักษณ์
140 (บทที่ 8)	ไม่ได้ อธิบาย เหตุ ที่ พระอินทร์มีอีกชื่อหนึ่งว่า “ท้าวสหสนันย์” หรือ “ท้าวพันตา”	ควรเพิ่มเกร็ดตำนานเพื่อให้ นักศึกษาสนุกสนานกับเกร็ด เหล่านี้ และควรระมัดระวังเรื่อง การวางตัว มิให้มีความเจ็บป่วย อันเกิดจากการสำส่อนทางเพศ	เพิ่มเกร็ดตำนานว่าพระอินทร์มี ชื่อว่า “ท้าวสหสนันย์”

ตาราง 4 แสดงการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครวิทย์ เรืองรอง

หน้า	ก่อนแก้ไข	ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ	สิ่งที่แก้ไข
10 (แบบทดสอบ ก่อนเรียน)	ข้อ 40. การพรรณนาลักษณะ รูปร่างของยักษ์โดยใช้ประโยค บอกเล่า	ควรยกเป็นบทประพันธ์ เพื่อให้นักศึกษาได้เห็น ลักษณะของยักษ์ชัดเจน กว่า	แก้เป็นการพรรณนาลักษณะ รูปร่างของยักษ์โดยยก บทประพันธ์
12 (บทนำ)	คำว่า “เอกอัครชาติยະคิลปิน”	ควรใช้ “เอกอัครคิลปิน”	แก้เป็น “เอกอัครคิลปิน”
36 (บทที่ 2)	คำว่า “ทิพพาสน์” กับ “มา” และคำ ว่า “คิลลา” กับ “ประหลาด” เป็น สัมผัสสระ	เพราะ คำที่มีเสียงสระ เดียวกัน แต่มีตัวสะกดไม่ เหมือนกัน	คำว่า “ทิพพาสน์” กับ “มา” และคำ ว่า “คิลลา” กับ “ประหลาด” ไม่ใช่ สัมผัสสระ
87 (บทที่ 5)	แบบทดสอบระหว่างเรียนข้อ 10 ตัวเลือกข้อ ค. เป็นการ เตือนให้ผู้อ่านระลึกเหตุการณ์ ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสัจธรรมยังยืนอยู่ ในธรรมชาติและวิถีชีวิต ข้อ ง. ถูกทุกข้อ	ข้อ ค. เป็นตัวเลือกต่างจาก ข้ออื่นมาก(ความยาวของ ข้อความ) ข้อ ง. ไม่ควรมีตัวเลือกถูก ทุกข้อ	แก้เป็น ข้อ ค. ทำให้งานเขียน นั้นดีเด่นลึกซึ้งยิ่งขึ้น ข้อ ง. ทำให้ผู้อ่านรู้จักวรรณคดี ที่อ้างถึงเพิ่มขึ้น
114 (บทที่ 6)	แบบฝึกหัด ข้อ 6. ความหมายคล้ายกับสำนวน จีนว่า “牛不喝水强按头”	ควรอธิบายความหมาย สำนวนก่อน	แก้เป็น ข้อ 6. บังคับขึ้นใจผู้อื่น ให้ทำตามที่ต้องการ มีความหมายคล้ายกับสำนวน จีนว่า “牛不喝水强按头”

2.2 หลังจากผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองครั้งที่ 1 เพื่อหาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบ

2.2.1 ผู้ทดลอง

นิสิตจีน 1 คน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง (Guangdong University of Foreign Studies) ซึ่งแลกเปลี่ยนเรียนที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถานที่เก็บข้อมูลคือสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพประกอบ 6 สภาพบรรยากาศการทดลองครั้งที่ 1 วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2558
ณ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ¹

2.2.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 8 ชุด และแบบทดสอบ 2 ชุดไปทดลองใช้กับผู้ทดลองจำนวน 10 ครั้ง ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2559 การใช้เวลาแต่ละบทรวมเวลาการอ่านบทและเวลาการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ดังตารางต่อไปนี้

¹ รูปถ่ายโดยผู้วิจัย

ตาราง 5 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 1

ครั้ง	วัน/เดือน/ปี	เนื้อหา	การใช้เวลา
1	30 ธันวาคม พ.ศ. 2558	แบบทดสอบก่อนเรียน	35 นาที
2	3 มกราคม พ.ศ. 2559	บทนำ บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง	60 นาที
3	6 มกราคม พ.ศ. 2559	บทที่ 2 กลอนบทละคร	45 นาที
4	9 มกราคม พ.ศ. 2559	บทที่ 3 คำราชาศัพท์	40 นาที
5	12 มกราคม พ.ศ. 2559	บทที่ 4 คำไวพจน์	35 นาที
6	14 มกราคม พ.ศ. 2559	บทที่ 5 ภาพพจน์	35 นาที
7	17 มกราคม พ.ศ. 2559	บทที่ 6 สำนวนไทย	55 นาที
8	20 มกราคม พ.ศ. 2559	บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย	55 นาที
9	23 มกราคม พ.ศ. 2559	บทที่ 8 เกร็ดความรู้	35 นาที
10	27 มกราคม พ.ศ. 2559	แบบทดสอบหลังเรียน	20 นาที

จากตารางแสดงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 1 ผู้วิจัยไม่จำกัดเวลาในการอ่านบท และสังเกตว่าผู้ทดลองใช้เวลาในการอ่านแต่ละบทต่างกันขึ้นอยู่กับความยากง่ายและความมากน้อยของเนื้อหา เช่น ในครั้งที่ 2 การอ่านบทนำและบทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทองใช้เวลานานที่สุดเนื่องจากผู้ทดลองต้องอ่านบทนำซึ่งมีการกล่าวถึงผู้แต่ง และการแนะนำละครนอกและละครใน หลังจากนั้นจึงเข้าสู่บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทองซึ่งมีบทที่เล่าเรื่องย่อสังข์ทองทั้งหมด 9 ตอนและเพิ่มความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นฐานสองเรื่องในประเทศไทยที่มีโครงเรื่องคล้ายคลึงกับสังข์ทองของประเทศไทย เป็นบทที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก จึงใช้เวลานานในการอ่านบท และในครั้งที่ 7 การอ่านบทที่ 6 สำนวนไทยใช้เวลานานเนื่องจากมีเนื้อหาค่อนข้างมากเหมือนกัน ได้แนะนำสำนวนไทย 20 สำนวนที่ปรากฏในเรื่องสังข์ทอง ส่วนในครั้งที่ 8 การอ่านบทที่ 7 ความเชื่อของคนไทยใช้เวลานานเนื่องจากมีเนื้อหายาก เป็นบทที่มีเนื้อหานามธรรม ทำให้ผู้ทดลองเข้าใจยากกว่า ผู้ทดลองไม่เข้าใจคำศัพท์ยากหลายคำ เช่น คำว่า “ภพ” “ดลบันดาล” เป็นต้น ผู้วิจัยต้องอธิบายเพิ่มเพื่อช่วยผู้ทดลองเข้าใจเนื้อหา

2.2.3 ผลการทดลองครั้งที่ 1

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียนทั้งหมด 8 บท และคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.3.1 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนมีทั้งหมด 40 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ข้อละ 2.5 คะแนน คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนผู้ทดลองได้ร้อยละ 42.5 และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนผู้ทดลองได้ร้อยละ 95

2.2.3.2 แบบทดสอบระหว่างเรียนของแต่ละบทมี 10 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ข้อละ 10 คะแนน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 6 แสดงคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในการทดลองครั้งที่ 1

บทที่	แบบทดสอบระหว่างเรียน	คะแนน	ระดับคุณภาพ
1	เรื่องย่อสังข์ทอง	100	ดีมาก
2	กลอนบทละคร	100	ดีมาก
3	คำราชาศัพท์	100	ดีมาก
4	คำไวพจน์	80	ดี
5	ภาพพจน์	100	ดีมาก
6	สำนวนไทย	100	ดีมาก
7	ความเชื่อของคนไทย	90	ดี
8	เกร็ดความรู้	100	ดีมาก
คะแนนเฉลี่ย 96.3			ดีมาก

จากตารางแสดงคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในการทดลองครั้งที่ 1 สรุปได้ว่าคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนตามรายการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก เนื่องจากผู้ทดลองทำแบบทดสอบระหว่างเรียนหลังจากการอ่านบท จึงยังจำเนื้อหาได้ และในกระบวนการอ่านบทผู้วิจัยได้อธิบายข้อสงสัยตามที่ผู้ทดลองถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ทดลอง เช่น ในการอ่านเรื่องย่อสังข์ทอง ผู้วิจัยกับผู้ทดลองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของตัวละครต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ทดลองเข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น ผู้ทดลองจึงได้คะแนนสูงในการทำแบบทดสอบ ส่วนบทที่ 4 ผู้ทดลองได้คะแนนร้อยละ 80 และบทที่ 7 ผู้ทดลองได้คะแนนร้อยละ 90

ข้อที่ผิดเป็นข้อที่ผู้ทดลองประมาทในการอ่านคำถาม เช่น ในบทที่ 4 มีข้อที่ถามว่า “ข้อใดจับคู่กับความหมายไม่ถูกต้อง” ผู้ทดลองอ่านเป็น “ข้อใดจับคู่กับความหมายถูกต้อง”

จากการสังเกตพบว่าผู้ทดลองเป็นนักศึกษาชาวจีนที่มีพื้นฐานภาษาไทยค่อนข้างดีและตั้งใจอ่านบททุกครั้ง ชอบถามเมื่อมีคำศัพท์ยากหรือเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ เป็นสาเหตุสำคัญที่สามารถได้คะแนนสูงในการทำแบบทดสอบ

2.2.3.3 การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา คะแนนเฉลี่ยในการประเมินคือ 4.2 คะแนน สรุปได้ว่านักศึกษาพอใจหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน และให้คำแนะนำว่าควรเพิ่มการอธิบายคำศัพท์ที่เข้าใจยากเนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณคดีไทยซึ่งค่อนข้างยากสำหรับชาวต่างชาติ ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุง มีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหลังจากทดลองครั้งที่ 1

หน้า	ก่อนแก้ไข	ข้อเสนอแนะของ ผู้ทดลอง	สิ่งที่แก้ไข
12	ไม่ได้อธิบายคำว่า “นาฏศิลป์” กับคำว่า “คีตศิลป์”	เป็นคำศัพท์ยากสำหรับ ผู้ทดลอง	เพิ่มการอธิบายสองคำนี้
18	ความหมายของคำว่า “มเหสี” “บวงสรวง” “ราชสมบัติ” “สนมเอก” และ “กาลกิณี” ในเรื่องย่อตอนที่ 1 ไม่มีการอธิบายเป็นภาษาไทย	วิธีการอธิบายคำศัพท์ยากไม่ สอดคล้องกับบทอื่น	1. ปรับรูปแบบการอธิบายเป็นแบบ เชิงอรรถ 2. เพิ่มการอธิบายเป็นภาษาไทย และภาษาจีน
19	ความหมายของคำว่า “ท่าเสน่ห์” “บาดาล” “พญานาค” และ “ยักษ์” ในเรื่องย่อตอนที่ 2 และ 3 ไม่มีการอธิบายเป็นภาษาไทย	วิธีการอธิบายคำศัพท์ยากไม่ สอดคล้องกับบทอื่น	1. ปรับรูปแบบการอธิบายเป็นแบบ เชิงอรรถ 2. เพิ่มการอธิบายเป็นภาษาไทย และภาษาจีน
21	ความหมายของคำว่า “อิฐฐาน” และ “ดลใจ” ในเรื่องย่อตอนที่ 6 และ 7 ไม่มีการอธิบายเป็นภาษาไทย	วิธีการอธิบายคำศัพท์ยากไม่ สอดคล้องกับบทอื่น	1. ปรับรูปแบบการอธิบายเป็นแบบ เชิงอรรถ 2. เพิ่มการอธิบายเป็นภาษาไทย และภาษาจีน
22	ความหมายของคำว่า “พระอินทร์” “ดาวดึงส์” และ “ตีคลี” ในเรื่องย่อตอนที่ 8 และ 9 ไม่มีการอธิบายเป็นภาษาไทย	วิธีการอธิบายคำศัพท์ยากไม่ สอดคล้องกับบทอื่น	1. ปรับรูปแบบการอธิบายเป็นแบบ เชิงอรรถ 2. เพิ่มการอธิบายเป็นภาษาไทย และภาษาจีน
23	ไม่ได้อธิบายคำว่า “เนรเทศ” “อุปลัมภ” และ “อัปลักษณ์”	เป็นคำศัพท์ยากสำหรับ ผู้ทดลอง	เพิ่มการอธิบายสามคำนี้
24	ไม่ได้อธิบายคำว่า “เกรวาท”	เป็นคำศัพท์ยากสำหรับ ผู้ทดลอง	เพิ่มการอธิบายคำนี้
25	ความหมายของคำว่า “พระโพธิสัตว์” และ “ลอยแพ” ไม่มีการอธิบายเป็นภาษาไทย	วิธีการอธิบายคำศัพท์ยากไม่ สอดคล้องกับบทอื่น	1. ปรับรูปแบบการอธิบายเป็นแบบ เชิงอรรถ 2. เพิ่มการอธิบายเป็นภาษาไทย และภาษาจีน
123	ความหมายของคำว่า “ภพ” “ดลบันดาล” “ศาสนาพราหมณ์” และ “สังเวช” ไม่มีการอธิบายเป็นภาษาไทย	วิธีการอธิบายคำศัพท์ยากไม่ สอดคล้องกับบทอื่น	1. ปรับรูปแบบการอธิบายเป็นแบบ เชิงอรรถ 2. เพิ่มการอธิบายเป็นภาษาไทย และภาษาจีน

2.3 หลังจากการทดลองครั้งที่ 1 และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองครั้งที่ 2 เพื่อหาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบ

2.3.1 กลุ่มทดลอง

นิสิตจีน 3 คน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะพัฒนธรรมและการศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยครูกว่างซี (Guangxi Teachers Education University) ซึ่งแลกเปลี่ยนเรียนที่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต สถานที่เก็บข้อมูลคือ ห้องอ่านหนังสือสาธารณะของหอพักสำหรับนักศึกษาจีน

ภาพประกอบ 7 สภาพบรรยากาศการทดลองครั้งที่ 2 วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2559

ณ เอส.บี. อพาร์ทเมนต์ ถ. เทอดพระเกียรติ ต. วัดชลอ อ. บางกรวย จ.นนทบุรี¹

2.3.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 8 ชุด และแบบทดสอบ 2 ชุดไปทดลองใช้กับผู้ทดลองจำนวน 10 ครั้ง ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2559 การใช้เวลาแต่ละบทรวมเวลาการอ่านบทและเวลาการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ดังตารางต่อไปนี้

¹ รูปถ่ายโดยนางสาว Liu Ronghan นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตาราง 8 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 2

ครั้ง	วัน/เดือน/ปี	เนื้อหา	การใช้เวลา		
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3
1	3 มีนาคม พ.ศ. 2559	แบบทดสอบก่อนเรียน	37 นาที	38 นาที	37 นาที
2	7 มีนาคม พ.ศ. 2559	บทนำ บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง	70 นาที	60 นาที	50 นาที
3	11 มีนาคม พ.ศ. 2559	บทที่ 2 กลอนบทละคร	54 นาที	56 นาที	45 นาที
4	14 มีนาคม พ.ศ. 2559	บทที่ 3 คำราชาศัพท์	45 นาที	51 นาที	30 นาที
5	17 มีนาคม พ.ศ. 2559	บทที่ 4 คำไวพจน์	32 นาที	50 นาที	35 นาที
6	20 มีนาคม พ.ศ. 2559	บทที่ 5 ภาพพจน์	42 นาที	42 นาที	30 นาที
7	23 มีนาคม พ.ศ. 2559	บทที่ 6 สำนวนไทย	66 นาที	82 นาที	65 นาที
8	26 มีนาคม พ.ศ. 2559	บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย บทที่ 8 เกร็ดความรู้	48 นาที 38 นาที	46 นาที 32 นาที	45 นาที 30 นาที
9	30 มีนาคม พ.ศ. 2559	แบบทดสอบหลังเรียน	25 นาที	25 นาที	25 นาที

จากตารางแสดงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 2 ผู้วิจัยไม่จำกัดเวลาในการอ่านบท และสังเกตว่าผู้ทดลองใช้เวลาในการอ่านแต่ละบทต่างกันขึ้นอยู่กับความยากง่ายและความมากน้อยของเนื้อหา เช่น ในครั้งที่ 3 การอ่านบทที่ 2 กลอนบทละคร ผู้ทดลองใช้เวลานานเนื่องจากเป็นบทที่มีเนื้อหายากซึ่งเป็นการแนะนำลักษณะคำประพันธ์กลอนบทละครซึ่งชาวจีนไม่คุ้นเคย และในครั้งที่ 7 การอ่านบทที่ 6 สำนวนไทย ผู้ทดลองใช้เวลานานเนื่องจากเป็นบทที่มีเนื้อหาค่อนข้างมาก

ผู้วิจัยพบว่าการทดลอง 2 ครั้งนี้ ผู้ทดลองทั้งหมด 4 คนใช้เวลานานในการอ่านบทที่ 6 สำนวนไทย และจากการสัมภาษณ์ผู้ทดลองพบว่าเนื้อหาไม่ยาก แต่ผู้ทดลองรู้สึกเหนื่อยล้าเมื่ออ่านเสร็จทั้งบท และแนะนำให้ตัดสำนวนที่ไม่ค่อยใช้ในชีวิตประจำวันออก

2.3.3 ผลการทดลองครั้งที่ 2

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียนทั้งหมด 8 บท และคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.3.3.1 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนมีทั้งหมด 40 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ข้อละ 2.5 คะแนนโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 9 แสดงคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการทดลองครั้งที่ 2

ผู้ทดลอง	คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน
คนที่ 1	37.5	90
คนที่ 2	32.5	82.5
คนที่ 3	40	100
คะแนนเฉลี่ย	36.7	90.8

จากตารางแสดงคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในการทดลองครั้งที่ 2 พบว่าผู้ทดลองมีพัฒนาการค่อนข้างมากหลังจากการอ่านหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** จากการสัมภาษณ์และสังเกตผู้ทดลองพบว่าผู้ทดลองคนที่ 1 ประมาทในการทำแบบทดสอบหลังเรียน เพราะหลังจากทำแบบทดสอบเสร็จแล้วผู้วิจัยให้อ่านใหม่อีกครั้งก็ตอบถูก คนที่ 2 เป็นนักศึกษาที่ใช้เวลานานกว่าในการอ่านบทและเข้าใจเนื้อหาซ้ำกว่า แต่ก็มีพัฒนาการที่ดีเนื่องจากตั้งใจอ่านบท ส่วนคนที่ 3 ได้คะแนนเต็มในการทำแบบทดสอบหลังเรียนเนื่องจากผู้ทดลองสนใจอ่านวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** และตั้งใจอ่านทุกบท ผู้ทดลองทบทวนเนื้อหาอีกครั้งก่อนทำแบบทดสอบหลังเรียน

2.3.3.2 แบบทดสอบระหว่างเรียนของแต่ละบทมี 10 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน ข้อละ 10 คะแนน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 10 แสดงคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในการทดลองครั้งที่ 2

ผู้ทดลอง		คนที่ 1		คนที่ 2		คนที่ 3	
บทที่	แบบทดสอบระหว่างเรียน	คะแนน	ระดับคุณภาพ	คะแนน	ระดับคุณภาพ	คะแนน	ระดับคุณภาพ
1	เรื่องย่อสังข์ทอง	90	ดี	100	ดีมาก	100	ดีมาก
2	กลอนบทละคร	90	ดี	90	ดี	70	ปานกลาง
3	คำราชาศัพท์	80	ดี	90	ดี	100	ดีมาก
4	คำไวพจน์	100	ดีมาก	100	ดีมาก	100	ดีมาก
5	ภาพพจน์	90	ดี	80	ดี	100	ดีมาก
6	สำนวนไทย	100	ดีมาก	100	ดีมาก	100	ดีมาก
7	ความเชื่อของคนไทย	100	ดีมาก	90	ดี	80	ดี
8	เกร็ดความรู้	100	ดีมาก	100	ดีมาก	100	ดีมาก
คะแนนเฉลี่ย		93.8	ดีมาก	93.8	ดีมาก	93.8	ดีมาก

จากตารางแสดงคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในการทดลองครั้งที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 93.8 สรุปได้ว่าคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนตามรายการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดีมากเนื่องจากผู้ทดลองทำแบบทดสอบระหว่างเรียนหลังจากการอ่านบท จึงยังจำเนื้อหาได้ ผลการทดลองพบว่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ทดลองทั้ง 3 คนเหมือนกัน แต่คะแนนเฉลี่ยแต่ละบทมีความแตกต่างกัน คะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือบทที่ 2 กลอนบทละครเป็นบทที่มีเนื้อหายากเนื่องจากกล่าวถึงฉันทลักษณ์ของร้อยกรอง ผู้ทดลองไม่ค่อยเข้าใจลักษณะของกลอนบทละคร เช่น เพลงร้องและเพลงหน้าพาทย์เป็นอย่างไร หลังจากผู้วิจัยอธิบายแล้วผู้ทดลองจึงสามารถเข้าใจได้ คะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือบทที่ 4 คำไวพจน์ บทที่ 6 สำนวนไทย และบทที่ 8 เกร็ดความรู้ ผู้ทดลองได้คะแนนเต็มทุกคนเนื่องจาก 3 บทนี้เป็นบทที่มีเนื้อหาเข้าใจง่าย บทที่ 8 ยังมีรูปภาพประกอบของตัวละครที่น่าเสนอ เช่น เมื่อกล่าวถึงยักษ์ ผู้วิจัยใส่รูปภาพยักษ์ซึ่งถ่ายที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ผู้ทดลองรู้จักเพราะเคยไปวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จึงสนใจอ่านบทมากขึ้น

2.3.3.3 การประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษา คะแนนเฉลี่ยทั้ง 3 คนคือ 4.63 สรุปได้ว่านักศึกษาพอใจมากในการใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน และให้คำแนะนำว่าควรเพิ่มวิธีการออกเสียงคำศัพท์ที่อ่านยากบางคำ เพิ่มการอธิบายคำศัพท์ที่เข้าใจยาก และตัดเนื้อหาของบทที่ 6 สำนวนไทยซึ่งมีเนื้อหาค่อนข้างมาก ผู้วิจัยจึงแก้ไขปรับปรุง มีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 แสดงการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหลังจากการทดลองครั้งที่ 2

หน้า	ก่อนแก้ไข	ข้อเสนอแนะของ ผู้ทดลอง	สิ่งที่แก้ไข
13	รามเกียรติ์	ควรเพิ่มวิธีการออกเสียง ของคำศัพท์	[ราม-มะ-เกียน]
	อิเหนา		[อิ-เหนา]
	อุณรุท		[อุณ-นะ-รุท]
	สังข์ทอง		[สัง-ทอง]
	ไชยเชษฐา		[ไช-ยะ-เชด]
	มณีพิชัย		[มะ-นี-พิ-ไช]
	ไกรทอง		[ไกร-ทอง]
	คาวิ		[คา-วี]
	สังข์ศิลป์ชัย		[สัง-สิน-ไช]
51	พระอัยกา	ควรเพิ่มวิธีการออกเสียง ของคำศัพท์	[พระ-ไอ-ยะ-กา]
	พระอัยยิกา		[พระ-ไอ-ยิ-กา]
	พระราชชนก		[พระ-ราด-ชะ-ชะ-นก]
	พระราชบิดา		[พระ-ราด-ชะ-บิ-ดา]
	พระราชชนนี		[พระ-ราด-ชะ-ชน-นะ-นี]
	พระราชมารดา		[พระ-ราด-ชะ-มาน-ดา]
	พระขามาดา		[พระ-ชา-มา-ดา]
	พระราชธิดา		[พระ-ราด-ชะ-ทิ-ดา]
	พระราชโอรส		[พระ-ราด-ชะ-โอ-รด]
	พระสุณิสา		[พระ-สุ-นิ-สา]
	พระราชนัดดา		[พระ-ราด-ชะ-นัด-ดา]
78	ไม่ได้อธิบายคำว่า “นามธรรม” “รูปธรรม”	เป็นคำศัพท์ยากสำหรับผู้ทดลอง	เพิ่มการอธิบายคำศัพท์
115	ไม่ได้อธิบายคำว่า “ลิขิต” “กุศล” และ “อกุศล”	เป็นคำศัพท์ยากสำหรับผู้ทดลอง	เพิ่มการอธิบายคำศัพท์
120	ไม่ได้อธิบายคำว่า “ยาแฝด”	เป็นคำศัพท์ยากสำหรับผู้ทดลอง	เพิ่มการอธิบายคำศัพท์
93	ในบทที่ 6 สำนวนไทยมีทั้งหมด 20 สำนวน	เนื้อหาค่อนข้างมากสำหรับ ชาวต่างชาติ	ตัด 5 สำนวนที่ไม่ค่อยใช้ใน ชีวิตประจำวัน ได้แก่ “ใจเบา” “บุกป่าฝ่าหนาม” “ลดเลี้ยวเกี้ยวพาราสี” “ไม่เข้ายา” “พระอินทร์มาเสวย ฯ”

การดำเนินการทดลอง

หลังจากตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา รูปแบบ และภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลอง 2 ครั้งเพื่อหาคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบ ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบ และศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลซึ่งเป็นความก้าวหน้าของนักศึกษาที่ใช้หนังสืออ่านประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

หลังจากการทดลอง 2 ครั้งเพื่อประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนิสิตจีนจำนวน 15 คน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และการเงินยูนนาน (Yunnan University of Finance and Economics) แลกเปลี่ยนเรียนที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สถานที่เก็บข้อมูลคืออาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ภาพประกอบ 8 สภาพบรรยากาศการทดลองครั้งที่ 3 วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2559

ณ อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ¹

¹ รูปถ่ายโดยนางสาว Zeng Yuan นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนทั้งหมด 8 ชุด และแบบทดสอบ 2 ชุดไปทดลองใช้กับผู้ทดลองจำนวน 5 ครั้ง ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 การใช้เวลาแต่ละบทรวมเวลาการอ่านบทและเวลาการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ผู้วิจัยจำกัดเวลาเพื่อควบคุมตัวแปรในการทดลองครั้งนี้เนื่องจากมีจำนวนผู้ทดลองค่อนข้างมาก ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 แสดงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

ครั้ง	วัน/เดือน/ปี	เนื้อหา	การใช้เวลา
1	4 เมษายน พ.ศ. 2559	แบบทดสอบก่อนเรียน บทนำ บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง	90 นาที
2	11 เมษายน พ.ศ. 2559	บทที่ 2 กลอนบทละคร บทที่ 3 คำราชาศัพท์	120 นาที
3	18 เมษายน พ.ศ. 2559	บทที่ 4 คำไวพจน์ บทที่ 5 ภาพพจน์	120 นาที
4	25 เมษายน พ.ศ. 2559	บทที่ 6 สำนวนไทย บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย	120 นาที
5	8 พฤษภาคม พ.ศ. 2559	บทที่ 8 เกร็ดความรู้ แบบทดสอบหลังเรียน	80 นาที

3. ผลการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บคะแนนจากแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียนทั้งหมด 8 บท และคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 13 แสดงคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนใน
การทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	ก่อนเรียน	ระหว่างเรียน								หลังเรียน
		บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5	บทที่ 6	บทที่ 7	บทที่ 8	
1	45	80	80	90	100	80	100	80	100	90
2	55	70	80	100	90	80	90	90	90	87.5
3	37.5	80	90	100	90	100	100	80	90	87.5
4	45	90	80	80	100	80	90	80	80	75
5	35	80	70	90	90	80	80	80	90	77.5
6	37.5	80	90	80	80	70	90	90	100	80
7	52.5	100	80	80	100	80	90	90	90	90
8	50	100	80	80	90	90	80	80	100	87.5
9	52.5	90	90	80	100	100	100	90	100	90
10	40	90	80	90	100	90	100	80	90	92.5
11	32.5	80	90	80	80	80	100	80	100	85
12	45	100	80	90	90	90	90	80	100	87.5
13	50	80	90	90	100	80	90	90	90	82.5
14	45	90	90	100	90	90	100	90	100	90
15	50	100	70	100	90	80	90	80	100	90

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพและ
ค่าดัชนีประสิทธิผลของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน
ดังกล่าวต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการนำหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คนเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน โดยใช้เกณฑ์ 80/80 และศึกษาความก้าวหน้าของนักศึกษาในการใช้หนังสืออ่านประกอบโดยเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

ผู้วิจัยนำเสนอผลข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** โดยมีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
E1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการซึ่งเป็นแบบทดสอบในบทเรียนคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบท้ายบท
E2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละ จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน
E.I.	แทน	ดัชนีประสิทธิผล

ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนที่นักศึกษาทำแบบทดสอบระหว่างเรียนจำนวน 8 บทเพื่อหาประสิทธิภาพตัวแรก (E1)
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนที่นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพตัวหลัง (E2)
3. ศึกษาผลความก้าวหน้าของผู้เรียนที่ใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน โดยใช้ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาชาวจีน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนและเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบโดยใช้เกณฑ์ $E1/E2=80/80$ และศึกษาความก้าวหน้าของนักศึกษาในการใช้หนังสืออ่านประกอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยใช้สูตร $E1/E2$ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดของสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2533: 54-60) มาปรับปรุงใช้ในการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบ โดยมีวิธีการดังนี้

E1 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ

E2 หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ประสิทธิภาพที่วัดจะพิจารณาจากคะแนนของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน แสดงเป็นตัว $E1/E2$ เกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 85/85 หรือ 90/90 พิจารณาจากความพอใจของผู้สอน ถ้าตั้งเป็น 80/80 ก็แสดงว่าผู้สอนคาดว่าผู้เรียนจะทำได้ 80% ของแบบทดสอบ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์ 80/80 สูตรที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพ ดังนี้

สูตรที่ 1

$$E1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ	E1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทุกส่วน
	A	แทน	คะแนนเต็มของทุกส่วน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

สูตรที่ 2

$$E2 = \frac{\sum F}{B} \times 100$$

เมื่อ	E2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
	$\sum F$	แทน	ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนทั้งหมด 8 บทเพื่อหาประสิทธิภาพ E1

ในแบบทดสอบระหว่างเรียนทั้งหมด 8 บทนี้ แต่ละบทมีข้อสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก 10 ข้อ ข้อละ 10 คะแนน คะแนนเต็ม 100 คะแนน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 14 แสดงคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5	บทที่ 6	บทที่ 7	บทที่ 8
	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็ม	คะแนนเต็ม
	100	100	100	100	100	100	100	100
1	80	80	90	100	80	100	80	100
2	70	80	100	90	80	90	90	90
3	80	90	100	90	100	100	80	90
4	90	80	80	100	80	90	80	80
5	80	70	90	90	80	80	80	90
6	80	90	80	80	70	90	90	100
7	100	80	80	100	80	90	90	90
8	100	80	80	90	90	80	80	100
9	90	90	80	100	100	100	90	100
10	90	80	90	100	90	100	80	90
11	80	90	80	80	80	100	80	100
12	100	80	90	90	90	90	80	100
13	80	90	90	100	80	90	90	90
14	90	90	100	90	90	100	90	100
15	100	70	100	90	80	90	80	100
$\sum x$	1310	1240	1330	1390	1270	1390	1260	1420
$\bar{X}$	87.3	82.6	88.7	92.7	84.6	92.7	84	94.7
E1	88.4							

จากตาราง 4 ผู้วิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนคือร้อยละ 88.4 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพตัวแรกที่กำหนดไว้ ($E1=80$) หนังสืออ่านประกอบทั้งหมด 8 บทมีค่าประสิทธิภาพ ดังนี้

บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 87.3
บทที่ 2 กลอนบทละคร	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 82.6
บทที่ 3 คำราชาศัพท์	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 88.7
บทที่ 4 คำไวพจน์	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 92.7
บทที่ 5 ภาพพจน์	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 84.6
บทที่ 6 สำนวนไทย	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 92.7
บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 84
บทที่ 8 เกร็ดความรู้	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 94.7

สังเกตว่าคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบระหว่างเรียนค่อนข้างสูงเนื่องจากนักศึกษาทำแบบทดสอบทันทีหลังจากการอ่านบทจึงยังจำเนื้อหาในบทเรียนได้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสัมภาษณ์นักศึกษาพบว่าคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบระหว่างเรียนของแต่ละบทมีความแตกต่างกัน บทอ่านที่มีค่าประสิทธิภาพสูงสุด $E1 = 94.7$ คือบทที่ 8 เกร็ดความรู้ มีนักศึกษา 8 คนได้คะแนนเต็ม บทนี้เป็นบทที่แนะนำตัวละครต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่อง **สังข์ทอง** เช่น พญานาค ยักษ์ พระอินทร์ เป็นต้น เป็นตัวละครที่ปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง นักศึกษารู้สึกคุ้นเคยเพราะเคยเห็นตัวละครเหล่านี้ซึ่งนำมาสร้างสรรค์เป็นจิตรกรรม ประติมากรรมในประเทศไทย จึงสนใจอ่านรายละเอียด และผู้วิจัยเพิ่มการอธิบายภาษาไทยและภาษาจีนของคำศัพท์ยาก ทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น บทที่ 4 คำไวพจน์ กับ บทที่ 6 สำนวนไทย มีนักศึกษา 6 คนได้คะแนนเต็มในการทำแบบทดสอบแต่ละบทเท่ากัน เป็นบทที่มีค่าประสิทธิภาพสูงซึ่งมี $E1 = 92.7$ เท่ากัน สองบทนี้มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย บทที่ 4 คำไวพจน์ นำเสนอคำที่มีความหมายเดียวกันแต่มีรูปต่างกัน นักศึกษาตั้งใจอ่านและจำคำหลากหลายได้จึงได้คะแนนสูง ส่วนบทที่ 6 สำนวนไทย ผู้วิจัยอธิบายความหมาย ที่มา ที่ปรากฏในเรื่อง **สังข์ทอง** และตัวอย่างการใช้แต่ละสำนวน มีการอธิบายเป็นภาษาจีนของบางสำนวนซึ่งมีความหมายเดียวกัน เช่น สำนวน “ข่มเขาโคชินให้กินหญ้า” มีความหมายตรงกับสำนวนจีนว่า “牛不喝水强按头” ทำให้นักศึกษาเข้าใจสำนวนไทยมากขึ้น

บทอ่านที่มีค่าประสิทธิภาพต่ำสุด $E1 = 82.6$ คือบทที่ 2 กลอนบทละคร ไม่มีนักศึกษาได้คะแนนเต็ม บทนี้กล่าวถึงฉันทลักษณ์ของร้อยกรองและลักษณะกลอนบทละครซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับชาวต่างชาติ ในการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในประเทศจีน ครูชาวจีนมักจะอธิบายคร่าว ๆ เกี่ยวกับวรรณคดีไทยดีเด่นให้รู้จัก นักศึกษาไม่เคยเรียนรายละเอียดเกี่ยวกับร้อยกรองจึงไม่เข้าใจคณะกับสัมผัสของร้อยกรอง ผู้วิจัยจึงแก้ไขโดยเพิ่มภาษาจีนและยกตัวอย่างคำประพันธ์ในการอธิบาย สามารถช่วยให้นักศึกษาเข้าใจง่ายขึ้น ส่วนบทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย ก็เป็นบทที่มีค่าประสิทธิภาพต่ำคือมี

E1=84 ไม่มีนักศึกษาได้คะแนนเต็มเช่นกัน บทนี้มีเนื้อหาค่อนข้างเป็นนามธรรม และมีความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ความเชื่อทางไสยศาสตร์ซึ่งเป็นความเชื่อที่นักศึกษาจีนไม่คุ้นเคย เป็นบทที่เข้าใจยากจึงได้คะแนนต่ำกว่า

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพ E2

ในแบบทดสอบหลังเรียน มีข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก 40 ข้อ ข้อละ 2.5 คะแนน คะแนนเต็ม 100 คะแนน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 15 แสดงคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน คะแนนเต็ม 100
1	90
2	87.5
3	87.5
4	75
5	77.5
6	80
7	90
8	87.5
9	90
10	92.5
11	85
12	87.5
13	82.5
14	90
15	90
$\sum F$	1292.5
$\bar{X}$	86.1
E2	86.1

จากตาราง 5 ผู้วิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนคือร้อยละ 86.1 ผ่านเกณฑ์

ประสิทธิภาพตัวแรกที่กำหนดไว้ ($E2=80$) จากการวิเคราะห์ข้อมูลและการสัมภาษณ์นักศึกษาพบว่า มีนักศึกษา 6 คนได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 90 สูงสุดคือร้อยละ 92.5 แสดงว่า นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาหนังสืออ่านประกอบทั้งหมด 8 บทเป็นอย่างดี และตั้งใจทำแบบทดสอบ มีนักศึกษา 2 คนได้คะแนนต่ำในการทำแบบทดสอบหลังเรียน คนที่ 4 ได้คะแนนร้อยละ 75 และคนที่ 5 ได้คะแนนร้อยละ 77.5 ผู้วิจัยสังเกตว่าข้อที่ตอบผิดของสองคนนี้น่าจะเป็นข้อที่เกี่ยวกับคำราชาศัพท์ และคำไวพจน์ซึ่งเป็นข้อที่ต้องใช้ความจำจึงจะตอบถูก แสดงว่านักศึกษาไม่ได้ทบทวนเนื้อหาก่อนทำ แบบทดสอบหลังเรียน จำเนื้อหาไม่ได้จึงได้คะแนนต่ำในการทำแบบทดสอบ

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนมี ประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยมีประสิทธิภาพคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบระหว่างเรียนคือ $E1=88.4$ และประสิทธิภาพคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน $E2=86.1$ คะแนนเฉลี่ย แบบทดสอบระหว่างเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบหลังเรียนเนื่องจากนักศึกษาทำแบบทดสอบ ระหว่างเรียนหลังจากการอ่านบท ยังจำเนื้อหาได้ ส่วนแบบทดสอบหลังเรียนมีจำนวน 40 ข้อและรวม เนื้อหาของหนังสืออ่านประกอบทั้งหมด 8 บทด้วยกัน เพิ่มความยากในการทำสำหรับนักศึกษา และ คะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีความแตกต่างกันมาก สูงสุดถึงร้อยละ 92.5 ต่ำสุดถึงร้อยละ 75 จึง มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักศึกษา

สถิติที่ใช้ในการหาดัชนีประสิทธิผลหนังสืออ่านประกอบชุดนี้ถ้าต้องพิจารณาว่ามี ประสิทธิภาพหรือไม่สามารถพิจารณาได้โดยดูพัฒนาการของนักศึกษา พิจารณาก่อนและหลังเรียน เรื่องใด ๆ นักศึกษาได้พัฒนาหรือมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างเชื่อถือได้หรือไม่ หรือเพิ่มขึ้น เท่าไร ซึ่งอาจจะพิจารณาได้จากการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (ประสาท เนืองเฉลิม, 2556: 218-219)

การหาพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของนักศึกษาโดยอาศัยการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) มีสูตรดังนี้

$$E. I. = \frac{P2 - P1}{Total - P1}$$

เมื่อ	P1	แทน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน
	P2	แทน	ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน
	Total	แทน	ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

ดัชนีประสิทธิผลเป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่างจะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนค่าต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และถ้าเป็นค่าลบแสดงว่าคะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือวัตกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ไม่มีคุณภาพ

5. วิเคราะห์ผลความก้าวหน้าจากคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เพื่อหาค่าประสิทธิผล

ในแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนมีข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 80 ข้อ ข้อละ 2.5 คะแนน แต่ละแบบทดสอบมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

คนที่	คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน	ผลต่าง
	คะแนนเต็ม 100	คะแนนเต็ม 100	
1	45	90	45
2	55	87.5	32.5
3	37.5	87.5	50
4	45	75	30
5	35	77.5	42.5
6	37.5	80	42.5
7	52.5	90	37.5
8	50	87.5	37.5
9	52.5	90	37.5
10	40	92.5	52.5
11	32.5	85	52.5
12	45	87.5	42.5
13	50	82.5	32.5
14	45	90	45
15	50	90	40
คะแนนรวม	672.5	1292.5	620
E.I.		0.75	

จากตาราง 6 ผู้วิจัยพบว่า คะแนนรวมของแบบทดสอบก่อนเรียนคือ 672.5 คะแนน คะแนนรวมของแบบทดสอบหลังเรียนคือ 1292.5 คะแนน มีผลต่างกัน 620 คะแนน ค่าดัชนีประสิทธิผลคือ 0.75 แสดงว่านักศึกษาได้พัฒนาความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยเรื่อง **สังข์ทอง** หลังจากการใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าคะแนนในการทำแบบทดสอบก่อนเรียนค่อนข้างต่ำ นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยน้อย บางคนเคยได้ยินวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** บางคนไม่เคยรู้จักมาก่อน ความก้าวหน้าของนักศึกษาทุกคนไม่เหมือนกัน นักศึกษาที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดคือคนที่ 11 ได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 32.5 ซึ่งเป็นคะแนนต่ำสุดในชั้นเรียน และได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 85 ผู้วิจัยพบว่านักศึกษาคนนี้ไม่รู้จักวรรณคดีไทยเรื่อง **สังข์ทอง** แต่หลังจากการอ่านเรื่องย่อแล้วสนใจเรียนรู้เรื่องนี้ต่อ ชอบบทที่ 8 เกร็ดความรู้ รู้สึกว่ามีเนื้อหาที่น่าสนใจและทำให้เข้าใจวัฒนธรรมไทยมากขึ้น ส่วนนักศึกษาที่มีความก้าวหน้าน้อยที่สุดคือคนที่ 4 ได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 45 ได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 75 ซึ่งเป็นคะแนนต่ำสุดในชั้นเรียน สังเกตว่านักศึกษาคนนี้ได้ทบทวนเนื้อหาก่อนทำแบบทดสอบหลังเรียน และมักจะตอบผิดข้อที่ต้องจำเนื้อหา คำศัพท์ที่หลากหลาย และความหมายของสำนวนต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักศึกษาพบว่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้นักศึกษามีความก้าวหน้าแตกต่างกัน เช่น นักศึกษาคนที่ 3 และคนที่ 6 ได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากันคือร้อยละ 37.5 ในการทำแบบทดสอบหลังเรียน คนที่ 3 ได้คะแนนร้อยละ 87.5 และคนที่ 6 ได้คะแนนร้อยละ 80 แสดงว่านักศึกษาสองคนนี้มีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยน้อย แต่หลังจากการใช้หนังสืออ่านประกอบชุดนี้ นักศึกษามีความก้าวหน้าค่อนข้างมาก และคนที่ 3 มีความก้าวหน้ามากกว่าคนที่ 6 เนื่องจากเข้าใจเนื้อหาของบทอ่านเป็นอย่างดี และตั้งใจทำแบบทดสอบหลังเรียน

นักศึกษาบางคนได้คะแนนสูงในการทำแบบทดสอบก่อนเรียน แต่ได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับคนที่ได้คะแนนค่อนข้างต่ำในการทำแบบทดสอบก่อนเรียน เช่น นักศึกษาคนที่ 2 ได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 55 และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 87.5 ส่วนคนที่ 3 ได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 37.5 และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 87.5 เท่ากัน แสดงว่าคนที่มีความรู้พื้นฐานดีกว่าอาจจะไม่ได้ทบทวนเนื้อหาเต็มที่ก่อนการทำแบบทดสอบหลังเรียน หรือไม่ได้ตั้งใจทำแบบทดสอบหลังเรียน ส่วนคนที่มีความรู้พื้นฐานอ่อนกว่าและมีการพัฒนามากกว่าเนื่องจากตั้งใจอ่านหนังสืออ่านประกอบและตั้งใจทำแบบทดสอบ

6. วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาชาวจีน ในการใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง

ในการประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษา คะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

4.50-5.0	หมายถึง	พอใจมาก
3.50-4.49	หมายถึง	พอใจ
2.50-3.49	หมายถึง	พอใจปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	ไม่ค่อยพอใจ
0.00-1.49	หมายถึง	ไม่พอใจ

ผลคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาชาวจีน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 17 แสดงคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับกลุ่มตัวอย่างในการใช้หนังสืออ่านประกอบ
บทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีน

ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1	เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.40	พอใจ
2	เนื้อหามีความต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน	4.60	พอใจมาก
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา	4.47	พอใจ
4	ความยากง่ายของเนื้อหาในแต่ละบทเหมาะสมกับผู้เรียน	4.20	พอใจ
5	ความยากง่ายของภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน	4.00	พอใจ
6	ภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจน	4.53	พอใจมาก
7	ความยากง่ายของแบบฝึกหัดเหมาะสมกับผู้เรียน	4.27	พอใจ
8	ความเหมาะสมของจำนวนข้อแบบทดสอบในแต่ละบท	4.27	พอใจ
9	รูปภาพที่ใช้สื่อความได้ชัดเจน	4.53	พอใจมาก
10	ผู้เรียนได้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย	4.53	พอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย		4.38	พอใจ

จากตาราง 7 สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างพอใจหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง
สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยพบว่านักศึกษาพอใจมากสำหรับรายการประเมินที่ 2 คือเนื้อหา
มีความต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.60 แสดงว่าหนังสืออ่านประกอบชุดนี้สร้างเนื้อหา
จากง่ายไปสู่ยากซึ่งให้นักศึกษาชาวจีนเข้าใจพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับบทละครนอกเรื่องสังข์ทองก่อน

โดยมีบทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง และบทที่ 2 กลอนบทละคร แล้วให้นักศึกษาเรียนรู้การใช้ภาษาในการแต่งร้อยกรอง สำนวนโวหารโดยมีบทที่ 3 คำราชาศัพท์ บทที่ 4 คำไวพจน์ บทที่ 5 ภาพพจน์ และบทที่ 6 สำนวนไทย สุดท้ายให้นักศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรม ความเชื่อของคนไทยซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นนามธรรม ทำให้เข้าใจบทเรียนยากขึ้นคือบทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย และบทที่ 8 เกิดความรู้

รายการประเมินที่นักศึกษาพอใจมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.53 ยังมีข้อที่ 6 ภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจน แสดงว่านักศึกษาสามารถเข้าใจเนื้อหาบทอ่านได้ดีเนื่องจากผู้วิจัยพยายามใช้ภาษาง่ายในการอธิบาย และเพิ่มการอธิบายเป็นภาษาไทยกับภาษาจีนสำหรับคำศัพท์ยาก ข้อที่ 9 รูปภาพที่ใช้สื่อความได้ชัดเจน แสดงว่ารูปภาพที่ผู้วิจัยเลือกใช้สื่อความหมายตรงกับเนื้อหา นักศึกษารู้สึกว่ารูปภาพประกอบช่วยในการทำความเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และข้อที่ 10 ผู้เรียนได้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย นักศึกษารู้สึกว่าได้รับความรู้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** และพัฒนาความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทย

รายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.00 คือข้อที่ 5 ความยากง่ายของภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน แสดงว่าแม้ผู้วิจัยใช้ภาษาง่ายในการอธิบาย แต่เนื้อหาบทอ่านบางบทยากสำหรับนักศึกษา เนื่องจากเป็นการศึกษาวรรณคดีไทยจึงมีคำศัพท์ยากที่เกี่ยวกับวรรณคดี กลอนบทละคร ความเชื่อ และคำเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นค่านามธรรม เช่น คำว่า “เถรวาท” “ฉันทลักษณ์” “ท่าเสน่ห์” เป็นต้น จึงทำให้นักศึกษาเข้าใจยาก

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสังเกตว่านักศึกษารู้สึกอุปสรรคสับสนของหนังสืออ่านประกอบช่วยกระตุ้นความสนใจในการอ่าน นักศึกษาส่วนใหญ่สนใจอ่านบทที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทยมากกว่า เนื่องจากนักศึกษาแลกเปลี่ยนมาเรียนภาษาไทยที่ประเทศไทยทำให้มีโอกาสคุยกับคนไทยและดำรงชีวิตในสังคมไทย จึงอยากรู้อยากเห็นวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนไทย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ปริญญาานิพนธ์เรื่องหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีนมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมความรู้วรรณคดี วัฒนธรรม คติสอนใจ วิถีชีวิต และความเชื่อของคนไทย มีการหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบตามเกณฑ์ $E1/E2=80/80$ และหาค่าดัชนีประสิทธิผลเพื่อวัดความก้าวหน้าทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ดังที่ผู้วิจัยจะกล่าวในการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี บทละครนอกเรื่องสังข์ทอง และกระบวนการสร้างหนังสืออ่านประกอบ หลังจากนั้นดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีนจำนวน 8 บท แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 80 ข้อ แบบทดสอบระหว่างเรียนแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 80 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาชาวจีนในการใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง ต่อจากนั้นนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา รูปแบบ และภาษา และรวบรวมข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข เช่น เขียนคำอธิบายให้ชัดเจนขึ้น แก้ภาษาให้ถูกต้อง และจัดรูปแบบให้สวยงาม เป็นต้น เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ความถูกต้องอีกครั้ง แล้วจึงนำไปทดลอง 2 ครั้งซึ่งเป็นนักศึกษาชาวจีน 1 คน และ 3 คนเพื่อทำหนังสืออ่านประกอบมีคุณภาพดีขึ้น หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาชาวจีน 15 คนเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านประกอบ

การทดลองครั้งที่ 1 ผู้ทดลองเป็นนักศึกษาชาวจีน 1 คน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะภาษาและวัฒนธรรมตะวันออก มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกว่างตุง (Guangdong University of Foreign Studies) ซึ่งแลกเปลี่ยนเรียนที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการทดลองพบว่า ผู้ทดลองได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 42.5 แบบทดสอบหลังเรียนได้ร้อยละ 95 แบบทดสอบระหว่างเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 96.3 ผู้ทดลองได้คะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนสูงเนื่องจากทำแบบทดสอบทันทีหลังจากการอ่านบทยังจำเนื้อหาได้และตั้งใจทำแบบทดสอบจึงได้คะแนนสูง จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้ทดลองพบว่าผู้ทดลองมีพื้นฐานภาษาไทยค่อนข้างดี ชอบอ่านหนังสือและวารสารภาษาไทย เมื่อผู้วิจัยไปปรึกษากับผู้ทดลองว่าขอความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้ ผู้ทดลองรู้สึกสนใจเมื่อทราบว่าเป็น

การอ่านหนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับวรรณคดีไทย และในกระบวนการทดลอง ผู้ทดลองตั้งใจอ่านบท
ทุกครั้งและสอบถามเมื่อมีเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ จึงได้คะแนนค่อนข้างสูงในการทำแบบทดสอบ ผู้ทดลองมี
คำแนะนำว่าควรเพิ่มการอธิบายคำศัพท์ยากเป็นภาษาไทยและภาษาจีน คำศัพท์ยากบางคำแปลเป็น
ภาษาจีนแล้วผู้ทดลองจะเข้าใจความหมายทันที เช่น คำว่า “พระโพธิสัตว์” อธิบายเป็นภาษาไทย
หมายถึงท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าซึ่งผู้ทดลองอ่านแล้วไม่ค่อยเข้าใจความหมาย แต่แปลเป็น
ภาษาจีนคำว่า “พระโพธิสัตว์” หมายถึง “菩薩” ผู้ทดลองจะเข้าใจความหมาย ผู้วิจัยจึงแก้ไขปรับปรุง
เนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทดลองโดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา

การทดลองครั้งที่ 2 ผู้ทดลองเป็นนักศึกษาชาวจีน 3 คน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชา
ภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะพัฒนธรรมและการศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยครูกวางซี
(Guangxi Teachers Education University) ซึ่งแลกเปลี่ยนเรียนที่คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผลการทดลองพบว่าผู้ทดลองได้คะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบก่อน
เรียนร้อยละ 36.7 แบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 90.8 แบบทดสอบระหว่างเรียนได้
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 93.8 ผู้วิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียนไม่สูงเท่าการทดลองครั้ง
ที่ 1 เนื่องจากการทดลองครั้งที่ 2 ผู้ทดลอง 3 คนมีความสามารถด้านการเรียนรู้ต่างกัน คนที่ 1 เป็น
นักศึกษาที่ไม่สนใจตอบคำถาม ได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 90 คนที่ 2 เป็นนักศึกษาที่ใช้
เวลานานกว่าในการอ่านบท และเข้าใจเนื้อหาช้ากว่า ได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 82.5 และ
คนที่ 3 สนใจอ่านวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** ตั้งใจทำแบบทดสอบ และทบทวนเนื้อหาอีกครั้งก่อนทำ
แบบทดสอบหลังเรียนด้วย จึงได้คะแนนเต็มในการทำแบบทดสอบหลังเรียน ฉะนั้นคะแนนเฉลี่ยทั้ง 3
คนจึงต่ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้ทดลองพบว่าผู้ทดลองรู้สึกว่ารูปภาพประกอบช่วยให้
เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และมีคำแนะนำว่าควรเพิ่มวิธีการออกเสียงของคำศัพท์ที่อ่านยากซึ่งส่วนใหญ่
เป็นคำราชาศัพท์ คำไวพจน์ และคำที่เกี่ยวกับความเชื่อ เช่น คำว่า “พระราชชนก” “พระราชโอรส”
“ภูวนาย” “ปริกรรม” เป็นต้น ผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทดลองโดยปรึกษากับ
อาจารย์ที่ปรึกษา

การทดลองครั้งที่ 3 ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพของ
หนังสืออ่านประกอบ และศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลซึ่งเป็นความก้าวหน้าของนักศึกษาที่ใช้หนังสืออ่าน
ประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นักศึกษาชาวจีนจำนวน
15 คน ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 คณะอาเซียน มหาวิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และ
การเงินยูนนาน (Yunnan University of Finance and Economics) ซึ่งแลกเปลี่ยนเรียนที่
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติโดยยินดีเข้าร่วมกิจกรรมและมีความรู้
ภาษาไทยในระดับกลาง ผลการทดลองพบว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.8

แบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของหนังสืออ่านประกอบซึ่งเป็นประสิทธิภาพตัวแรกและตัวหลังมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.4/86.1 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ $E1/E2=80/80$ หนังสืออ่านประกอบทั้งหมด 8 บทมีค่าประสิทธิภาพ ดังนี้

บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 87.3
บทที่ 2 กลอนบทละคร	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 82.6
บทที่ 3 คำราชาศัพท์	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 88.7
บทที่ 4 คำไวพจน์	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 92.7
บทที่ 5 ภาพพจน์	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 84.6
บทที่ 6 สำนวนไทย	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 92.7
บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 84
บทที่ 8 เกร็ดความรู้	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ 94.7

ผู้วิจัยพบว่าคะแนนในการทำแบบทดสอบก่อนเรียนค่อนข้างต่ำ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.8 เนื่องจากการศึกษาเรียนรู้วรรณคดีไทยเป็นเรื่องยากสำหรับชาวต่างชาติ และกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยน้อย เพราะวิชาวรรณคดีไทยส่วนใหญ่เป็นวิชาเลือกในหลักสูตรการเรียนภาษาไทยในประเทศจีน นักศึกษารู้จักวรรณคดีไทยเรื่อง**สังข์ทอง**หลังจากมาแลกเปลี่ยนเรียนภาษาไทยในประเทศไทย แค่นี้เคยได้ยินว่าเป็นวรรณคดีที่น่าสนใจ รู้จักเจ้าเงาะตัวดำในเรื่อง**สังข์ทอง** แต่ไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลังจากอ่านหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง** นักศึกษามีความรู้เพิ่มเกี่ยวกับบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**และเข้าใจวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทยมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับปรีณฤทัย สัจจพันธุ์ (2549: 63) กล่าวว่า “วรรณคดีแทบทั้งหมดเป็นเรื่องราวของชีวิตมนุษย์ตามอารมณ์และตามสายตาของผู้แต่ง การอ่านวรรณคดีจึงทำให้มีประสบการณ์ชีวิตที่กว้างขวางและหลากหลายกว่าชีวิตของเราเอง ทำให้เราเข้าใจความคิดและการกระทำของมนุษย์ซึ่งตกอยู่ในสถานการณ์บางอย่าง ผู้แต่งทำให้เรามองเห็นสถานการณ์ภายนอกที่บีบรัดตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเชื่อ และอื่น ๆ”

จากการวิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนซึ่งเป็นประสิทธิภาพตัวแรก มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.4 ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้ทดลองได้คะแนนค่อนข้างสูงในการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนเนื่องจากผู้ทดลองทำแบบทดสอบระหว่างเรียนหลังจากการอ่านบททันทีจึงยังจำเนื้อหาได้ คะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบระหว่างเรียนของแต่ละบทความมีความแตกต่างกัน บทอ่านที่มีค่าประสิทธิภาพสูงสุด $E1= 94.7$ คือบทที่ 8 เกร็ดความรู้ เนื่องจากเป็นบทที่แนะนำตัวละครที่ปรากฏในเรื่อง**สังข์ทอง**พร้อม

รูปภาพและการอธิบายลักษณะต่าง ๆ ด้วยภาษาจีน เช่น พญานาค ยักษ์ พระอินทร์ เป็นต้น นักศึกษารู้จักตัวละครเหล่านี้เนื่องจากได้เห็นสร้างสรรค์เป็นจิตรกรรม ประติมากรรมในประเทศไทย การใช้รูปภาพประกอบช่วยกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาในการอ่านบท และการอธิบายตัวละครเป็นภาษาจีนช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น เช่น ตัวละคร “ครุฑ” ในประเทศไทยเหมือนกับ “(迦楼罗) 大鹏金翅鸟” ในประเทศจีน นักศึกษาจึงสนใจอ่านเนื้อหาและได้คะแนนสูงในการทำแบบทดสอบ บทที่ 4 คำไวพจน์ กับ บทที่ 6 ส่วนวนไทย ก็เป็นบทอ่านที่มีค่าประสิทธิภาพสูงซึ่งมี $E1=92.7$ เท่ากัน สองบทนี้มีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายกว่าบทอื่นเนื่องจากเป็นบทที่เกี่ยวกับคำและสำนวน นักศึกษาดังใจอ่านบทและจำคำศัพท์ที่หลากหลายและสำนวนต่าง ๆ ได้จึงได้คะแนนสูง ส่วนบทเรียนที่มีค่าประสิทธิภาพต่ำสุด $E1=82.6$ คือบทที่ 2 กลอนบทละคร เนื่องจากบทนี้กล่าวถึงลักษณะกลอนบทละครซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับชาวต่างชาติ เพราะนักศึกษาไม่เคยเรียนความรู้เกี่ยวกับชั้นหลักของร้อยกรองมาก่อน วิธีการแก้ไขคือเพิ่มภาษาจีน และยกตัวอย่างคำประพันธ์ในการอธิบาย สามารถช่วยให้นักศึกษาเข้าใจง่ายขึ้น และบทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย ก็เป็นบทที่มีค่าประสิทธิภาพต่ำซึ่งมี $E1=84$ เนื่องจากบทที่นำเสนอความเชื่อของคนไทยซึ่งเป็นเนื้อหาค่อนข้างนามธรรม นักศึกษาจึงได้คะแนนต่ำในการทำแบบทดสอบ

จากการวิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนซึ่งเป็นประสิทธิภาพตัวหลัง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 86.1 สังเกตได้ว่าคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบหลังเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบระหว่างเรียนเนื่องจากนักศึกษาทำแบบทดสอบระหว่างเรียนหลังจากการอ่านบทและยังจำเนื้อหาได้ แต่ในการทำแบบทดสอบหลังเรียน บางคนตั้งใจทำและทบทวนเนื้อหาก่อนทำแบบทดสอบ บางคนไม่ได้ทบทวนจึงจำเนื้อหาไม่ได้ คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนสูงสุดถึงร้อยละ 92.5 และต่ำสุดถึงร้อยละ 75 จึงได้คะแนนเฉลี่ยต่ำ

จากการวิเคราะห์ผลความก้าวหน้าจากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าดัชนีประสิทธิผลเป็น 0.75 แสดงว่านักศึกษาได้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** หลังจากการใช้หนังสืออ่านประกอบชุดนี้ ผู้วิจัยสังเกตว่าคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบก่อนเรียนค่อนข้างต่ำซึ่งได้คะแนนร้อยละ 44.8 แสดงว่านักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยน้อย คะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบหลังเรียนได้ร้อยละ 86.1 แสดงว่านักศึกษามีความก้าวหน้าหลังจากการใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** จากการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักศึกษาพบว่ามีหลายกรณี เช่น ผู้ทดลองบางคนได้คะแนนสูงในการทำแบบทดสอบก่อนเรียน แต่ได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับคนที่ได้คะแนนค่อนข้างต่ำในการทำแบบทดสอบก่อนเรียน เช่น นักศึกษาคนที่ 1 ได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 55 และได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 87.5 ส่วนคนที่ 2 ได้คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนร้อยละ 37.5 และได้คะแนนแบบทดสอบหลังเรียนร้อยละ 87.5 เท่ากัน

เพราะคนที่มีความรู้พื้นฐานดีกว่าอาจจะไม่ได้ทบทวนเนื้อหาอย่างเต็มที่ก่อนการทำแบบทดสอบหลังเรียน หรือไม่ได้ตั้งใจทำแบบทดสอบหลังเรียน ส่วนคนที่มีความรู้พื้นฐานอ่อนกว่าและพัฒนามากกว่าเนื่องจากตั้งใจอ่านหนังสืออ่านประกอบและตั้งใจทำแบบทดสอบ

จากการพิจารณาคะแนนแบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษาในการใช้หนังสืออ่านประกอบ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจในการใช้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** เพราะได้เพิ่มความรู้ด้านวรรณคดีไทยและเรียนรู้เข้าใจวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทยมากขึ้น และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอำไพ ลำดวน (2555: 25) ศึกษาและวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหนังสือส่งเสริมการอ่านในด้านการพัฒนาทักษะการอ่าน สำหรับนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 จำนวน 21 คน ในสาขาเครื่องกล สาขางานเทคนิคยานยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยียานยนต์ ผลการวิจัยพบว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านสามารถช่วยพัฒนาการอ่านและช่วยเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน นักเรียนได้รับประโยชน์ สนุกสนาน เพลิดเพลิน อ่านจับใจความได้ และเล่าเรื่องที่อ่านได้อย่างมั่นใจ รวมทั้งนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้กับตัวนักศึกษา

ในการศึกษาความพึงพอใจสำหรับกลุ่มตัวอย่างในการใช้หนังสืออ่านประกอบครั้งนี้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.38 คะแนน แสดงว่านักศึกษาพอใจหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยสังเกตว่านักศึกษาพอใจมากสำหรับรายการประเมินที่ 2 คือเนื้อหา มีความต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.60 คะแนน แสดงว่าหนังสืออ่านประกอบชุดนี้จัดสร้างเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก ทำให้นักศึกษาสนใจอ่านและพัฒนาความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนนักศึกษาพอใจรายการประเมินที่ 5 คือความง่ายของภาษาเหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 4.00 คะแนน แสดงว่าเนื้อหาบทอ่านยากสำหรับนักศึกษาเนื่องจากมีคำศัพท์ยากที่เกี่ยวกับวรรณคดีกลอนบทละคร ความเชื่อ เป็นต้น จึงทำให้นักศึกษาเข้าใจยาก

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E1/E2=80/80$ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลคือ 0.75 แสดงให้เห็นว่าหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** สำหรับนักศึกษาชาวจีนได้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทยและพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทย

อภิปรายผล

การศึกษาวรรณคดีไทยเป็นเรื่องยากสำหรับชาวต่างชาติในกระบวนการเรียนภาษาไทย เนื่องจากวรรณคดีไทยส่วนใหญ่แต่งด้วยร้อยกรอง ใช้ภาษายากและลึกซึ้ง อีกทั้งยังมีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทยที่แฝงอยู่ การสร้างเครื่องมือชุดนี้ผู้วิจัยต้องอ่านบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ฉบับพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นการอ่านยากมากสำหรับผู้วิจัยจึงต้องอ่านหลายครั้งเพราะฉบับนี้แต่งเป็นกลอนบทละคร ผู้อ่านต้องมีความรู้เกี่ยวกับ จันท์ลักษณะของร้อยกรอง ก่อนที่จะอ่านบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ผู้วิจัยอ่านเรื่องย่อที่แต่งเป็น ร้อยแก้วก่อน ศึกษาที่มาของเรื่อง **สังข์ทอง** และเอกสารที่เกี่ยวกับวรรณคดีและกลอนบทละคร ในกระบวนการอ่านรอบแรกผู้วิจัยอ่านเรื่องราวแต่ละตอนให้เข้าใจ อ่านรอบที่สองผู้วิจัยใช้พจนานุกรม ช่วยในการทำความเข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น เช่น การใช้คำราชาศัพท์ คำไวพจน์ ภาพพจน์ และได้สัมผัส วรรณศิลป์ในการแต่งเรื่องเพื่อให้เข้าใจจันท์ลักษณะของร้อยกรอง ผู้วิจัยถามเพื่อนคนไทยและอาจารย์ที่ บริक्षाในการอ่านรอบที่สามส่วนที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในเรื่อง **สังข์ทอง** เช่น วิถีชีวิตของคนไทยในสมัยก่อน ทศนคติของคนไทยในเรื่องการเลือกคู่ครอง ความเชื่อทางพุทธศาสนา เป็นต้น หลังจากนั้นผู้วิจัยไปค้นคว้าอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมและอ่านตัวบทเพิ่มขึ้นอีกหลายครั้ง

ในกระบวนการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าวรรณคดีเรื่อง **สังข์ทอง** ยังแพร่กระจายไปถึงประเทศจีน มีนิทานพื้นบ้าน 2 เรื่องในมณฑลยูนนานมีโครงเรื่องคล้ายกับ **สังข์ทอง** ของประเทศไทย แสดงว่า **สังข์ทอง** เป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนมากในกลุ่มชนชาติไทซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ ดิษฐบ้าน (2545: 218) ดังนี้ “การแพร่หลายของแบบเรื่องนิทานสังข์ทองในกลุ่มคนไทย-ไท แสดงให้เห็นรสนิยมทางวรรณกรรมที่คล้ายคลึงกันของคนไทย-ไทว่าต่างก็รู้จักและชื่นชอบเรื่องแบบ สังข์ทองเหมือน ๆ กัน จึงทำให้มีการสร้างสรรค์นิทานที่มีโครงเรื่องแบบเดียวกันนี้อีกหลายเรื่อง และยัง แสดงให้เห็นลักษณะร่วมทางวรรณกรรมของกลุ่มคนไทย-ไทที่ปรากฏตรงกันไม่ว่าจะเป็นคนไทยใน ประเทศไทยหรือกลุ่มชนชาติไทนอกประเทศ” นิทานพื้นบ้านในประเทศจีนที่มีโครงเรื่องคล้ายกับ **สังข์ทอง** ของประเทศไทย ได้แก่ เรื่อง **อะลองฮอยขาว** ของคนไทใต้คง ในเขตเต๋อหง และเรื่อง **คนหน้าจักจัน** ของคนไทลื้อ ในเขตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน วรรณกรรมทั้ง 3 เรื่องนี้รับอิทธิพล มาจาก **ปัญญาสชาดก** เนื่องจากมีวัฒนธรรมพุทธเถรวาทเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นส่วน ร่วมและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศจีน ความรู้ที่เชื่อมโยงในการทำ ความเข้าใจกลุ่มคนไทสามารถกระตุ้นความสนใจของนักศึกษาชาวจีนในการอ่านหนังสืออ่านประกอบ บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ทำให้นักศึกษาชาวจีนเข้าใจเรื่อง **สังข์ทอง** ลึกซึ้งขึ้น และเป็นความรู้ เพิ่มเติมที่ต่างจากการเรียนในห้องเรียน สามารถพัฒนาความเข้าใจด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ของคนไทยมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ที่มีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมจีนและเป็นการกระตุ้นความสนใจในการเรียนภาษาไทย ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาชาวจีน เช่น ในบทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย บทนี้ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมซึ่งมีหลักธรรมที่ถือว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (善有善报, 恶有恶报) เป็นหลักธรรมในศาสนาพุทธที่ชาวจีนก็นับถือเหมือนกัน ความเชื่อเรื่องนี้สอดแทรกในเรื่อง **สังข์ทอง** ตลอดทั้งเรื่อง ความเชื่อที่คล้ายคลึงกันจึงทำให้นักศึกษาชาวจีนเข้าใจเนื้อเรื่องมากขึ้น ส่วนวัฒนธรรมที่ต่างกันทำให้นักศึกษาชาวจีนเห็นถึงเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ เช่น ในบทที่ 8 เกร็ดความรู้ ได้แนะนำพญานาคซึ่งเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในเรื่อง **สังข์ทอง** และวรรณคดีอีกหลายเรื่อง คนไทยเชื่อว่าพญานาคเป็นเทพเจ้าที่สร้างแม่น้ำ และสามารถให้ลมให้ฝนกับมนุษย์ได้ ลักษณะเช่นนี้ทำให้นักศึกษาชาวจีนนึกถึงความเชื่อเรื่องมังกรในประเทศจีน ความเชื่อเรื่องพญานาคของคนไทยกับความเชื่อเรื่องมังกรของคนจีนทำให้เกิดประเพณีต่าง ๆ ในทั้งสองชาติ เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ งานวิจัยของ Wang Lijiao (2554: 144) ได้ศึกษาตำนานการกำเนิดและประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญานาคของไทยและมังกรของจีนและกล่าวว่า “พญานาคกับมังกรอยู่คู่วัฒนธรรมไทยและจีนมาช้านาน สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ทั้งสองเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ของทั้งสองชาติที่สื่อให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านความเชื่อและความคิด” ฉะนั้นความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนเป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักศึกษาสนใจอ่านหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** มากขึ้น

ในกระบวนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยนอกจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีลักษณะกลอนบทละคร บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** และกระบวนการสร้างหนังสืออ่านประกอบ ผู้วิจัยยังได้ไปชมการแสดงเรื่อง **สังข์ทอง** ในวันอาทิตย์ที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ตอนเลือกคู่-หาปลา และในวันศุกร์ที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ตอนทิ้งพวงมาลัย ดิคลี และถอดรูป ที่โรงละครแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร และวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2558 ตอนทิ้งพวงมาลัย-ถอดรูป ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร ตอนที่จัดแสดงเป็นตอนที่ได้รับความนิยมมากในสังคมไทย การไปชมการแสดงทำให้ผู้วิจัยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทย และเข้าใจละครนอกมากขึ้นทั้งลักษณะคำประพันธ์และลีลาการแสดง การร้องบทของผู้แสดงทำให้เข้าใจการสัมผัสของกลอนบทละครมากขึ้น ได้เห็นความงามของภาษา ช่วยผู้วิจัยในการสร้างบทที่ 2 กลอนบทละคร ของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ได้ง่ายขึ้น และทำให้เห็นภาพรวมของการแสดงละครนอกทั้งท่าทางของตัวละครการเล่นตลกขบขัน ลักษณะบทเพลงที่บรรเลง ทำให้เข้าใจลักษณะของละครนอกมากขึ้นซึ่งต่างจากการอ่านบทพระราชนิพนธ์เพียงอย่างเดียว

การสร้างเครื่องมือและนำไปทดลองกับนักศึกษาชาวจีน 3 ครั้ง ผู้วิจัยพบว่าบทที่ 2 กลอนบทละครเป็นบทที่มีปัญหามากที่สุดในการทดลอง การทดลองครั้งที่ 1 ผู้ทดลองได้คะแนนเต็มในการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน เนื่องจากผู้วิจัยอธิบายข้อสงสัยเมื่อผู้ทดลองอ่านบทที่ 2 และเมื่อผู้ทดลองอ่านเสร็จก็ทำแบบทดสอบทันที จึงได้คะแนนเต็มในการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน การทดลองครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 พบว่าบทที่ 2 กลอนบทละครเป็นบทที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดในบทอ่านทั้งหมด การทดลองครั้งที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 83.3 การทดลองครั้งที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 82.6 แสดงว่าบทที่ 2 เป็นบทที่ยากที่สุด นักศึกษาไม่เคยเรียนความรู้ด้านนี้มาก่อน ในบทนี้การนำเสนอคณะกับสัมผัสของร้อยกรองเป็นเนื้อหาที่ต้องอาศัยความจำมาก ส่วนลักษณะกลอนบทละครที่กล่าวถึงชื่อเพลงที่ใช้ร้อง เช่น เพลง “รื้อ” และ “ร่าย” เพลงหน้าพาทย์ เช่น เพลง “เชิด” และ “เสมอ” เป็นต้น นักศึกษาชาวจีนจะนึกภาพไม่ออกว่าการแสดงละครนอกเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงพยายามเล่าประสบการณ์การไปดูการแสดงและอธิบายลักษณะการแสดงละครนอก ผู้ทดลองจึงรู้สึกเข้าใจมากขึ้น สำหรับผู้วิจัยเองก็ไม่เคยเรียนความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย และใช้เวลานานที่สุดในการสร้างบทที่ 2 กลอนบทละคร ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจพื้นฐานความรู้วรรณคดีไทย และศึกษาลักษณะคำประพันธ์ของบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** โดยใช้หนังสือ พจนานุกรม วารสาร งานวิจัยต่าง ๆ หลังจากนั้นต้องสังเคราะห์เนื้อหาและนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างบทอ่านสำหรับนักศึกษาชาวจีน การเรียบเรียงประเด็น และจัดสร้างเนื้อหาโดยใช้ภาษาง่ายในการอธิบายก็เป็นเรื่องยากมากสำหรับผู้วิจัย ผู้วิจัยสามารถสร้างบทที่ 2 กลอนบทละครได้เนื่องจากมีหนังสือหลากหลายชนิดสามารถเปิดอ่านได้เมื่อสร้างบทนี้ มีอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเชี่ยวชาญในด้านวรรณคดีไทยให้คำแนะนำตลอด ประสบการณ์การไปชมการแสดงเรื่อง **สังข์ทอง** และไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง **สังข์ทอง** ในที่ต่าง ๆ ก็ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจเรื่องนี้มากขึ้น และทำงานวิจัยได้ง่ายขึ้น

หลังจากการทดลองสำหรับงานวิจัยครั้งนี้เสร็จ ผู้วิจัยมีโอกาสนำหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ไปทดลองสอนกับนักศึกษาเวียดนาม 1 คน และนักศึกษาเมียนมา 1 คนที่กำลังเรียนภาษาไทย ระดับปริญญาโท คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เนื้อหาการสอนคือบทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง บทที่ 2 กลอนบทละคร และบทที่ 3 คำราชาศัพท์ การสอนครั้งนี้เป็นประสบการณ์พิเศษที่นำเครื่องมือไปทดลองกับนักศึกษาต่างชาติซึ่งไม่ใช่ นักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยตัดภาษาจีนที่แทรกอยู่ในเนื้อหาออก อธิบายเนื้อหาด้วยภาษาไทย ยังเปิดวิดีโอการแสดงเรื่อง **สังข์ทอง** ให้ นักศึกษาดู พบว่านักศึกษาเวียดนามกับนักศึกษาเมียนมาสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ ผู้วิจัยยังแลกเปลี่ยนความคิดกับนักศึกษา เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างด้านวัฒนธรรม ความเชื่อของแต่ละประเทศซึ่งเป็นเนื้อหาที่แฝงอยู่ในเรื่อง **สังข์ทอง** เช่น วัฒนธรรมการแต่งงาน ความเชื่อพุทธศาสนา และความเชื่อด้านไสยศาสตร์ เป็นต้น สังเกตว่าหนังสืออ่านประกอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปใช้กับ

ชาวต่างชาติที่ไม่ใช่นักศึกษาจีน โดยเฉพาะในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีวัฒนธรรมพุทธเถรวาทเช่นเดียวกัน

การวิจัยครั้งนี้นอกจากสร้างหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**สำหรับนักศึกษาชาวจีนแล้วผู้วิจัยยังได้ฝึกวิธีการศึกษาค้นคว้าข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยและวิธีการนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ส่วนหนังสืออ่านประกอบที่สร้างขึ้นก็สามารถเพิ่มความรู้อรรถคดีไทยเรื่อง**สังข์ทอง**ให้แก่ นักศึกษาชาวจีน และพัฒนาความเข้าใจด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทย ทำให้นักศึกษาชาวจีนเข้าใจคนไทยและสังคมไทยมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**สำหรับนักศึกษาชาวจีนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่นักศึกษาเรียนด้วยตนเอง สามารถพัฒนาเป็นแบบเรียนในการสอนวรรณคดีไทยเรื่อง**สังข์ทอง** และเสริมกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้หลากหลายชนิด

2. หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง**สังข์ทอง**ชุดนี้ไม่เพียงทำให้รู้จักเรื่อง**สังข์ทอง** ยังเป็นการรวบรวมประเด็นสำคัญในการอ่านวรรณคดีอื่น ๆ เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับกลอนบทละคร คำราชาศัพท์ คำไวพจน์ ภาพพจน์ ฯลฯ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับชาวต่างชาติในการอ่านวรรณคดีไทย ความรู้เหล่านี้สามารถพัฒนาเป็นคู่มือในการอ่านวรรณคดีไทยสำหรับชาวต่างชาติได้ และเป็นแนวทางในการสร้างหนังสืออ่านประกอบวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ สำหรับชาวต่างชาติ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2534). **การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน**. โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **บทละครนอกสังข์ทองพระราชานิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมศิลปากร. (2552). **นามานุกรมชนบประเพณีไทย หมวดประเพณีราษฎร์ เล่ม ๓ (คติความเชื่อ)**. กรุงเทพฯ : แอดวานซ์วิชั่น เซอร์วิส.
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2556). **ความสัมพันธ์อาเซียน-จีน**. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2558, จาก <http://www.mfa.go.th/asean/th/partnership/2432>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๔ : วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- การุณันท์ รัตนแสนวงษ์. (2548). **สำนวนไทยในบทละครนอก**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.
- กำชัย ทองหล่อ. (2554). **หลักภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 53. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- กิตติยา กิตติมงคล. (2551). **การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนานาชาติฮาร์โรว์ กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2547). **ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 14. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จินตนา ไบกาชุย. (2536). **การเขียนสื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ชัยวัฒน์ สีแก้ว. (2533). **ไขถ้อยคำไทย “การสร้างคำในภาษาไทย”**. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์.
- ฐรินทร ก้อนแก้ว. (2547). **ภูมิปัญญาที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง ตอน “กำเนิดพระสังข์”**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ซิว ชิววัน. (萧少云) (2557). **พจนานุกรมไทย-จีน ฉบับสมบูรณ์ทันสมัย (新泰汉词典 完整通用版)**. กรุงเทพฯ: ตาตา.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. (2537). **“บทละครนอก: หัสนาฏกรรมในวรรณคดี” ในหนังสือสังข์ทอง**. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ.
- ดาวเชิงหวา (刀承华). (2538). **“วรรณกรรมไทได้คง” ในหนังสือคนไทยได้คง: ไทใหญ่ในยูนนาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวัลย์ มาศจรัส และประหยัด ปรงประโคน. (2554). **คู่มือการพัฒนาผลงานทางวิชาการ หนังสืออ่านเพิ่มเติมภาษาอังกฤษสำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา.**

กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

นรินทร์ ประสมพงศ์. (2551). **การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบรายวิชาภาษาไทย เรื่องพระอารามหลวง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดทองเพ่ง กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นเวนตร สังข์สมบุญ. (2552). **การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องเกร็ดความรู้คู่มือเมืองสระบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 4หนองแคอนุสรณ์.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิตยา แก้วคัลณา. (พฤศจิกายน 2541– มกราคม 2542). การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีร้อยกรองสมัยอยุธยาตอนต้น. **จุลสารไทยคดีศึกษา.** 15 (2): 21-35.

บันลือ พุกกะวัน. (2521). **วรรณกรรมกับเด็ก.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2539). **แว่นวรรณกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง. _____ . (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน.** นครราชสีมา: แหลมทอง.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2511). **แนะแนวทางเรียนวรรณกรรมวิจักษ์และวรรณกรรมวิจารณ์.** พระนคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บทละครนอก พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 2 (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย). (2545). พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร.

ประคอง นิมนานเหมินทร์ และดาวเชิงหวา (刀承华). (2542). **อาปมไทใต้คง นิทานกับสังคม.** กรุงเทพฯ: แม่คำผาง.

ประจักษ์ ประภาพิตยากร. (2522). **ความรู้พื้นฐานทางวรรณคดีและวรรณกรรมเอกของไทย.** กรุงเทพฯ: ชินอักษรการพิมพ์.

ประสาธ เนืองเฉลิม. (2556). **วิจัยการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญา บริสุทธิ. (2534). **วิเคราะห์วรรณคดีไทยโดยประเภท.** กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ฝ่ายตำราวิชาการ. (2557). **เรียนรู้คำราชาศัพท์และคำลักษณนามไทย.** นครราชสีมา: กู๊ดอินเตอร์บุ๊กส์.

พรรณี ลีกิจวัฒน์. (2556). **การวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ อุตรดิตถ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

พลายน้อย. (2555). **เทวนิยาย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ยิปซี.

- พินิจ หุตะจินดา. (2551). “ประวัติความเป็นมาเรื่องสังข์ทอง” ในหนังสือ**สังข์ทอง**. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- ไพศาล กรุ่มรัมย์. (2554). **อารมณ์ขันในบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย**. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฟู เจียงโฮ่ว. (2544). “การเรียนการสอนภาษาไทยในมุมมองจากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง” (การสัมมนาระดับภูมิภาคว่าด้วยการเรียนการสอนภาษาไทยในบริบทไทยศึกษา กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิญโญ สาร. (2521). **หลักการศึกษ**. กรุงเทพฯ: สุภา.
- มณี พยอมยงค์. (2536). “ความเชื่อของคนไทย” ในหนังสือ**วัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. (2540). **พัฒนาการวรรณคดีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- มีขวัญ ทองพรมราช. (2546). **สังข์ทอง พระเอกสองบุคลิก**. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- เหยียนเวินเปียน และเจียงผิง. (2535). **นิทาน “ไทลื้อ” ในมณฑล ยูนนาน**. กรุงเทพฯ: ดีดีบุ๊กส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม: ภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการ ประพันธ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- _____. (2550). **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ภาคฉันทลักษณ์**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- _____. (2550). **ราชาศัพท์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- _____. (2552). **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- _____. (2552). **ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- _____. (2554). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราตรี วัฒกรมย์. (2520). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสังข์ทอง**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2549). **สุนทรียภาพแห่งชีวิต**. กรุงเทพฯ: ณ เพชร.
- _____. (2549). **สุนทรียรสแห่งวรรณคดี**. กรุงเทพฯ: ณ เพชร.
- _____. (2551). **สังข์ทอง**. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- _____. (2556). **มิใช่เป็นเพียง “นางเอก”**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.

- ลักษณะ ศกุนะสิงห์. (2556). **ความเชื่อและประเพณี: เกิด แต่งงาน ตาย**. กรุงเทพฯ: พราวเพรส.
- วรวรรณ คงมานุสรณ์. (2553). **รู้ถ้วนสำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วัชรภรณ์ ดิษฐบ้าน. (2545). **แบบเรื่องนิทานสังข์ทอง: ความแพร่หลายและการแตกเรื่อง**.
วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภา กงกะนันท์. (2533). **วรรณคดีศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิไลรัตน์ ยั่งรอด และธวัชชัย องค์วุฒิเวทย์. (2555). **จิตรกรรมเล่าเรื่อง วรรณคดีอมตะ**.
กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพรส.
- ศักดิ์ศรี แย้มนัธดา. (2553). **สำนวนไทยที่มาจากวรรณคดี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการ
เผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2542). “ชุดตัว: สำนวน” ในหนังสือ **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๕**.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. หน้า 1958 -1960.
- ศุภรางค์ อินทรารุณ. (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม 2544). ภาพพจน์ในชีวิตประจำวัน.
วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 9(11-12): 97-112.
- สง่า กาญจนาคพันธุ์. (2538). **สำนวนไทย**. สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สนิท ตั้งทวี. (2528). **วรรณคดีและวรรณกรรมไทยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สนิท บุญฤทธิ์. (2544). **ราชาศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- สันติ ยืนยาว. (2553). **การพัฒนาหนังสืออ่านประกอบรายวิชาภาษาไทย เรื่อง ย้อนรอยนิราศ
ภูเขาทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสุนทรพิชิตาราม อำเภอ
องครักษ์ จังหวัดนครนายก**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2550).
**ประวัติวรรณคดี เล่ม ๒ วรรณคดีและวรรณกรรมสมัย กรุงธนบุรีและสมัยกรุง
รัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552).
หนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับประถมศึกษา เรื่อง สังข์ทอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
สกสค. ลาดพร้าว.
- สี่พวงศ์ ธรรมชาติ. (2542). **วรรณคดีชาดก**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.

- สุกัญญา อุดมโภชน. (2553). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทยในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภัค มหาวรรกร. (2547). รวบรวมผลการวิจัยเรื่องการแปรรูปวรรณกรรมเรื่องสังข์ทอง. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2542). พระบรมราชานุญาตพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, อุทยาน. ในหนังสือ สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง เล่ม ๙. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย.
- สุภาพร มากแจ้ง. (2535). กวีนิพนธ์ไทย 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (2537). “สังข์ทอง” ในหนังสือ สังข์ทอง. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ.
- เสฐียรโกเศศ. (2531). การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์. กรุงเทพฯ: ครูสภา
- เสนีย์ วิลาวรรณ และคณะ. (2551). คู่มือการสอน ภาษาไทย ม. ๒ เล่ม ๑ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). “ไสยศาสตร์ในสังคมไทย” ในหนังสือเอกสารการสอนชุดวิชา ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 11. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2537). “ละครนอก” ในหนังสือสังข์ทอง. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยพายัพ.
- _____. (2532). วรรณกรรมพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุমানราชธน, พระยา. (2532). ชีวิตชาวไทยสมัยก่อนและการศึกษาเรื่องประเพณีไทย. กรมศิลปากร องค์การคำของครูสภาและมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป.
- อำไพ ลำดวน. (2555). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหนังสือส่งเสริมการอ่านเพื่อช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน. วิทยาลัยเทคโนโลยียานยนต์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อุดม หนูทอง. (2522). พื้นฐานการศึกษาวรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- Wang Lijiao. (2554). ตำนานการกำเนิดและประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพญานาคของไทยและมังกรของจีน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

沪江泰语. (2012). **中国开设泰语专业的部分高校名单**. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://th.hujiang.com/new/p406128/>

林秀梅, 黄进炎. (2013). **高级泰语 (ภาษาไทยขั้นสูง)**. 世界图书出版广东有限公司.

施美娇. (2013). **泰国清迈泰族《金海螺》与西双版纳傣族《蝉面人》故事对比研究**. 硕士论文 东南亚南亚语言文化学院 云南民族大学.

การสัมภาษณ์

ไดโกะ นาคาโนะ (仲野大吾). (2558, 9 มกราคม). สัมภาษณ์โดย Shi Lei ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ถังชิงหยุน (唐秋云). (2558, 8 มกราคม). สัมภาษณ์โดย Shi Lei ที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญและแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านประกอบสำหรับ
ผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0519.12/ 5349

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

41 พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์ ทับพร

เนื่องด้วย นางสาว Lei Shi นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “หนังสืออ่านประกอบ
บทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรากร
และ รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย
ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการสอบ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาว Lei Shi และขอขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภัค โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 091-739-6051

แบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองพระราชนิพนธ์
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

คำชี้แจง โปรดประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมรวมทั้งข้อวิจารณ์ สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยขอความกรุณาเขียน
 เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามแนวความคิดของท่านโดยกำหนดรายการประเมินคุณภาพหนังสือไว้ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง คุณภาพดีมาก
 คะแนน 4 หมายถึง คุณภาพดี
 คะแนน 3 หมายถึง คุณภาพปานกลาง
 คะแนน 2 หมายถึง ต้องปรับปรุงคุณภาพ
 คะแนน 1 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
1	ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์	✓					
2	ความถูกต้องของเนื้อหา		✓				
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา		✓				
4	เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน		✓				
5	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน		✓				
6	ภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจน		✓				
7	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน		✓				
8	ความเหมาะสมของจำนวนข้อความในแต่ละหน่วย		✓				
9	ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์		✓				
10	ทำให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย	✓					
รวม							

ข้อเสนอแนะและข้อวิจารณ์

โดยภาพรวมการนำเสนอทำได้น่าสนใจ ครบถ้วนเนื้อหาพอสมควร
 มีข้อเสริมเพิ่มเติม คือ ภาพประกอบละคร ถ้าสามารถเป็นตัวละครที่มีไทยให้มากกว่านี้
 จะดีมาก เพราะจะทำให้เราเข้าใจ เห็นภาพในจินตนาการที่มีไทยได้มากขึ้น
 ยกเว้นตรวจสอบ และปรับปรุงคำตามข้อ 16 ข้อ 1 หน้า 1 วรรณคดีเรื่องใดที่บทละครใน
 เนื่องจากเรื่องนี้เป็นบทละครนอก ควรแก้ไขเกี่ยวกับบทละครนอกจะเหมาะสมกว่า
 ข้อ 10 หน้า 5 แก้ข้อ 8 ไม่ใช้พวก ตระกูล ข้อ 28 หน้า 8 ควรแก้ตัวอักษร ก. และ อ.
 ที่เดิมต้องแก้ไขไม่ ข้อ 34 หน้า 9 ไม่ควรแก้ตัวอักษร ถูกทุกข้อ

* ฟังตรวจสอบความถูกต้อง หน้า 12

โดยอัครธิตติ์: ศึกษานี้ → คำนึงในที่มีภาพใช้ว่า

"โดยอัครธิตติ์" มากกว่า / หน้า 14 ... รวม 6 เรื่อง ซึ่งอาจอ้างหน้าที่สืบค้น

หน้า 24 ภาพที่ 1 ภาพที่ 2 ภาพที่ 3 ภาพที่ 4 ภาพที่ 5 ภาพที่ 6 ภาพที่ 7 ภาพที่ 8 ภาพที่ 9 ภาพที่ 10 ภาพที่ 11 ภาพที่ 12 ภาพที่ 13 ภาพที่ 14 ภาพที่ 15 ภาพที่ 16 ภาพที่ 17 ภาพที่ 18 ภาพที่ 19 ภาพที่ 20 ... 30 ปี (แต่ไม่ต้องกำหนด)

ลงชื่อ นางสาวกัญญา ผู้ประเมิน
 (นางสาวกัญญา หันนพ...)
 วันที่ 19 พ.ย. 58

ที่ ศธ 0519.12/ 5313

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย

เนื่องด้วย นางสาว Lei Shi นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “หนังสืออ่านประกอบ
บทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรรการ
และ รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย
ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการสอน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาว Lei Shi และขอขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุจฎี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 091-739-6051

แบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองพระราชนิพนธ์
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

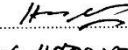
คำชี้แจง โปรดประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมรวมทั้งข้อวิจารณ์ สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยขอความกรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามแนวความคิดของท่านโดยกำหนดรายการประเมินคุณภาพหนังสือไว้ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง คุณภาพดีมาก
 คะแนน 4 หมายถึง คุณภาพดี
 คะแนน 3 หมายถึง คุณภาพปานกลาง
 คะแนน 2 หมายถึง ต้องปรับปรุงคุณภาพ
 คะแนน 1 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
1	ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์		✓				
2	ความถูกต้องของเนื้อหา		✓				
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา		✓				
4	เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน			✓			
5	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน		✓				
6	ภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจน			✓			
7	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน		✓				
8	ความเหมาะสมของจำนวนข้อความในแต่ละหน่วย		✓				
9	ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์			✓			
10	ทำให้นักศึกษาได้เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย		✓				
รวม			28	9			37

ข้อเสนอแนะและข้อวิจารณ์

- ขอชมว่า 11/11/58. ทางราชบัณฑิตยสถาน ได้จัดทำหนังสือสังข์ทองขึ้นมามีคุณค่าทางวรรณคดีในทางศิลปะมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 1. ข้อวิจารณ์ที่ 1. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 2. ข้อวิจารณ์ที่ 2. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 3. ข้อวิจารณ์ที่ 3. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 4. ข้อวิจารณ์ที่ 4. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 5. ข้อวิจารณ์ที่ 5. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 6. ข้อวิจารณ์ที่ 6. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 7. ข้อวิจารณ์ที่ 7. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 8. ข้อวิจารณ์ที่ 8. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 9. ข้อวิจารณ์ที่ 9. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้
 - 10. ข้อวิจารณ์ที่ 10. เนื้อหาของหนังสือสังข์ทองนี้ มีคุณค่าทางวรรณคดีมากเกินกว่าจะหาข้อตำหนิได้

ลงชื่อ ผู้ประเมิน
 (รศ. 11/11/58) นพ.กมล

วันที่ 22 พ.ค. 58

ที่ ศธ 0519.12/ 5313

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ พฤศจิกายน 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวินธ์ เรืองรอง

เนื่องด้วย นางสาว Lei Shi นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “หนังสืออ่านประกอบ
บทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรากร
และ รองศาสตราจารย์ผกาศรี เอ็นบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย
ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการสอบ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาว Lei Shi และขอขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขมู โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรศัพท 091-739-6051

แบบประเมินความคิดเห็นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ
หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองพระราชนิพนธ์
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

คำชี้แจง โปรดประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมรวมทั้งข้อวิจารณ์ สำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข โดยขอความกรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น ตามแนวความคิดของท่านโดยกำหนดรายการประเมินคุณภาพหนังสือไว้ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง คุณภาพดีมาก
 คะแนน 4 หมายถึง คุณภาพดี
 คะแนน 3 หมายถึง คุณภาพปานกลาง
 คะแนน 2 หมายถึง ต้องปรับปรุงคุณภาพ
 คะแนน 1 หมายถึง ไม่มีคุณภาพ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
1	ความสอดคล้องของเนื้อหากับจุดประสงค์	✓					
2	ความถูกต้องของเนื้อหา	✓					
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา		✓				
4	เนื้อหามีความต่อเนื่องกัน	✓					
5	ภาษาที่ใช้เหมาะสมกับผู้เรียน	✓					
6	ภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจน	✓					
7	ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	✓					
8	ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามในแต่ละหน่วย	✓					
9	ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์		✓				
10	ทำให้นักศึกษาจีนได้เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย	✓					
รวม		35	8				

ข้อเสนอแนะและข้อวิจารณ์

.....

ลงชื่อ ผู้ประเมิน
 (.....)
 วันที่ ๓๐ ม.ค. ๕๘

ภาคผนวก ข

เอกสารขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานบริหารและธุรการ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ ๒๕๕๙

วันที่ ๒๙ ธันวาคม 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาว Lei Shi นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรากร และ รองศาสตราจารย์ผกาศรี เ็นบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และระหว่างเรียนที่ประกอบในหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีน และหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง สังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีน กับนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 และขอใช้สถานที่ห้องประชุมกลุ่มย่อย หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในระหว่างเดือนธันวาคม 2558 ถึงเดือนมกราคม 2559 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว และสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 0๖1 739 6051

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ลายเซ็น)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/ 3 ๑9

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๑ มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

เนื่องด้วย นางสาว Lei Shi นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “หนังสืออ่านประกอบ
บทละครนอกเรื่อง สังข์ทอง สำหรับนักศึกษาชาวจีน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรากร และ
รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน
หลังเรียน และระหว่างเรียนที่ประกอบในหนังสืออ่าน ประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง สำหรับ
นักเรียนชาวจีน กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 จำนวน 3 คน ในระหว่าง
เดือนมกราคม 2559 ถึงเดือนมีนาคม 2559 ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คุษฎี โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 091-739-6051

ที่ ศธ 0519.12/ 3.0.0.1

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุมนวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 เมษายน 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน คณะบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

เนื่องด้วย นางสาว Lei Shi นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาไทยในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “หนังสืออ่านประกอบ
บทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัค มหาวรรการ
และ รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน
และระหว่างเรียนที่ประกอบในหนังสืออ่าน ประกอบบทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง” สำหรับนักศึกษาชาวจีน
กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3 ภาคปกติ จำนวน 15 คน เพื่อเป็นข้อมูลในการ
ทำวิจัย และขอใช้สถานที่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือน
พฤษภาคม 2559 ทั้งนี้ นิสิต จะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คุชฎี โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 080 307 0832

ภาคผนวก ค

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของหนังสืออ่านประกอบ

แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ให้กากบาท (X) ข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. นอกจากสังข์ทองแล้ว วรรณคดีเรื่องใดคือบทละครนอกเหมือนกัน
 - ก. อิเหนา
 - ข. อุณรุท
 - ค. ไกรทอง
 - ง. รามเกียรติ์

2. เมื่อพระสังข์ไปเมืองสามนตต์แล้วได้พบกับใคร
 - ก. นางจกนา
 - ข. นางจันทา
 - ค. นางบัวลา
 - ง. นางมณฑา

3. มณฑลใดของประเทศจีนที่มีนิทานพื้นบ้านคล้ายกับเรื่องสังข์ทองของไทย
 - ก. กวางสี
 - ข. เสฉวน
 - ค. กวางตุ้ง
 - ง. ยูนนาน

4. เมื่อพระสังข์ประสบเหตุร้าย ใครจะมาช่วยเหลือเสมอ
 - ก. พระอินทร์
 - ข. นางพันธุรัต
 - ค. ท้าวยศวิมล
 - ง. นางจันทเทวี

5. ในนิทานเรื่องคนหน้าจกจัน พระเอกถูกพ่อตาทดสอบด้วยวิธีใด
 - ก. หาปลา
 - ข. หาปลาหาน้ำ
 - ค. หาปลาหาทอง
 - ง. หาปลา เนื้อ กวาง

6. คณะของร้อยกรองมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

- ก. บทและบาท
- ข. บาท วรรคและคำ
- ค. บท บาทและวรรค
- ง. บท บาท วรรคและคำ

อ่านคำประพันธ์ข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 7-9

เมื่อนั้น	เจ้าเงาะเกษมสันต์หรรษา
ได้ครองพระอินทร์ดั่งจินดา	จึงเดินเข้ามายังห้องใน
รจนายกพานเครื่องทรง	ตามมากอยส่งให้สอดใส่
พระถอดรูปเงาะพลันทันใด	มอบให้รจนางเยาว์

(สังข์ทอง. 2545: 164)

7. ข้อใดเป็นสัมผัสนอก

- ก. ดั่ง --- ดา
- ข. ษา --- ดา
- ค. สอด --- ใส่
- ง. พลัน --- ทัน

8. “ดั่ง-ดา” ในวรรคทองของบทที่ 1 คือสัมผัสอะไร

- ก. สัมผัสใน
- ข. สัมผัสสระ
- ค. สัมผัสนอก
- ง. สัมผัสอักษร

9. “เจ้าเงาะเกษมสันต์หรรษา” คือวรรคอะไร

- ก. วรรครับ
- ข. วรรคส่ง
- ค. วรรครอง
- ง. วรรคสลัป

10. ในกลอนบทละคร ถ้ากล่าวถึงตัวละครที่มีตำแหน่งสูง หรือผู้เป็นใหญ่ จะใช้ถ้อยคำขึ้นต้นในข้อใด

- ก. บัดนั้น
- ข. เมื่อนั้น
- ค. มาจะกล่าวบทไป
- ง. กลอนดอกสร้อย 2 คำ เช่น ฟังคำ

11. คำว่า “ปู่, ตา” คือคำราชาศัพท์ในข้อใด

- ก. พระบิดา
- ข. พระอัยกา
- ค. พระนัดดา
- ง. พระอัยยิกา

12. ข้อใดไม่ใช่ราชาศัพท์หมวดร่างกาย

- ก. พระบาท
- ข. พระโอรส
- ค. พระเนตร
- ง. พระโอษฐ์

13. คำสรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ใช้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือข้อใด

- ก. ผม
- ข. หม่อมฉัน
- ค. เกล้ากระหม่อม
- ง. ข้าพระพุทธเจ้า

14. ข้อใดเป็นคำราชาศัพท์ที่ไม่ถูกต้อง

- ก. ทรงม้า
- ข. ทรงวิ่ง
- ค. ทรงโปรด
- ง. ทรงพระกรุณา

15. คำว่า “นอน” สำหรับพระเจ้าแผ่นดินใช้ว่าอย่างไร

- ก. จำวัด
- ข. บรรทม
- ค. ประทับ
- ง. พักผ่อน

16. ข้อใดไม่ได้หมายถึงคำไวพจน์

- ก. มีรูปคำแตกต่างกัน
- ข. ออกเสียงเหมือนกัน
- ค. มีความหมายคล้ายกัน
- ง. มีความหมายเหมือนกัน

17. ข้อใดมีความหมายต่างจากคำว่า “พระอาทิตย์”

- ก. คงคา
- ข. ทินกร
- ค. สุริยง
- ง. สุริยัน

18. ข้อใดมีความหมายต่างจากคำว่า “ตาย”

- ก. อสุร
- ข. อาสัฏฐ
- ค. วายชนม์
- ง. วอดวาย

19. ข้อใดจับคู่คำกับความหมายไม่ถูกต้อง

- ก. ยักษ์---นาคี
- ข. เทวดา---เทวัญ
- ค. พระอาทิตย์--ทินกร
- ง. หญิงงาม----โฉมงาม

20. ข้อใดไม่ได้หมายถึง “พระอินทร์”

- ก. มัฆวาน
- ข. อมรินทร์
- ค. ท้าวฤๅษณ์
- ง. สหัสวรรษ

21. บทร้อยกรองต่อไปนี้ ข้อใดใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์

- ก. พระสังข์ตกใจดังไฟลน จะหนีเข้าหอยตนก็จวนใจ
- ข. มิได้ว้ายว่างบางเบา เจ็บราวกับเขาผูกคร่ำรำ
- ค. ว่าพลางยกเอาลูกน้อย น้ำเนตรหยดย้อยดังฝอยฝน
- ง. เห็นทั้งหกตกประหม่าก้มหน้า ไม่ไหวดิ้นเต็มกล้วตัวเป็นหนู

22. ข้อใดใช้ภาพพจน์ที่ต่างจากข้ออื่น

- ก. จึ่งให้ชำระสระล้าง ล้อมข้างดั่งนางในสวรรค์
- ข. เสียแรงแม่มาจ้อขอโทษแล้ว ลูกแก้วจะโกรธซึ่งไปถึงไหน
- ค. ความกลัวตัวสั่นงันก เพื่อพุกพุดจาเหมือนบ้าหลัง
- ง. ค่อยกระซิบถามเมียเจี่ยหูฟัง เสียงอะไรตึงตังดั่งเหมือนปืน

23. คำประพันธ์ “น้ำตาก็จะไหลเป็นสายสินธุ์” ใช้ภาพพจน์ข้อใด

- ก. อุปมา
- ข. อติพจน์
- ค. ปฏิพจน์
- ง. อุปลักษณ์

24. คำประพันธ์ข้อใดใช้ปฏิพจน์

- ก. อย่างไรนั่นกลอกคอทำท้อแท้ จะยอมแพ้หรือไรให้เร่งว่า
- ข. ผัวเมียสองคนจนจะตาย จะหาปลาไปถวายที่ไหนทัน
- ค. ยังผัวลูกสาวน้อยนั้นอยู่ไหน จะแก้มือหรือไม่อย่างไรเล่า
- ง. ร้องถามลงไปมิได้ซ้ำ อ้ายเงาะมันเข้ามาหรือว่าไร

25. ในเรื่องสังข์ทองกล่าวถึงนิทานพื้นบ้านเรื่อง พระรถเมรี หรือ นางสิบสอง เพื่อเตือน
นางยักษ์พันธุรัตไม่ให้เลี้ยวพระสังข์ไว้ เป็นการใช้ภาพพจน์ชนิดใด

- ก. อติพจน์
- ข. ปฏิพจน์
- ค. การอ้างถึง
- ง. อุปลักษณ์

26. “เยื่อหุ้มเพราะได้ดีหรือมีทรัพย์มากขึ้นเพียงเล็กน้อย” กล่าวเป็นสำนวนไทยว่าอย่างไร

- ก. จอหง
- ข. กิ่งก่าได้ทอง
- ค. แล่เนื้อเกลือทา
- ง. จอหงพองขน

27. “ใจ.....เหมือนปลาชิว” ควรเติมคำใดในสำนวนนี้

- ก. เต็น
- ข. เบา
- ค. เสาะ
- ง. เย็น

28. “แม่คะ อย่าให้หนูแต่งงานกับผู้ชายที่หนูไม่ชอบเลย” พฤติกรรมของแม่ตรงกับสำนวนในข้อใด

- ก. กรรมตามทัน
- ข. เต็นแฉ่งเต็นกา
- ค. จอหงพองขน
- ง. ช่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า

29. สำนวนไทย “ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่” มักพุดคู่กับ “.....”

- ก. ผู้คู่ตามใจผู้พัก
- ข. ผู้คู่ตามใจผู้นอน
- ค. ผู้เคียงตามใจผู้พัก
- ง. ผู้เคียงตามใจผู้นอน

30. บทสนทนาต่อไปนี้ใช้สำนวนไทยข้อใดเหมาะสมที่สุด

แดง: ฝนตกแล้ว ตอนเช้าได้ข่าวแล้วว่าวันนี้ฝนจะตก แต่ก็ชี้เกียจเอาร่มมา

ดำ:

- ก. ชุบตัว
- ข. สมน้ำหน้า
- ค. น้ำท่วมปาก
- ง. กรรมตามทัน

31. การกระทำข้อใดถือว่ามีสร้างกรรมชั่ว

- ก. ช่วยเหลือคนอื่น
- ข. ทำบุญตักบาตร
- ค. พุดจาโกหกพระ
- ง. มีความกตัญญูต่อพ่อแม่

32. “กรรมเวร” ในคำประพันธ์ที่ยกมานี้หมายถึงอะไร

น้ำตาข้าน้อยพลอยกระเด็น กรรมเวรเป็นไปทุกสิ่งอัน

- ก. กรรม
- ข. โชคดี
- ค. กรรมดี
- ง. กรรมชั่ว

33. ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำนายเหตุการณ์ในอนาคตเรียกว่าอะไร

- ก. โหร
- ข. หมอ
- ค. อาจารย์
- ง. ครูทำนาย

34. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อเรื่องเทวดาของคนไทย

- ก. ความเชื่อท้องถิ่น
- ข. ความเชื่อทางพุทธศาสนา
- ค. ความเชื่อทางศาสนาอิสลาม
- ง. ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์

35. การกระทำข้อใดไม่เกี่ยวกับความเชื่อทางไสยศาสตร์

- ก. พระสังข์ตีคัลลี
- ข. พระสังข์รำยมนต์หาปลาหาเนื้อ
- ค. นางจันทาใช้เวทมนต์คาถาทำให้ท้าวยศวิมลหลงเชื่อตนเอง
- ง. ยายเฒ่าที่นางจันทาเชิญมาทำน้ำมันพรายให้นางจันทาเอาไปใช้

36. ข้อใดเป็นสัตว์ที่ท่อนบนเป็นคน ท่อนล่างเป็นนก

- ก. ครุฑ
- ข. ยักษ์
- ค. นาค
- ง. กิन्नร

37. ในความเชื่อของคนไทย พญานาคเป็นเทพเจ้าที่ทำหน้าที่อะไร

- ก. ดูแล รักษาสวรรค์
- ข. ดูแล รักษาโลกมนุษย์
- ค. สร้างสิ่งทั้งปวงในโลกทั้งสาม
- ง. สร้างแม่น้ำ และสามารถให้ลม ให้ฝน

38. ข้อใดเป็นพาหนะของพระอินทร์

- ก. นาค
- ข. ครุฑ
- ค. ม้าสีแดง
- ง. ช้างเอราวัณ

39. เทพองค์ใดในศาสนาฮินดูที่ทำหน้าที่ทำลายสิ่งที่ไม่ดีทั้งปวงในโลกทั้งสาม

- ก. พระศิวะ
- ข. พระวิษณุ
- ค. พระอินทร์
- ง. พระพรหม

40. คำประพันธ์ต่อไปนี้เป็นการพรรณาลักษณะรูปร่างของใคร

เมื่อนั้น	สุวรรณสังข์นรังสรรค์
เห็นหมู่สุธรมณีนท์	คร้ามครั่นพรันออกตกใจ
แต่ละตัวหัวพริกหยิกหยอง	ดำกาดาทองทองใหญ่
เขี้ยวขาวยาวรีไม่มีใจ	คิดได้ถึงท้าวนาคิ

(สังข์ทอง. 2545: 57)

- ก. ครุฑ
- ข. ยักษ์
- ค. นาค
- ง. พระอินทร์

ภาคผนวก ง

หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีน

หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง “สังข์ทอง”
สำหรับนักศึกษาชาวจีน

คำนำ

หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ฉบับพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเป็นหนังสือสำหรับนักศึกษาชาวจีนที่มีความรู้ความสามารถภาษาไทยในระดับกลาง ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวน 8 บท แบ่งตามองค์ประกอบของวรรณคดีสามส่วนได้แก่ เนื้อหา รูปแบบและภาษา ดังนี้

บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง

บทที่ 2 กลอนบทละคร

บทที่ 3 คำราชาศัพท์

บทที่ 4 คำโวหาร

บทที่ 5 ภาพพจน์

บทที่ 6 สำนวนไทย

บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย

บทที่ 8 เกร็ดความรู้

หนังสืออ่านประกอบเล่มนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้นักศึกษาชาวจีนสามารถอ่าน บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ด้วยตนเองได้ ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทย เป็นการพัฒนาศติปัญญา ขยายประสบการณ์ โดยมีเนื้อหาที่สนุกสนาน เป็นการฝึกนิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าและเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ด้วยตนเอง

แผนการเรียนรู้หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง สำหรับนักศึกษาชาวจีน

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

เพื่อเสริมความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง และความเข้าใจด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อของคนไทย ทำให้นักศึกษาเข้าใจคนไทยและสังคมไทยมากยิ่งขึ้น และเพื่อฝึกนิสัยรักการอ่านของนักศึกษา

สาระการเรียนรู้

เนื้อหาสาระของหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองประกอบด้วยบทนำที่นำเสนอเกี่ยวกับผู้แต่งและความแตกต่างระหว่างละครนอกและละครใน บทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง บทที่ 2 กลอนบทละคร บทที่ 3 คำราชาศัพท์ บทที่ 4 คำไวพจน์ บทที่ 5 ภาพพจน์ บทที่ 6 สำนวนไทย บทที่ 7 ความเชื่อของคนไทย และบทที่ 8 เกร็ดความรู้

แนวการจัดการเรียนรู้

1. นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 40 ข้อแบบปรนัย 4 ตัวเลือก
2. นักศึกษาอ่านเนื้อหาแต่ละบทโดยไม่จำกัดเวลา โดยใช้พจนานุกรมได้
3. นักศึกษาทำแบบฝึกหัดแต่ละบทเพื่อทบทวนเนื้อหา แบบฝึกหัดมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การอ่านและตอบคำถาม การโยงเส้นจับคู่ การเลือกข้อแบบถูกผิด เป็นต้น
4. นักศึกษาทำแบบทดสอบระหว่างเรียนแต่ละบทจำนวน 10 ข้อแบบปรนัย 4 ตัวเลือก
5. นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียนจำนวน 40 ข้อแบบปรนัย 4 ตัวเลือกหลังจากการอ่านหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง

การวัดและประเมินผล

1. คะแนนการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนเพื่อประเมินความเข้าใจในการอ่านของนักศึกษา
2. คะแนนการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษา

สวัสดีครับทุกคน ผมชื่อพระสังข์ครับ ก่อน
เข้าสู่เรื่อง**สังข์ทอง** เรามารู้จักตัวละครกันก่อน ผมได้
ยีนว่าในประเทศจีนก็มีนิทานพื้นบ้านที่มีโครงเรื่อง
คล้ายกับ**สังข์ทอง** น่าสนใจจริง ๆ เรามาดูกันนะครับ

แนะนำตัวละคร

ตัวละคร (人物) คือ ผู้แสดงบทบาทในงานประพันธ์ อาจเป็นบุคคลที่มีตัวตนจริง อาจเป็นบุคคลสมมุติ หรืออาจจะเป็นสัตว์ หรือเป็นอมนุษย์ก็ได้ ในเรื่อง**สังข์ทอง**มีตัวละครดังนี้

	1. ท้าวศวิมล (พ่อของพระสังข์)
	2. นางจันทเทวี (พระมเหสีท้าวศวิมล, แม่ของพระสังข์)
	3. นางจันทา (พระสนมท้าวศวิมล)
	4. พระสังข์ (วัยเด็ก)
	5. พระสังข์ (วัยหนุ่ม)
	6. เจ้าเงาะ (พระสังข์ในร่างเจ้าเงาะ)
	7. นางพันธุรัต (นางยักษ์แม่เลี้ยงของพระสังข์)
	8. ท้าวสามนต์ (พ่อของนางรจนา)
	9. นางมณฑา (แม่ของนางรจนา)
	10. นางรจนา (ภรรยาของพระสังข์)

เรื่องย่อสังข์ทอง

บทละครนอกเรื่อง **สังข์ทอง** ฉบับพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมีทั้งหมด 9 ตอน ดังนี้

1. กำเนิดพระสังข์
2. ถววงพระสังข์
3. นางพันธุรัตเลี้ยงพระสังข์
4. พระสังข์หนีนางพันธุรัต
5. นางรจนาเลือกคู่
6. พระสังข์ได้นางรจนา
7. ท้าวสามนต์ให้ลูกเขยหาปลาหาเนื้อ
8. พระสังข์ตีคณี
9. ท้าวยศวิมลตามพระสังข์

กำเนิดพระสังข์

ท้าวยศวิมลกับ **มเหสี**¹ นางจันทเทวีตั้งพิธี **บวงสรวง**² เทวดาเพื่อขอลูกชายมาสืบ **ราชสมบัติ**³ พอถึงเวลานางจันทเทวีได้คลอดลูกออกมาเป็นหอยสังข์ **สนมเอก**⁴ นางจันทาจึงใส่ร้ายนางจันทเทวีกับหอยสังข์ว่าเป็น **กาลกิณี**⁵ ของบ้านเมือง จึงถูกท้าวยศวิมลไล่ออกจากวัง นางจันทเทวีไปอยู่กับตายายในป่าจนเวลาผ่านไป 5 ปี เทวดาสงสารและเห็นว่าถึงเวลาที่พระสังข์จะแสดงตนแล้ว จึงแปลงเป็นไก่ป่ามากินข้าวที่นางจันทเทวีตากไว้ พระสังข์จึงออกจากหอยมาไล่ไก่ช่วยแม่หุงข้าวหาปลา นางจันทเทวีแปลกใจมาก วันรุ่งขึ้นจึงทำที่ไปป่าเช่นเคยแล้วย้อนกลับมา เมื่อทราบความจริงจึงทูลหอยสังข์ทัก ตั้งแต่นั้นมาพระสังข์จึงอยู่กับนางจันทเทวี และตากับยายในป่า

1

¹ **มเหสี** [มะ-เห-สี] น. ตำแหน่งภรรยาของพระมหากษัตริย์ (王后)

² **บวงสรวง** [บวง-สรวง] ก. บูชาเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยเครื่องสังเวยและดอกไม้ธูปเทียนเป็นต้น (祭祀, 祭神)

³ **ราชสมบัติ** น. สมบัติของพระมหากษัตริย์ (御产, 帝王财产)

⁴ **สนมเอก** [สะ-หนม-เอก] น. เจ้าจอมมารดา (贵妃)

⁵ **กาลกิณี** [กา-ละ-กิ-ณี] น. เสนียดจัญไร ลักษณะที่เป็นอัปมงคล (不祥)

2

ถ่วงพระสังข์

นางจันทาได้ข่าวว่านางจันทเทวีกับพระสังข์ยังไม่ตายและทำวศิर्मลก็ไม่ยอมตั้งนางจันทาเป็นมเหสี นางจันทาจึงคบคิดกับยายเฒ่าสุเมธาทำเสน่ห์¹ให้ทำวศิर्मลหลงใหล แล้วทูลให้จับพระสังข์ไปฆ่า เนื่องจากพระสังข์เป็นกาลกิณี ทำวศิर्मลจึงมีรับสั่งให้เสนาไปฆ่าพระสังข์ แต่ไม่ว่าทูปด้วยท่อนจันทน์ ใช้หอก ดาบ และให้ช้างเหยียบ ก็ไม่สามารถฆ่าพระสังข์ได้ สุดท้าย ทำวศิर्मลเชื่อนางจันทาจึงนำพระสังข์ไปถ่วงน้ำ²

นางพันธุรัตเลี้ยงพระสังข์

พระสังข์ถูกถ่วงน้ำจมลงไปเมืองบาดาล³ พญานาค⁴ได้ช่วยชีวิตพระสังข์ไว้และนำไปเลี้ยงดู ครั้นเห็นว่าพระสังข์เป็นมนุษย์ไม่ควรอยู่ในเมืองบาดาล พญานาคจึงส่งพระสังข์ไปให้เพื่อนสนิทคือนางพันธุรัตซึ่งเป็นยักษ์⁵ ช่วยเลี้ยงพระสังข์แทน นางพันธุรัตดีใจที่จะได้พระสังข์เป็นลูกของตนและไม่สนใจคำห้ามของโหรที่ทำนายว่า จะมีอันตรายถึงชีวิตถ้าเลี้ยงพระสังข์ไว้ พระสังข์อยู่กับนาง พันธุรัตจนอายุได้ 15 ปี นางพันธุรัตสั่งห้ามพระสังข์ไปที่บ่อข้าวขาวและหนองน พระสังข์สงสัยและหลบหนีเลี้ยงไปที่บ่อน้ำและหนองนเมื่อนางพันธุรัตไปเที่ยวป่าหาอาหารกิน และพบโครงกระดูกมนุษย์และสัตว์ บ่อเงินบ่อทอง และของวิเศษสามอย่าง ได้แก่ รูปเงาะ เกือกแก้ว และไม้เท้า พระสังข์จึงคิดหนีนางพันธุรัตเนื่องจากพบว่านางเป็นยักษ์และคิดถึงแม่นางจันทเทวี

3

¹ ทำเสน่ห์ [สะ-เหน] ก. ทำให้เพศตรงข้ามหลงรักด้วยวิธีการทางไสยศาสตร์ (施迷魂术)

² ถ่วงน้ำ ก. ทำให้หนักเพื่อจมลงในน้ำ (淹没, 沉没)

³ บาดาล น. นาคพิภพ เป็นที่อยู่ของนาค (龙界)

⁴ พญานาค [พะ-ยา-นา] น. งูใหญ่มีหงอนเป็นสัตว์ในนิยาย (蛇王, 龙王)

⁵ ยักษ์ น. อมนุษย์พวกหนึ่ง ถือกันว่ามียุปร่างใหญ่โตน่ากลัว มีเขี้ยวอก ใจดำอำมหิต ชอบกินมนุษย์ กินสัตว์ โดยมากมีฤทธิ์เหาะได้ จำเลงตัวได้ (夜叉)

4

พระสังข์หนีนางพันธุรัต

นางพันธุรัตเลี้ยงพระสังข์ด้วยความรัก ครั้งหนึ่งนางพันธุรัตจะไปเที่ยวป่าหาอาหารกิน จึงส่งสาวใช้ให้ดูแลพระสังข์เหมือนเคย เมื่อนางพันธุรัตไปแล้ว พระสังข์จึงลอบลงไปซุกตัวในบ่อทองแล้วสวมรูปเงาะ ถือไม้เท้าไล่เกือกแก้วเหาะหนีไปหยุดพักที่ภูเขาหลวง เมื่อนางพันธุรัตกลับมาพบว่าพระสังข์หนีไปพร้อมของวิเศษ จึงออกติดตาม พระสังข์เห็นจวนตัวหนีไม่ทัน จึงถอดรูปเงาะออกซ่อนไว้แล้วสร้างปลอมตัวเป็นเทวดาแต่นางพันธุรัตก็รู้ว่าคือพระสังข์และพยายามอ้อนวอนเรียกให้พระสังข์ลงมา แต่พระสังข์ไม่ยอมลงมาจากภูเขาหลวง สุดท้าย นางพันธุรัตเศร้าโศกเสียใจจนอกแตกตาย แต่ด้วยความรักพระสังข์ ก่อนตายนางได้เขียนมหาจินตามนต์ (咒語) ซึ่งสามารถเรียกสัตว์ชนิดต่าง ๆ ได้ให้พระสังข์ พระสังข์เห็นนางสิ้นใจก็รีบลงมากราบลาและสั่งให้พวกยักษ์เชิญศพนางกลับไปเผา พระสังข์เรียนมหาจินตามนต์ที่นางเขียนไว้แล้วเหาะไปถึงเมืองสามนต

ท้าวสามนต์ให้นางทั้งเจ็ดเลือกคู่

ท้าวสามนต์มีมเหสีชื่อนางมณฑา มีลูกสาว 7 คน คนสุดท้ายชื่อนางรจนา ทั้ง 7 คนยังไม่มีคู่ครอง ท้าวสามนต์จึงสั่งให้เสนาปาวร้องหาภักษัตริย์จากเมืองต่าง ๆ ที่มีรูปงาม อายุ 30 ปี และยังไม่มียศ มาชุมนุมกันภายใน 15 วันเพื่อให้ลูกสาวเลือกคู่ ลูกสาวทั้งหกคนเลือกคู่ได้ ยกเว้นนางรจนา ท้าวสามนต์จึงประกาศให้ชายหนุ่มในเมืองทุกคนมาชุมนุมกันเพื่อให้นางรจนาเลือกคู่อีกครั้ง แต่นางรจนาก็ยังไม่ยอมเลือกชายใดเป็นคู่ครอง

5

6

พระสังข์ได้นางรจนา

นางรจนาไม่ยอมเลือกชายใดเป็นคู่ครอง ทำวสามนต์โกรธมาก ครั้นทราบว่ายังมีผู้ชายอีกคนหนึ่งเหมือนเงาะป่าอยู่ที่ปลายนา จึงสั่งเสนาให้ตามตัวเงาะป่ามาให้นางรจนาเลือก เมื่อเจ้าเงาะเห็นนางรจนามีรูปร่างงดงามจึงตั้งจิตอธิษฐาน¹ว่า ถ้าเป็นคู่ครองกันขอให้นางเห็นรูปทองที่อยู่ชั้นในเทวดา²คลใจ²ให้นางรจนาเห็นรูปทองเจ้าเงาะ นางจึงเสียดวงมาลัยให้เจ้าเงาะ ทำวสามนต์โกรธจนเป็นลม และให้ขับไล่นางรจนาไปอยู่กับเจ้าเงาะที่กระท่อมปลายนา เมื่อไปอยู่กับเจ้าเงาะแล้ว พระสังข์ถอดรูปเงาะออก และเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้นางฟัง พระสังข์ใช้ชีวิตอยู่กับนางรจนาที่กระท่อมปลายนาอย่างมีความสุข แต่นางรจนาไม่ยอมให้พระสังข์สวมรูปเงาะวันหนึ่งนางแอบนำรูปเงาะไปเผา แต่ไม่สำเร็จ พระสังข์จับได้จึงไม่ยอมถอดรูปเงาะอีก

ทำวสามนต์ให้ลูกเขยหาปลาหาเนื้อ

ทำวสามนต์โกรธนางรจนามากที่เลือกเจ้าเงาะเป็นคู่ครอง อยากจะหาวิธีฆ่าเจ้าเงาะจึงสั่งให้ลูกเขยทั้งเจ็ดคนไปหาปลาคนละ 100 ตัว เพื่อบวงสรวงเทวดา หากใครหาได้น้อยจะฆ่าเสีย วันรุ่งขึ้นพระสังข์จึงเหาะไปยังริมฝั่งแม่น้ำ ถอดรูปเงาะซ่อนไว้แล้วอ่านมหาจินดามนต์เรียกปลา ทำให้หกเขยหาปลาไม่ได้สักตัว เมื่อหกเขยไปเจอกับพระสังข์ คิดว่าเป็นเทวดาจึงไปขอปลา พระสังข์ยอมแบ่งปลาให้หกเขยคนละ 2 ตัว โดยขอแลกกับปลายจมูกของหกเขย เมื่อหกเขยกลับไปพระสังข์จึงนำปลาจำนวนมากไปให้ทำวสามนต์ ทำวสามนต์ไม่พอใจที่เจ้าเงาะสามารถหาปลาได้ จึงรับสั่งให้ไปหาเนื้อมาอีกครั้ง วันรุ่งขึ้น หกเขยหาเนื้อไม่ได้เช่นเดิม ได้เจอพระสังข์จึงไปขอเนื้ออีก คราวนี้พระสังข์ขอใบหูของหกเขยมาแลกเนื้อคนละตัว เมื่อหกเขยกลับไปแล้วพระสังข์จึงแบกเนื้อ 20 ตัวไปถวายทำวสามนต์ ทำวสามนต์ตกใจมากที่เจ้าเงาะสามารถหาปลาหาเนื้อได้

7

¹ อธิษฐาน [อะ-ทิด-ถาน] ก. ตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง, ตั้งจิตปรารถนา, ตั้งจิตขอรับรองต่อสิ่งที่ตนถือว่าศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง (祈祷)

² คลใจ ก. มีเหตุอันไม่ปรากฏจงใจให้คิดหรือให้ทำ เช่น เทวดาคลใจ กุศลคลใจ มารดลใจ (得到启示, 赋予灵感, 多用于抽象的神灵)

8

พระสังข์ตีคลี

พระอินทร์¹ซึ่งเป็นเทวดาที่อยู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์²แท่นนอนที่เคยอ่อนกลับแข็งกระด้างเหมือนหิน พระอินทร์จึงรู้ว่าพระสังข์ไม่ยอมถอดรูปเงาะและคิดจะหาวิธีทำให้พระสังข์ยอมถอดรูปเงาะโดยยกทัพมาทำพนันตีคลี³บนท้องฟ้ากับท้าวสามนต์ ท้าวสามนต์กลัวมาก ไปปรึกษานางมณฑา นางมณฑาจึงไปขอร้องให้เจ้าเงาะออกไปตีคลีเพื่อช่วยบ้านเมือง นางรจนาช่วยนางมณฑาโดยไปขอร้องเจ้าเงาะ สุดท้ายเจ้าเงาะยอมรับปากจะช่วย แต่ไม่มีเครื่องทองจะใส่ไปตีคลี ท้าวสามนต์จึงให้จัดเครื่องทองให้เจ้าเงาะ แต่เจ้าเงาะไม่พอใจเครื่องทองที่ท้าวสามนต์จัดให้ จนพระอินทร์นำเครื่องทองไปให้เจ้าเงาะ เจ้าเงาะจึงยอมถอดรูปเงาะออก พระสังข์ตีคลีกับพระอินทร์จนได้รับชัยชนะ ท้าวสามนต์จึงยกเมืองสามนต์ให้พระสังข์กับนางรจนา

ท้าวยศวิมลตามพระสังข์

พระอินทร์เห็นพระสังข์ได้ครองเมืองกับนางรจนาอย่างมีความสุขแล้วแต่นางจันทเทวียังลำบากอาศัยอยู่กับตายาย พระอินทร์ต้องการช่วยนางกลับคืนวังและได้พบกับพระสังข์ จึงไปเข้าฝันข่มขู่ท้าวยศวิมลให้ไปรับนางจันทเทวีกับพระสังข์กลับวังภายใน 7 วัน เมื่อท้าวยศวิมลรับความเข้าใจกับนางจันทเทวีแล้ว ทั้งสองจึงออกเดินทางไปถึงเมืองสามนต์เพื่อติดตามหาพระสังข์ นางจันทเทวีปลอมเป็นแม่ครัวเข้าไปอยู่ในวัง วันหนึ่งนางทำแกงผักให้พระสังข์กิน นางแกล้งลักผักเป็นเรื่องราวชีวิตของพระสังข์ตั้งแต่เด็ก เมื่อเห็นผักที่แกล้งลัก พระสังข์ก็รู้ว่าแม่มาตามหา สุดท้ายพระสังข์ได้พบกับนางจันทเทวีและท้าวยศวิมลและเดินทางกลับเมือง

9

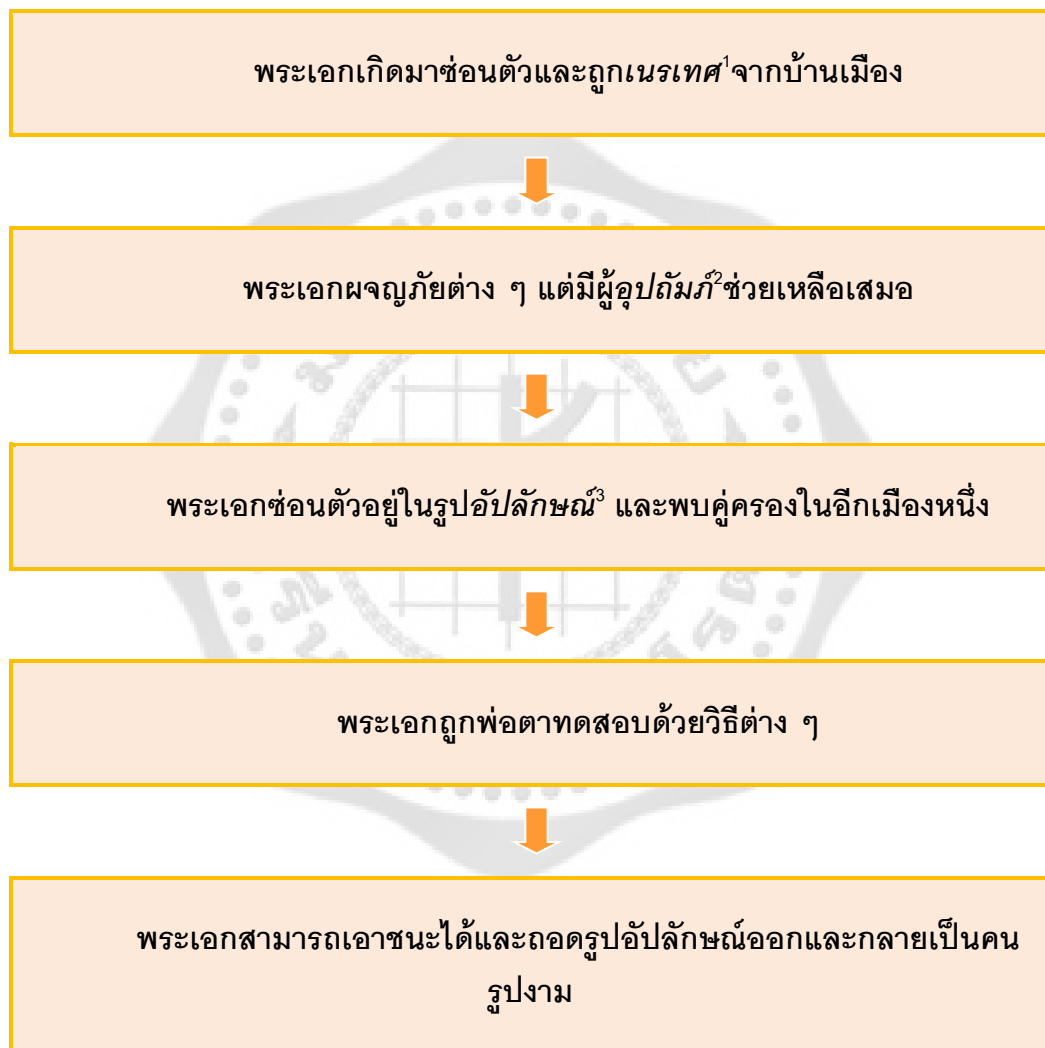
¹ พระอินทร์ น. ชื่อเทวราชผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์และชั้นจาตุมหาราช (因陀罗)

² ดาวดึงส์ [ดาว-วะ-ดึง] น. ชื่อสวรรค์ชั้นที่ 2 แห่งสวรรค์ 6 ชั้น มีพระอินทร์เป็นใหญ่ในชั้นนี้ (忉利天, 佛教世界中六欲天中的第二欲天)

³ ตีคลี คำว่า “คลี” หมายถึง ลูกกลม ตีคลี คือ การแข่งขันอย่างหนึ่ง ผู้เล่นขี่ม้าตีลูกกลมด้วยไม้ (打马球)

โครงเรื่องสังข์ทอง

โครงเรื่อง (故事情节) คือ เหตุการณ์สำคัญของเรื่องที่ผู้แต่งวางไว้คร่าว ๆ ยังไม่ได้รายละเอียดของเนื้อหา ไม่กำหนดชื่อตัวละคร ไม่กำหนดรายละเอียดของเหตุการณ์และสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ โครงเรื่อง**สังข์ทอง**ได้กล่าวถึงการกำเนิด ประสพการณ์ ความสามารถของพระเอกตามแผนผังต่อไปนี้

¹ เนรเทศ [เน-ระ-เทศ] ก. บังคับให้ออกไปเสียจากประเทศหรือถิ่นที่อยู่ของตน (驱逐出境, 流放, 放逐)

² อุปถัมภ์ [อุบ-ปะ-ถัม] ก. สนับสนุน, เลี้ยงดู (帮助, 扶持)

³ อัปลักษณ์ [อับ-ปะ-ลัก] ว. ชั่ว (มักใช้แก่รูปร่าง หน้าตา) มีลักษณะที่ถือว่าไม่เป็นมงคล (丑陋)

ความแพร่หลายเรื่องสังข์ทอง

เรื่อง**สังข์ทอง**เป็นนิทานที่แพร่หลายมากในสังคมไทย ใน**ปัญญาสชาดก** จะเรียกว่า **สุวรรณสังข์ชาดก** ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ใหม่ซึ่งเป็นฉบับที่ได้รับความนิยมมากในสังคมไทย เรื่อง**สังข์ทอง**มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไปในแต่ละท้องถิ่น ภาคกลางเรียกว่า **สังข์ทอง** ภาคเหนือเรียกว่า **สุวรรณสังข์** ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) เรียกว่า **สุวรรณสังข์กุมาร** ภาคใต้เรียกว่า **หอยสังข์**

นิทานที่มีโครงเรื่องคล้ายคลึงกับ**สังข์ทอง**นี้ยังแพร่กระจายอยู่ในประเทศจีน เมียนมา และอินเดีย แสดงว่านิทาน**สังข์ทอง**เป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนมากในกลุ่มชนชาติไทเนื่องจากมีวัฒนธรรมพุทธเถรวาท¹เช่นเดียวกัน ในมณฑลยูนนานของประเทศจีน มีนิทานสองเรื่องที่มีโครงเรื่องคล้ายกับ**สังข์ทอง**ของไทย คือ นิทานเรื่อง **อะลองหอยขาว** (白蚌壳阿崙) ของคนไทได้คง ในเขตเต๋อหัง (德宏傣族景颇族自治州) และนิทานเรื่อง **คนหน้าจ๊กจั่น** (蚌面人) ของคนไทลื้อ ในเขตสิบสองปันนา (西双版纳傣族自治州)

¹ **เถรวาท** [เถระ-वाद] น. ชื่อนิกายพระพุทธศาสนาฝ่ายใต้ที่ถือกันในลังกา พม่า และไทยเป็นต้น, หินยาน หีนยาน หรือ ทักขณนิกาย ก็ว่า (小乘佛教)

นิทานพื้นบ้านจีน

คนไทยได้คงมีวรรณกรรมพื้นบ้านมากมาย นิทาน **อะลองหอยขาว** เป็นเรื่องที่ได้รับ ความนิยมมากเรื่องหนึ่ง คำว่า **อะลอง** หมายถึงคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความแกร่งกล้าและ ความเฉลียวฉลาด เป็นวีรบุรุษที่คนไทยเคารพนับถือ เรื่อง **อะลองหอยขาว** เป็นนิทานพื้นบ้าน ผสมผสานกับนิทาน**ชาดก**¹ซึ่งมาจากอินเดียและสร้างพระเอกให้มีลักษณะเป็น**พระโพธิสัตว์**²ซึ่ง สอดคล้องกับเรื่อง **สุวรรณสังฆชาดก** ใน **ปัญญาสชาดก**

อะลองหอยขาว (白蚌壳阿鏊)

คนไทยได้คง ในเขตเต๋อหง มณฑลยูนนาน เล่าถึงกษัตริย์องค์หนึ่งมีลูกเกิดมาเป็น หอยขาว กษัตริย์โกรธจึงเอาหอยขาวใส่กล่องแล้ว**ลอยแพ**³ไป นางยักษ์เก็บกล่องได้ที่ริมน้ำ แล้วนำไปเลี้ยง วันหนึ่งหอยขาวก็แตกออกมาเป็นคน ต่อมาเด็กหนุ่มพบว่าแม่เป็นยักษ์ จึงขโมย ไม่ทำวิเศษ รongทำวิเศษ และยาวิเศษของแม่ยักษ์แล้วหนีไป นางยักษ์ตามมาและขอเสีย หอยขาวไว้เป็นที่ระลึก หอยขาวเหาะไปจนถึงเมืองมนุษย์ เจ้าเมืองกำลังจัดงานเลือกคู่ครองให้ ลูกสาวคนที่แปดโดยการโยนมงกุฎเลือกคู่ มงกุฎของลูกสาวเจ้าเมืองลอยไปสวมหัวหอยขาว เจ้าหญิงยอมแต่งงานด้วย เจ้าเมืองโกรธและได้ทั้งคู่ออกจากวัง ต่อมาเจ็ดเขยทำหอยขาวสร้าง สะพานทอง **ขุนผีลิกจา**⁴มาช่วยหอยขาว ภายหลังหอยขาวกลายเป็นคนรูปงามและครองเมือง กับนางเอก

¹ **ชาดก** [ชา-ดก] น. เรื่องพระพุทธเจ้าที่มีมาในพระชาติก่อน ๆ ตามที่กล่าวไว้ในคัมภีร์เรื่องนี้ (本生经, 是印度的一部佛教寓言故事集, 记录佛陀释迦牟尼还未成佛的前生故事)

² **พระโพธิสัตว์** น. ท่านผู้ที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (菩萨)

³ **ลอยแพ** ก. จับใส่แพแล้วปล่อยให้ลอยลงไปในน้ำตามยถากรรม เช่น สมัยโบราณเอาคนชั่วลอยแพไป (乘筏漂流)

⁴ **ขุนผีลิกจา** เป็นผีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในนิทานพื้นบ้านไทยใต้คง หน้าตาดี มีความศักดิ์สิทธิ์สูงสุด มีจิตใจดีและรักความเป็นธรรม ช่วยเหลือ คนที่ประสบภัยหรือผู้ที่ถูกทำร้าย

ส่วนนิทานเรื่อง **คนหน้าจักจั่น** ของคนไทลื้อในเขตสิบสองปันนาเป็นตำนานการแข่งขันเรือมังกรของคนไทลื้อในวันปีใหม่ เป็นคำเล่าลือว่าการแข่งเรือมังกรของคนไทลื้อในวันปีใหม่มาจากการแข่งเรือมังกรของอ้ายรูปเงาะกับพ่อตาและหกเขย

คนหน้าจักจั่น (蟬面人)

คนไทลื้อในสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน เล่าถึงพระเอกที่เกิดมาซ้อนตัว มีหน้าตาเหมือนจักจั่น ได้เจอคู่ครองคือนางบัวลา ถูกพ่อตาทดสอบโดยสั่งให้หากวางและปลากระแหดำ 100 ตัว และให้สร้างเรือแข่งกับบุตรเขยทั้งหกคน สุดท้ายพญามังกรกับพระอินทร์ช่วยคนหน้าจักจั่นชนะและออกจากคราบจักจั่น กลายเป็นหนุ่มน้อยผู้สง่างาม ครองเมืองกับนางบัวลาต่อไป

แบบฝึกหัด

จงอ่านคำนำ และบทที่ 1 เรื่องย่อสังข์ทอง และตอบคำถามต่อไปนี้

1. _____ ทรงได้รับพระราชสมัญญาว่า “เอกอัครศิลปิน”
2. ละครในที่แสดงในพระราชวังมี _____ เรื่อง คือ _____
3. นางจันท์เทวีถูกท้าวยศวิมลไล่ออกจากวังเพราะ _____
4. เมื่อพระสังข์ถูกถ่วงลงไปในแม่น้ำ ผู้ช่วยชีวิตพระสังข์ไว้คือ _____
5. พระสังข์หนีจากนางยักษ์พันธุรัตเพราะ _____
6. นางรจนาเลือกเจ้าเงาะเป็นคู่ครองเพราะ _____
7. พระสังข์ช่วยเมืองท้าวสามนต์และยอมถอดรูปเงาะติดลิ้นกับ _____
8. นางจันท์เทวีได้พบพระสังข์ที่เมืองสามนต์ด้วยวิธี _____
9. ในภาคอีสานของประเทศไทย เรื่อง สังข์ทอง มีอีกชื่อหนึ่งว่า _____
10. ทางตอนใต้ของภาคจีนมีนิทานที่มีโครงเรื่องคล้ายกับ สังข์ทอง คือเรื่อง _____ และเรื่อง _____

แบบทดสอบระหว่างเรียน

ให้กากบาท (×) ข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. นอกจากสังข์ทองแล้ว วรรณคดีเรื่องใดคือบทละครนอกเหมือนกัน
 - ก. อิเหนา
 - ข. อุณรุท
 - ค. ไกรทอง
 - ง. รามเกียรติ์
2. ใครเป็นผู้แต่งบทละครนอกเรื่องสังข์ทอง
 - ก. รัชกาลที่ 1
 - ข. รัชกาลที่ 2
 - ค. รัชกาลที่ 3
 - ง. รัชกาลที่ 5
3. ใครเลี้ยงพระสังข์ตั้งแต่ 5 ขวบจนอายุ 15 ปี
 - ก. พญานาค
 - ข. ตากับยาย
 - ค. นางจันทเทวี
 - ง. นางพันธุรัต
4. เมื่อพระสังข์ไปเมืองสามนตแล้วได้พบกับใคร
 - ก. นางจนา
 - ข. นางจันทา
 - ค. นางบัวลา
 - ง. นางมณฑา
5. การทดสอบให้หาปลา หกเขยต้องเอาอะไรไปแลกปลา
 - ก. นัว
 - ข. ไบหู
 - ค. ดวงตา
 - ง. ปลาขมูก

6. มณฑลใดของประเทศจีนที่มีนิทานพื้นบ้านคล้ายกับเรื่องสังข์ทองของไทย

- ก. กวางสี
- ข. เสฉวน
- ค. กวางตุ้ง
- ง. ยูนนาน

7. เมื่อพระสังข์ประสบเหตุร้าย ใครจะมาช่วยเหลือเสมอ

- ก. พระอินทร์
- ข. นางพันธุรัต
- ค. ท้าวศวิมล
- ง. นางจันทเทวี

8. ข้อใดไม่ใช่ของวิเศษในนิทานเรื่องอะลองหอยขาว

- ก. ยา
- ข. ไม้เท้า
- ค. รองเท้า
- ง. เกือกแก้ว

9. ในนิทานเรื่องคนหน้าจักจั่น พระเอกถูกพ่อตาทดสอบด้วยวิธีใด

- ก. หาปลา
- ข. หาปลาหาเนื้อ
- ค. หาปลาหาทอง
- ง. หาปลา เนื้อ ทอง

10. คนไทยทางภาคเหนือเรียกนิทานสังข์ทองว่าอะไร

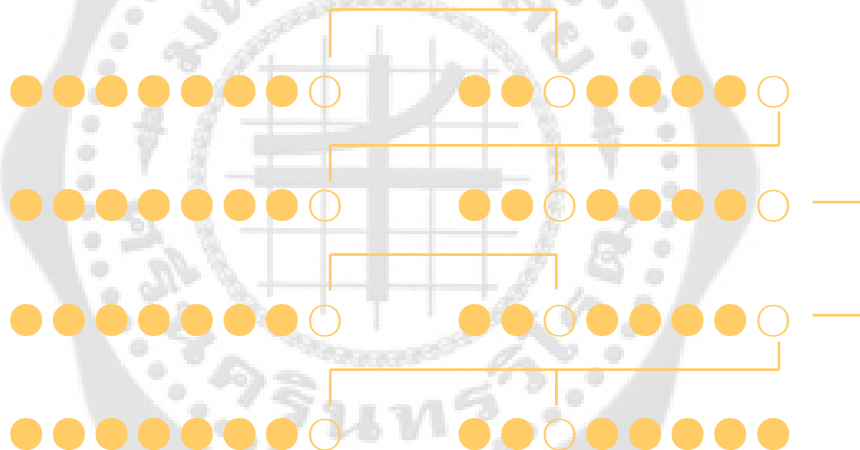
- ก. สังข์ทอง
- ข. หอยสังข์
- ค. สุวรรณสังข์
- ง. สุวรรณสังข์กุมาร

บพที่ 2

กลอนบทละคร

อยากรู้ไหมคะว่าแผนผังนี้หมายถึงอะไร ลอง
เปิดอ่านบทนี้นะคะ

ก่อนเข้าสู่บทนี้ เรามารู้จักร้อยกรองกับร้อยแก้วกันก่อนนะคะ

การพิจารณารูปแบบงานเขียนเป็นเรื่องสำคัญในการอ่านวรรณคดี เพราะจะทำให้เห็นความงามของภาษา เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าของวรรณคดี รูปแบบงานเขียนสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ร้อยกรอง กับ ร้อยแก้ว

ร้อยกรอง (诗词)

ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์ [ฉันท-ละ-ลัก] (诗词的格律) เช่น

- **โคลง** 一种诗体 (有高低音调, 并且按一定要求押韵)
- **ฉันท์** 一种诗体 (不但有轻重音、长短音和字数的限制, 而且须按一定要求押韵)
- **กาพย์** 一种诗体 (不受轻重高低音调的限制, 只讲押韵, 相当于中国的赋)
- **กลอน** 一种诗体 (每段分为两小节, 每小节两句, 每句有六至九音节, 每句按一定要求押韵)
- **ร่าย** 一种泰国诗文 (比如“ร่ายยาว” 每句不少于五个字)

ร้อยแก้ว (散文)

ความเรียงที่สละสลวยไพเราะเหมาะเจาะด้วยเสียงและความหมาย ไม่มีฉันทลักษณ์กำกับ เช่น

- **นวนิยาย** (小说)
- **เรื่องสั้น** (短篇小说)
- **นิทาน** (故事, 传说, 寓言)

ลักษณะร้อยกรอง

การอ่านร้อยกรองจำเป็นต้องรู้จักลักษณะคำที่นำมาเรียบเรียงเป็นร้อยกรองซึ่งเรียกว่า **ฉันทลักษณ์** ร้อยกรองทุกประเภทจะมีลักษณะบังคับ 2 อย่าง คือ **คณะ** กับ **สัมผัส** ดังนี้

คณะ (音节)

คณะ คือ ลักษณะของกลุ่มคำที่เป็นไปตามรูปแบบของร้อยกรองแต่ละประเภท ประกอบด้วย **บาท** **วรรค** และ **คำ** ตามจำนวนที่กำหนด

บท (阙, 首, 节)	กำหนดคำประพันธ์ที่ลงความตอนหนึ่ง ๆ
บาท (小节)	ส่วนหนึ่งของบทแห่งคำประพันธ์
วรรค (行)	ช่วงหนึ่งของคำหรือข้อความที่สุดลงแล้วเว้นเป็นช่องว่างไว้ระยะหนึ่ง
คำ (音节)	พยางค์ ¹ ซึ่งเป็นส่วนย่อยของวรรคหรือบาทในฉันทลักษณ์ แต่ละพยางค์ถือว่าเป็นคำหนึ่ง

ยกตัวอย่าง **คณะของกลอน** ประกอบด้วย **บท** แต่ละบทมี 2 **บาท** เรียกว่า **บาทเอก** และ **บาทโท** แต่ละบาทมี 2 **วรรค** แต่ละวรรคมี 6-9 **คำ** ดังตัวอย่างนี้

ราษฎรร้องว่าให้หาบุตร	พระทรงภูษรัตน์จิตดังพิษศร	คือ บาทเอก	} 1 บท
มิได้เสวยสงสราคร	นั่งนอนร้อนใจใช้พอดี	คือ บาทโท	

- “ราษฎรร้องว่าให้หาบุตร” คือ 1 **วรรค**
- “พระทรงภูษรัตน์จิตดังพิษศร” คือ 1 **วรรค**
- “ราษฎรร้องว่าให้หาบุตร พระทรงภูษรัตน์จิตดังพิษศร” คือ 1 **บาท**
- คำประพันธ์ที่ยกมานี้เป็น 1 บท มี 2 บาท ได้แก่ บาทเอกและบาทโท บาทละ 2 วรรค รวมเป็น 4 วรรค

¹ พยางค์ [พะ-ยาง] น. ส่วนของคำที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ เช่น กะ มี 1 พยางค์ กระเป๋ มี 2 พยางค์ พยากรณ์ มี 3 พยางค์ (音节)

สัมผัส (押韵叠音)

สัมผัส คือ ข้อบังคับที่ใช้ในการเขียนร้อยกรองเพื่อให้คำมีเสียงรับกัน หรือคล้องจองกันโดยใช้สระเสียงเดียวกัน หรือพยัญชนะเสียงเดียวกัน มีทั้ง **สัมผัสนอก** และ **สัมผัสใน**

สัมผัสนอก (行外押韵叠音, 即前一行末尾音节与后一行里的音节押韵叠音)

สัมผัสของคำที่อยู่ต่างวรรค ในบทร้อยกรองสัมผัสนอกมีทั้งที่บังคับและไม่บังคับ สัมผัสนอกที่บังคับเป็นสัมผัสสระเท่านั้น คำที่กำหนดบังคับสัมผัสจะอยู่ในตำแหน่งใดในวรรคขึ้นอยู่กับฉันทลักษณ์ของร้อยกรองแต่ละชนิด

สัมผัสใน (行内押韵叠音)

สัมผัสของคำที่อยู่ภายในวรรคเดียวกัน เป็นสัมผัสไม่บังคับ คือจะมีหรือไม่มีก็ได้ แต่ถ้ามีจะทำให้กลอนไพเราะขึ้น ซึ่งมีทั้ง **สัมผัสสระ** และ **สัมผัสอักษร**

1. **สัมผัสสระ (押韵)** คือ คำที่มีเสียงสระเดียวกัน เช่น ปิ-ดี ถ้ามีตัวสะกดต้องเป็นตัวสะกดมาตราเดียวกัน เช่น รัก-มัก
2. **สัมผัสอักษร (叠音)** คือ คำที่มีเสียงพยัญชนะเดียวกัน เช่น ฟาง-เพียง มี-มือ

สังข์ทอง แต่งเป็น กลอนบทละคร (戏曲诗) ซึ่งเป็นกลอนที่ใช้เป็นบทร้องในละครรำตามแบบแผนโบราณของไทย เราารู้จักลักษณะของกลอนบทละครกันก่อนค่ะ

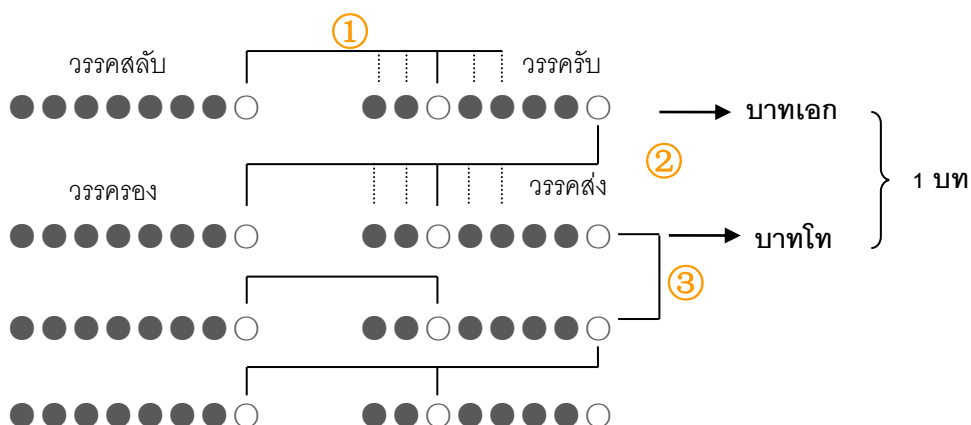
กลอนบทละคร (戏曲诗)

สังข์ทอง แต่งเป็นร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพที่ชื่อว่า **กลอนบทละคร (戏曲诗)** คือแต่งเพื่อเป็นบทร้องในการเล่นละคร **กลอน** คือ คำประพันธ์ชนิดหนึ่ง มีถ้อยคำเรียงกันเป็นวรรค ๆ วรรคหนึ่ง ๆ มีตั้งแต่ 6 คำขึ้นไปถึง 9 คำ หรือ 10 คำ ก็มี

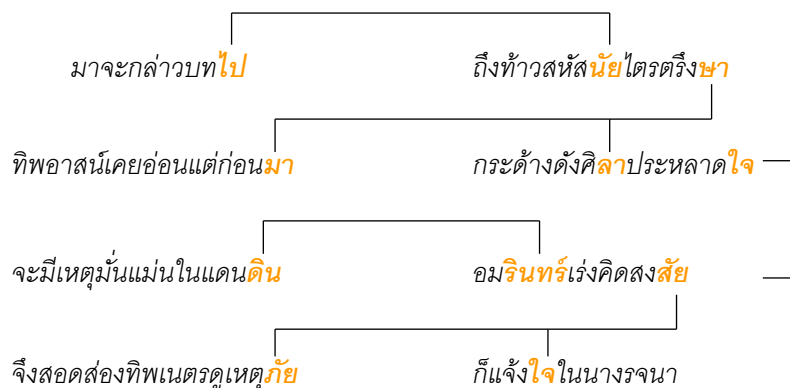
กลอนบทหนึ่งมี 2 บาท บาทแรกเรียกว่า **บาทเอก** บาทหลังเรียกว่า **บาทโท** แต่ละบาทมี 2 **วรรค** กลอน 2 วรรคเรียกว่า 1 คำกลอน กลอนบทหนึ่งจึงมี 2 คำกลอน หรือ 4 วรรค มีผู้เรียกชื่อกลอนทั้ง 4 วรรค ตามลำดับว่า **วรรคสลัป วรรครับ วรรครอง และวรรคส่ง**

แผนผังบังคับสัมผัสของกลอนสุภาพหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ากลอนแปด

- ① คำสุดท้ายของวรรคสลัปในบาทเอก สัมผัสกับคำที่ 1-2-3-4-5 ของวรรครับ แต่นิยมคำที่ 3
- ② คำสุดท้ายของวรรครับส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครองในบาทโทและคำที่ 1-2-3-4-5 ของวรรคส่งด้วย
- ③ คำสุดท้ายของวรรคส่ง จะส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายของวรรครับในบทต่อไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(สังข์ทอง. 2545: 143)

คณะ		
คำประพันธ์ที่ยกมามี 2 บท 4 บาท 8 วรรค บาทเอกในบทที่ 1 คือ “มาจะกล่าวบทไป” “ถึงท้าวสหสนัยไตรตรึงษา” บาทโทในบทที่ 1 คือ “ทิพอาสน์เคยอ่อนแต่ก่อนมา” “กระด้างดังศิลาประหลาดใจ” บาทเอกในบทที่ 2 คือ “จะมีเหตุมันแน่นในแดนดิน” “อมรินทร์เร่งคิดสงสัย” บาทโทในบทที่ 2 คือ “จึงสอดส่องทิพเนตรดูเหตุภัย” “ก็แจ้งใจในนางรจนา”		
สัมผัสนอก	สัมผัสใน	
	สัมผัสสระ	สัมผัสอักษร
1. “ไป” ในวรรคสลับสัมผัสกับ “(สห)สนัย” ในวรรครับ	อ่อน-ก่อน ใจ-ใน	ไตร-ตรึง (กระ)ด้าง-ดัง
2. “ษา” ในวรรครับสัมผัสกับ “มา” ในวรรครอง และ “(ศิ)ลา” ในวรรคส่งด้วย		มัน-แน่น แดน-ดิน
3. “ใจ” ในวรรคส่งสัมผัสกับ “(สง)สัย” ในวรรครับของบทต่อไป		สง-สัย สอด-ส่อง แจ้ง-ใจ

ลักษณะกลอนบทละคร

1. กลอนบทละครประกอบด้วยกลอนตั้งแต่ 2 คำกลอนขึ้นไป ไม่จำกัดความยาว แล้วแต่เนื้อความ แต่มักแต่งเป็นคำกลอนจำนวนคู่
2. วรรคแรกของกลอนบทละครมักจะขึ้นต้นด้วยถ้อยคำพิเศษ เช่น “บัดนั้น” “เมื่อนั้น” “มาจะกล่าวบทไป” หรือขึ้นต้นด้วยกลอนดอกสร้อย 2 คำ เช่น พังคำ หรือบางบทขึ้นต้นด้วยวรรคสลับทั้งวรรค ดังนี้

เมื่อนั้น (ใช้เมื่อกล่าวถึงตัวละครที่มีตำแหน่งสูง หรือผู้เป็นใหญ่ในบทละครเรื่องนั้น)	
เมื่อนั้น วันเมื่อจะได้พระลูกยา	ท้าวยศวิมลฝันว่า เข้าที่นิทราในราตรี (สังข์ทอง. 2545: 9)
บัดนั้น (ใช้เมื่อกล่าวถึงตัวละครที่มีตำแหน่งต่ำกว่าหรือผู้น้อย)	
บัดนั้น คิดคุณหารู้แจ้งใจ	ยอดโหรหามีเสมอไม ภูวไนยจะเกิดบุตรา (สังข์ทอง. 2545: 9)
มาจะกล่าวบทไป (ใช้เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ตอนใหม่)	
มาจะกล่าวบทไป ไ้บุตรสุดวงศ์พงศ์พันธุ์	ถึงท้าวยศวิมลไศศวรรย์ วันหนึ่งนั้นไปเสียบพระนคร (สังข์ทอง. 2545: 7)
กลอนดอกสร้อย 2 คำ	
พังคำ แยบคายภายในมิได้รู้	ผลกรรมจะพรากจากคู่ จริงอยู่โหรทายทำนายมา (สังข์ทอง. 2545: 14)
วรรคสลับทั้งวรรค	
จึงจุดธูปเทียนประทีปแล้ว ทั้งสองพระองค์จำนงใน	เฟริศแพรวพร้อมที่ศรีไส ตั้งใจบริสุทธิดุษฎี (สังข์ทอง. 2545: 8)

3. ในตอนต้นของบทกลอนแต่ละท่อน จะระบุ**ชื่อเพลงที่ใช้ร้อง**กำกับไว้ เช่น ร้อย ร่าย ไข่ ฯลฯ
4. เมื่อจบกลอนแต่ละท่อนมักบอก**จำนวนคำกลอน**ในท่อนนั้น ๆ เช่น 2 คำ 4 คำ 10 คำ ฯลฯ
5. ในตอนท้ายของบท ตอนใดที่จะต้อง**บรรเลง**¹เพลงหน้าพาทย์ก็จะบอก**ชื่อเพลง**ไว้ เช่น โอด เชิด รำ ฯลฯ นอกจากนี้ถ้าตอนใดมีการเจรจาแทรกระหว่างบทร้องก็มักใส่คำว่า “เจรจา” ไว้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ร้อย อื้อยอ้อใจคน กล้าดีหนีไป หัวมึงจะพบ ว่าพลางทรงธรรม	ยังขึ้นเสียงเถียงจนทะเลาะได้ อื้อใจกรรจ์ ลงกับพระขรรค์ ไล่ฟันกัลยา
๔ คำ เชิด	
ร่าย ครั้นเห็นเจ็ดนางหนีไป หวนรำลึกตรึกถึงสุวิธษา	คังแค้นพระทัยเป็นนักหนา เสด็จมายังพระโรงรูจี
๒ คำ เสมอ	
ลดองค์ลงนั่งเหนืออาสน์ ให้ผู้กุม่าเตรียมพลมนตร์	ประกาศสั่งพี่เลี้ยงทั้งสี่ พຼ່ງนี้ห้องจะไปไพรวัน
๒ คำ เจรจา	
(สังข์ทอง. 2545: 259)	

- “ร้อย” “ร่าย” หมายถึง เพลงร้อง
- “๔ คำ” “๒ คำ” หมายถึง จำนวนคำกลอน
- “เชิด” “เสมอ” หมายถึง เพลงหน้าพาทย์ (在表现剧中角色各种动作时演奏的泰国乐曲)
เช่น “เชิด” ใช้ในการเดินทางไกล “เสมอ” ใช้ในการเดินระยะใกล้
- “เจรจา” หมายถึง ตอนที่มีการพูดกัน

¹ บรรเลง [บัน-เลง] ก. การทำเสียงเพลงด้วยเครื่องดนตรี (演奏)

การอ่านกลอนบทละคร

การอ่านกลอนบทละคร ให้อ่านเป็นจังหวะ แบ่งจังหวะการอ่านในแต่ละวรรค ดังนี้

1. วรรคที่มี 6 คำ

การแบ่งจังหวะ: ●●/●●/●●

จังหวะ: 2+2+2 เหมือนกันทุกวรรค

ตัวอย่าง: โหรใหญ่ / ได้กิน / สิ้นจ่าง

2. วรรคที่มี 7 คำ

การแบ่งจังหวะ: ●●●/●●/●● หรือ ●●/●●/●●● หรือ ●●/●●●/●●

จังหวะ: มีอยู่ 3 ชนิด ได้แก่ ① 3+2+2 ② 2+2+3 ③ 2+3+2

ตัวอย่าง: ① จิ้งบันดาล / ให้เป็น / ไก่ป่า

② โหรใหญ่ / สงสัย / เป็นหนักหนา

③ เข้าไป / ในกระท่อม / ท้นใด

- การที่แบ่งออกเป็นจังหวะ 2 หรือ 3 คำนั้นต้องดูเนื้อความ โดยถือหลักว่า ทุก ๆ จังหวะต้องมีความ

3. วรรคที่มี 8 คำ

การแบ่งจังหวะ: ●●●/●●/●●●

จังหวะ: 3+2+3 เหมือนกันทุกวรรค

ตัวอย่าง: นางจันทา / ตัวคิด / วิชยา

4. วรรคที่มี 9 คำ

การแบ่งจังหวะ: ●●●/●●●/●●●

จังหวะ: 3+3+3 เหมือนกันทุกวรรค

ตัวอย่าง: พี่จะไป / สักประเดี๋ยว / เทียวหาปลา

แบบฝึกหัด

จงอ่านคำประพันธ์ต่อไปนี้และตอบคำถาม

เมื่อนั้น

พิศโฉมพระธิดาวิลาวัณย์
งามละม่อมพร้อมสิ้นทั้งอินทรี
แสรังท่าแลเลี้ยงเบี่ยงเบือน

เจ้าเงาะแสนกลคนขยัน

ผูกผาดผิวพรรณดั่งดวงเดือน
นางในธรณีไม่มีเหมือน
ให้พ้นเพื่อนเดือนจิตคิดปอง

(สังข์ทอง. 2545: 94)

1. คำประพันธ์ที่ยกมามีก๊ีบท ก๊ีบาท และก๊ีวรรค

2. วรรคส่งในบทที่ 2 คือวรรคใด (ให้เขียนทั้งวรรค)

3. คำว่า “ขยัน” ในวรรครับของบทที่ 1 สัมผัสกับคำอะไรบ้าง

4. คำว่า “เบี่ยงเบือน” เป็นสัมผัสชนิดใด

5. การใช้คำว่า “เมื่อนั้น” เป็นการกล่าวถึงตัวละครที่มีลักษณะอย่างไร

แบบทดสอบระหว่างเรียน

ให้กากบาท (X) ข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดไม่ใช่ถ้อยคำที่เรียบเรียงตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์

- ก. ร่าย
- ข. ฉันท์
- ค. กลอน
- ง. นวนิยาย

2. คณะของร้อยกรองมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

- ก. บทและบาท
- ข. บาท วรรคและคำ
- ค. บท บาทและวรรค
- ง. บท บาท วรรคและคำ

3. ข้อใดกล่าวถึงกลอนบทละครไม่ถูกต้อง

- ก. หนึ่งบทมี 2 บาท
- ข. แต่ละบาทมี 2 วรรค
- ค. แต่ละวรรคมี 5-9 คำ
- ง. แต่ละวรรคมี 6-9 คำ

อ่านคำประพันธ์ข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 4-6

เมื่อนั้น
ได้เครื่องพระอินทร์ดั่งจินดา
รจนายกพานเครื่องทรง
พระถอดรูปเงาะพลันทันใด

เจ้าเงาะเกษมสันต์หรรษา
จึงเดินเข้ามายังห้องใน
ตามมาคอยส่งให้สุดไผ่
มอบให้รจนานางเยาว์

(สังข์ทอง. 2545: 164)

4. ข้อใดเป็นสัมผัสนอก

- ก. ดัง --- ดา
- ข. ษา --- ดา
- ค. สอด --- ใต้
- ง. พลัน --- ท้น

5. “ดัง-ดา” ในวรรคองของบทที่ 1 คือสัมผัสอะไร

- ก. สัมผัสใน
- ข. สัมผัสสระ
- ค. สัมผัสนอก
- ง. สัมผัสอักษร

6. “เจ้าเงาะเกษมสันต์हरषา” คือวรรคอะไร

- ก. วรรครับ
- ข. วรรคส่ง
- ค. วรรคอง
- ง. วรรคกลับ

7. ในกลอนบทละคร ถ้ากล่าวถึงตัวละครที่มีตำแหน่งสูง หรือผู้เป็นใหญ่ จะใช้ถ้อยคำขึ้นต้นในข้อใด

- ก. บัดนั้น
- ข. เมื่อนั้น
- ค. มาจะกล่าวบทไป
- ง. กลอนดอกสร้อย 2 คำ เช่น พังคำ

8. ข้อใดไม่ต้องระบุในตอนท้ายของบทกลอนแต่ละท่อน

- ก. ชื่อเพลงที่ใช้ร้อง
- ข. ชื่อเพลงที่ต้องบรรเลง
- ค. จำนวนคำกลอนในท่อนนั้นๆ
- ง. คำว่า “เจรจา” ที่มีการเจรจาแทรกระหว่างบทร้อง

9. จากคำกลอนข้างล่างนี้ อ่านเว้นวรรคอย่างไรจึงจะถูกต้อง

“เห็นนางในนอนทั่วทุกตัวคน ตรัสบอกยุบลสนทนา”

ก. “เห็นนาง / ในนอนทั่ว / ทุกตัวคน	ตรัสบอก / ยุบล / สนทนา”
ข. “เห็นนางใน / นอนทั่ว / ทุกตัวคน	ตรัสบอก / ยุบล / สนทนา”
ค. “เห็นนางใน / นอนทั่ว / ทุกตัวคน	ตรัส / บอกยุบล / สนทนา”
ง. “เห็นนาง / ในนอนทั่ว / ทุกตัวคน	ตรัส / บอกยุบล / สนทนา”

10. จากคำกลอนข้างล่างนี้ อ่านเว้นวรรคอย่างไรจึงจะถูกต้อง

“ชวนกันตั้งจิตพิชฐาน บนบานตามชอบอัชฌาสัย”

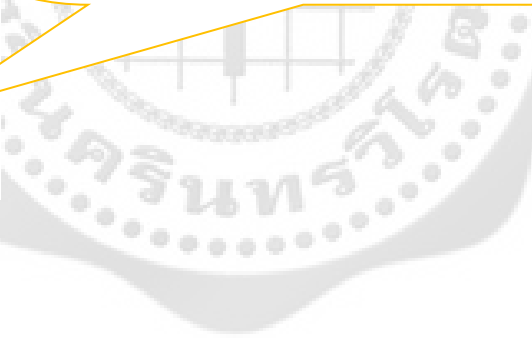
ก. “ชวนกัน / ตั้ง / จิตพิชฐาน	บนบาน / ตามชอบ / อัชฌาสัย”
ข. “ชวนกัน / ตั้งจิต / พิชฐาน	บนบานตาม / ชอบ / อัชฌาสัย”
ค. “ชวนกัน / ตั้ง / จิตพิชฐาน	บนบานตาม / ชอบ / อัชฌาสัย”
ง. “ชวนกัน / ตั้งจิต / พิชฐาน	บนบาน / ตามชอบ / อัชฌาสัย”

บทที่ 8
เกร็ดความรู้

การกล่าวถึงตัวละครที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น
ยักษ์ เทวดา สัตว์วิเศษ ฯลฯ ลักษณะนี้ปรากฏในบทละคร
นอกเกือบทุกเรื่อง ทำให้เนื้อเรื่องสนุกสนานยิ่งขึ้น ใน
เรื่อง**สังข์ทอง**ก็มีลักษณะนี้เช่นเดียวกัน บทนี้จะนำเสนอ
เนื้อหาอันเป็นเกร็ดความรู้เพิ่มเติมที่ช่วยให้การอ่านเรื่อง
สังข์ทองเข้าใจง่ายและสนุกสนานมากขึ้นนะครับ

2. กินรี

ชื่อไทย	กินนร [กิน-นอน], กินรี [กิน-นะ-รี]
ชื่ออังกฤษ	Kinnara, Kinnari
ชื่อจีน	紧那罗 (神鸟, 半人半鸟, 上身如人, 下身似鸟)
ประเภท	อมมนุษย์ ¹ ในเทพนิยาย ² กินนรเป็นเพศชาย และกินรีเป็นเพศหญิง แต่มักเรียกปน ๆ กันไป
ลักษณะรูปร่าง	กินนรมี 2 ชนิด 1. ชนิดหนึ่งเป็นครึ่งคนครึ่งนก ท่อนบนเป็นคน ท่อนล่างเป็นนก 2. อีกชนิดหนึ่งมีรูปร่างเหมือนคน เมื่อจะไปทีใดจึงใส่ปีกใส่หางบินไป
ที่อยู่อาศัย	ป่าหิมพานต์ ³

¹ อมนุษย์ [อะ-มะ-นุด] หมายถึง ผู้ที่ไม่ใช่มนุษย์ (หมายรวมทั้ง เทวดา พรหม สัตว์นรก แปรต อสุรกาย ภูติผีปีศาจ เป็นต้น) (非人, 指神仙鬼怪)

² เทพนิยาย น. เรื่องราวหรือตำนานเกี่ยวกับเทวดา (神话故事)

³ ป่าหิมพานต์ [หิม-มะ-พาน] น. เป็นป่าหนาวแถบเหนือของอินเดีย เป็นป่าในวรรณคดีและความเชื่อในเรื่องไตรภูมิตามคติศาสนาพุทธและฮินดู (雪山林)

กিন্নร, กินรี

กিন্নร กับ **กินรี** แปลว่า คนอะไร เป็นพวกที่น่าสงสัยว่าเป็นคนหรือเป็นสัตว์กันแน่ เพราะเป็นพวกครึ่งคนครึ่งนก กিন্নรเป็นเพศชายและกินรีเป็นเพศหญิง ในวรรณคดีเรื่อง **พระสุธน-มโนห์รา** นั้น นางมโนห์ราเป็นกินรีเวลาจะไปไหนก็สวมปีกหางบินเหมือนนก

กিন্নร กับ **กินรี** เป็นสัตว์ที่ปรากฏในงานศิลปะไทย ในวรรณคดีไทยมักมีการอ้างถึงเช่นกัน ในเรื่อง **สังข์ทอง** กล่าวถึงกিন্নรใน **ตอนที่ 1 กำเนิดพระสังข์** เมื่อนางจันทเทวีถูกไล่จากวัง นางพบสองตายายปลูกถั่วอยู่กลางป่า ยายทะเลาะกับตาว่าตาเห็นนางจันทเทวีจึงคิดว่าตามีใจออกห่างนางจันทเทวี เพราะนางรูปร่างงามเหมือนกিন্নร ตาโกรธยาย จึงเอาไม้ตี ดังคำประพันธ์ว่า

เดินมา
แลเห็นบ้านป่าพนาลัย
พบสองเฒ่าปลูกถั่ว
ฝ่ายว่าสองราดูหน้ากัน
ตานี้ดีร้ายจะไม่ตรง
นัดแนะกันมาหรือว่าไร
น้อยหรือนั้นรูปร่างอย่าง **กিন্নร**
ฝ่ายตาโกรธยายเอาไม้รัน

สุริยาร้อนแรงแสงใส
โฉมยงดีใจเข้าไปพลัน
นางนั่งวันทาทรมิขมัน
ยายถามตานั่นทันใด
มันคงกุศเลหาผิดไม่
ตาเอาใจออกนอกกัน
ยายค้อนตาผัวจนตัวสั่น
มึงเห็นสำคัญด้วยอันใด

(สังข์ทอง. 2545: 21)

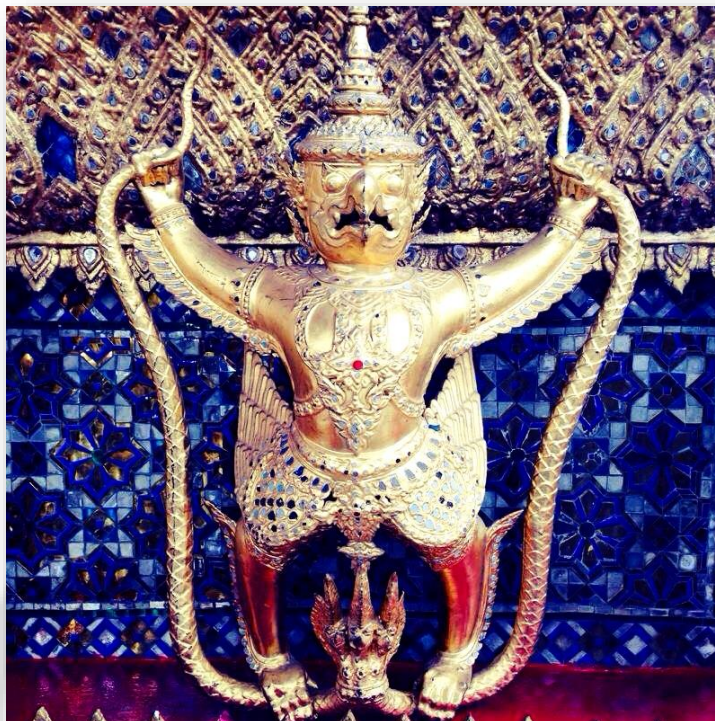
3. นาค

ชื่อไทย	นาค
นามต่าง ๆ	ภูซงค์ นาคี นาคา
ชื่ออังกฤษ	Naga
ชื่อจีน	那伽 (泰国神话中的龙)
ประเภท	สัตว์ในเทพนิยาย
ลักษณะ	มีลักษณะเป็นงูตัวใหญ่มีหงอนสีทอง และตาสีแดง เกิดเหมือนปลา มีหลายสีแตกต่างกันไปตาม บารมี ¹ บ้างก็มีสีเขียว บ้างก็มีสีดำ บ้างก็มีเจ็ดสี พวกนาคตระกูลธรรมดาจะมี เศียร ² เดียว แต่หากเป็นนาคตระกูลสูงอาจมีสามเศียร ห้าเศียร เจ็ดเศียรและเก้าเศียร
ที่อยู่อาศัย	บาดาล (พื้นที่ใต้ระดับผิวดินลงไป)
ความสามารถพิเศษ	มี อิทธิฤทธิ์ ³ สามารถแปลงกายได้ดั่งใจปรารถนา

¹ บารมี [บา-ระ-มี] น. คุณความดีที่ได้บำเพ็ญมา (恩德, 恩泽, 德行, 仁德)

² เศียร คำราชาศัพท์ หมายถึง “หัว” (头)

³ อิทธิฤทธิ์ [อิติ-ทิ-ริต] น. อำนาจศักดิ์สิทธิ์ (神通, 法力, 魔力)

4. ครุฑ

ชื่อไทย	ครุฑ
ชื่ออังกฤษ	Garuda
ชื่อจีน	迦楼罗 (大鹏金翅鸟)
ประเภท	สัตว์ในเทพนิยาย
ลักษณะ	ครุฑเป็นสัตว์กึ่งเทพ เป็นพญานกมีลักษณะร่างกายครึ่งนกครึ่งมนุษย์
ที่อยู่อาศัย	ครุฑอาศัยอยู่ทั้งในมนุษย์ภูมิ (人間) ป่าหิมพานต์ จนถึงสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา ¹
ความสามารถพิเศษ	มีอิทธิฤทธิ์มาก สามารถแปลงกายเป็นมนุษย์ และเหาะเหินเดินอากาศได้
พาหนะ	เป็นพาหนะของพระนารายณ์
การใช้เป็นสัญลักษณ์	ใช้เป็นตราแผ่นดินและเครื่องหมายทางราชการของประเทศไทยเนื่องจากชื่อของราชวงศ์คือ จักรี หรือ จักรซึ่งเป็นอาวุธของพระนารายณ์ จึงใช้สัตว์พาหนะพระนารายณ์ คือ ครุฑเป็นสัญลักษณ์

¹ จาตุมหาราชิกา [จา-ตุ-มะ-หา-รา-ชิ-กา] น. ชื่อสวรรค์ชั้นแรกแห่งสวรรค์ 6 ชั้น มีท้าวจาตุมหาราชทั้ง 4 ผู้รักษาโลกในทิศทั้ง 4 ร่วมกันปกครอง, จาตุมหาราช ก็ว่า (四大天王所在的六层天堂的第一层天堂)

ครุฑกับนาค

ครุฑ	นาค
พญานกในความคิดความเชื่อของชาวอินเดียที่นับถือศาสนาฮินดู ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อและการสร้างสรรค์ศิลปกรรมของคนไทย เป็นสัตว์ที่ปรากฏในวรรณคดีไทยหลายเรื่อง ครุฑยังเป็นเครื่องหมายแห่งอำนาจและความเป็นมงคล	งูใหญ่มีหงอน เป็นสัตว์ในเทพนิยาย ชาวไทยถือว่านาคเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะชาวไทยภาคอีสานนับถือบูชาพญานาคเป็นเทพเจ้าที่สร้างแม่น้ำ และสามารถให้ลมให้ฝน
ตำนานของอินเดียเล่าว่า ครุฑกับนาคเป็นพี่น้องต่างมารดา แต่มารดาของทั้งสองไม่ถูกกันจึงทำให้ภายหลังครุฑกับนาคต้องกลายเป็นศัตรูกัน ครุฑกับนาคเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของชาวไทยมากซึ่งเห็นได้จากจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมจะมีรูปครุฑกับนาคปนอยู่	
ครุฑกับนาคปรากฏในเรื่อง สังข์ทอง ตอนที่ 2 ถ่วงพระสังข์ กล่าวถึงพระสังข์ถูกถ่วงลงไปใ้แม่น้ำแล้วพญานาคช่วยชีวิตพระสังข์ไว้ ในตัวอย่างที่ยกมากล่าวถึงท้าวภูษงค์ผู้เป็นใหญ่ในเมืองบาดาล และเป็นพญานาคผู้อยู่ในศีลในธรรม ในวันถ่วงน้ำพระสังข์ เทวดาดลใจให้ท้าวภูษงค์มีอารมณ์หม่นหมอง จึงออกจากถ้ำไปเที่ยววាយน้ำเล่นให้สบายใจ แต่ต้องระวังครุฑมาจับกิน คำประพันธ์ที่ยกมานี้ทำให้เข้าใจว่านาคเป็นสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่ในเมืองบาดาล แต่กลัวครุฑเนื่องจากสองฝ่ายเป็นศัตรูกัน ดังคำประพันธ์ว่า	
 เมื่อนั้น กับดักกระดักใครคนทนาย ปรากฏพระยศศักดิ์ศรี ศาลารักษาศีลทาน เทพเจ้าเข้าในใจดล ด้วยพระสังข์ทองของโย จะใคร่ไปตามวิสัยนาค ระวังตัวด้วยกลัวครุฑา	ท่านท้าวภูษงค์องค์สหาย ล้ำเลิศเพริศพรายในบาดาล บรรดานาคไม่ต่อต้าน อยู่ใต้บาดาลพิมานชัย ท่านท้าวกำพลหม่นไหม้ ลำบากยากใจในคงคา ออกจากเปลวปล่องช่องผา ทอดตาเหลียวดูมาแต่ไกล (สังข์ทอง. 2545: 53)

5. พระอินทร์

ชื่อไทย	พระอินทร์
นามต่าง ๆ	พระสหัสนัยน์ มัชฌวาน อมรินทร์
ชื่ออังกฤษ	Indra
ชื่อจีน	因陀罗
ประเภท	เทวดาในศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา
ลักษณะรูปร่าง	มีรูปกายที่สวยงาม มีผิวสีเขียวก แต่ในบางครั้งจะเปลี่ยนเป็นสีทองจนถึงขาวนวลตามแต่โอกาส
ที่อยู่อาศัย	สวรรค์ชั้นดาวดึงส์
ความสามารถพิเศษ	มีฤทธิ์เหาะได้ แปลงตัวได้
อาวุธ	วชิราวุธ (สายฟ้า)
พาหนะ	ช้างเอราวัณ ¹
อาหาร	น้ำโสมหรือเหล้า

¹ เอราวัณ [เอ-รา-วัน] น. ช้าง 33 เศียรเป็นพาหนะของพระอินทร์ (葛罗筏拏, 三十三头神象, 因陀罗的坐骑)

พระอินทร์

พระอินทร์ เป็นเทวดาในศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธ เป็นเทวดาชั้นหัวหน้าในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เป็นเทวดาที่รู้จักกันมากในหลายประเทศ เช่น ไทย เมียนมา ลาว เขมร จีน อินเดีย ทิเบต ฯลฯ

ก่อนกล่าวถึง**พระอินทร์** ขอแนะนำเทวดาสูงสุดสามองค์ในศาสนาฮินดูก่อน เพราะแต่ก่อนพระอินทร์เป็นจอมเทพแห่งเทวดาทั้งปวง มีหน้าที่ปกครองสวรรค์และโลกมนุษย์ แต่ต่อมาพระอินทร์มีบทบาทลดลงและทำหน้าที่รองจากเทวดาสามองค์ ได้แก่ **พระพรหม** (พระผู้สร้าง) **พระศิวะ** (ผู้ทำลาย) และ**พระวิษณุ** (ผู้ปกป้องรักษา) ดังนี้

เทวดาสูงสุดสามองค์ในศาสนาฮินดู		
พระพรหม (ไทย)	พระศิวะ หรือ พระอิศวร	พระวิษณุ หรือ พระนารายณ์
Brahma (อังกฤษ)	Shiva	Vishnu
梵天, 四面佛 (จีน)	湿婆	毗湿奴
		
6. พระพรหม	7. พระศิวะ	8. พระนารายณ์ทรงครุฑ
ทำหน้าที่สร้างสิ่งทั้งปวงในโลกทั้งสาม ได้แก่ สวรรค์ นรก และบาดาล	ทำหน้าที่ทำลายสิ่งที่ไม่ดีทั้งปวงในโลกทั้งสาม	ทำหน้าที่ดูแลทั้งสามโลก

ถึงแม้ว่า**พระอินทร์**เป็นเทวดารองจาก**พระพรหม พระศิวะ และพระวิษณุ** แต่ในวรรณคดีหลายเรื่อง พระอินทร์ยังมีบทบาทสำคัญ เมื่อตัวละครเอกตกอยู่ในความยากลำบาก พระอินทร์มักจะเหาะลงมาช่วยเหลือเสมอ พระอินทร์มีอีกชื่อหนึ่งว่า “สหังสนัยน์” คำนี้แปลตามรูปศัพท์ว่า พันตา นามนี้เกิดจากความเจ้าชู้ของพระอินทร์ เกร็ดตำนานมีว่า พระอินทร์เคยหลงรักนางอหฺลยาซึ่งพระพรหมสร้างขึ้นมา เพื่อให้เป็นภรรยาพระมหาฤาษีโคดม นางอหฺลยาสวยมาก พระอินทร์ชอบใจจึงแปลงกายให้เหมือนพระโคดมเข้าไปหานางอหฺลยา พระโคดมจับได้เลยสาปให้เครื่องหมายเพศของหญิงผุดขึ้นเต็มกายพระอินทร์ ภายหลังพระอินทร์ไปขอโทษ รูปอันไม่น่าดูนั้นก็กลายเป็นตาไปทั่วตัวแทน

พระอินทร์ปรากฏในเรื่อง **สังข์ทอง** หลายตอน เช่น **ตอนที่ 8 พระสังข์ตีคลี** กล่าวถึง พระอินทร์ผู้อยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ รู้สึกว่าแท่นนอนที่เคยอ่อนนุ่มกลับแข็งกระด้างราวแท่นหิน จึงรู้ว่าจะเกิดเหตุร้ายในแดนมนุษย์ พระอินทร์ใช้ดาทิพย์ดูก็รู้แจ้งเรื่องของพระสังข์ว่าหากไม่ลงไปช่วยให้พระสังข์ถอดรูปเงาะ นางรจนาก็จะเสียใจ พระองค์จึงวางแผนว่าจะยกทัพไปล้อมเมืองสามนตฺ์ ดังคำประพันธ์ว่า

มาจะกล่าวบทไป

ทิพอาสน์เคยอ่อนแต่ก่อนมา

จะมีเหตุมันแน่นในแดนดิน

จึงสอดส่องทิพเนตรดูเหตุภัย

แม้มิไปช่วยจะม้วยมอด

จำจะยกพลพลเทวา

ถึง**ท้าวสหังสนัยน์**ไตรตริงษา

กระด้างดังศิลาประหลาดใจ

อมรินทร์เร่งคิดสงสัย

ก็แจ้งใจในนางรจนา

ด้วยสังข์ทองไม่ถอดรูปเงาะป่า

ลงไปล้อมพาราสามนตฺ์ไว้

(สังข์ทอง. 2545: 143)

9. ยักษ์

ชื่อไทย	ยักษ์
นามต่าง ๆ	กุมภภัณฑ์, ยักษ์, ยักษา
ชื่ออังกฤษ	Yaksha
ชื่อจีน	夜叉
ประเภท	อมนุษย์
ลักษณะรูปร่าง	รูปร่างใหญ่โตน่ากลัว ดวงตาเหลือก จมูกใหญ่ ปากกว้าง มีเขี้ยว
ความสามารถพิเศษ	มีฤทธิ์เหาะได้ แปลงตัวได้
อาวุธ	กระบอง
อาหาร	มนุษย์ สัตว์ขนาดใหญ่

ยักษ

ความเชื่อเรื่องยักษมักได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา ยักษเป็นตัวแทนของความชั่วร้าย เช่น ในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ สร้างจากจินตนาการว่าเป็นมนุษย์จำพวกหนึ่ง ยักษก็มีปรากฏในเรื่องสังข์ทองในตอนที่ 3 กับตอนที่ 4

ตอนที่ 3 นางพันธุรัตเลียงพระสังข์ กล่าวถึงพระสังข์เห็นฝูงยักษก็ตกใจ เพราะแต่ละตัวล้วนน่าเกลียดน่ากลัว หัวหยิกหยอง ตัวดำ ตาพอง ท้องใหญ่ เขี้ยวยาว เป็นการพรรณนาลักษณะรูปร่างของยักษ ดังคำประพันธ์ว่า

เมื่อนั้น	สุวรรณสังข์นรังสรรค์
เห็นหมู่สุรกุมภกันท์	คร้ามครั่นพร่นอกตกใจ
แต่ละตัวหัวพริกหยิกหยอง	ดำกาตาพองท้องใหญ่
เขี้ยวขาวยาวรีไม่มีใจ	คิดได้ถึงทำนาคี

(สังข์ทอง. 2545: 57)

ตอนที่ 4 พระสังข์หนีนางพันธุรัต กล่าวถึงนางพันธุรัตให้เหล่ายักษตกแต่งวัง สักให้นางยักษทุกตนเนรมิตร่างกายเป็นมนุษย์สาวสวยงาม แล้วนางออกจากวังไปยังฝั่งทะเลเพื่อไปรับพระสังข์ เป็นการอธิบายความสามารถพิเศษของยักษ ดังคำประพันธ์ว่า

แล้วสังข์กุมภกันท์ให้จัดแจง	ตกแต่งเร่งรัดอย่าขัดขวาง
อีกทั้งข้าเฝ้าทำนาง	ต่างต่างแปลงฤทธิ์นิมิตกาย
ให้เป็นมนุษย์สุดสิ้น	ตรัสพลางเทพินผ่นผาย
เข้าที่นฤมิตบิดเบือนกาย	เจ็ดฉายโสภาคย์องค์

(สังข์ทอง. 2545: 60)

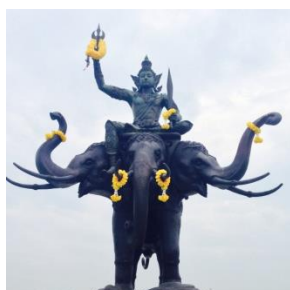
ตอนที่ 4 พระสังข์หนีนางพันธุรัต ยังกล่าวถึงการกินอาหาร และอาวุธที่ใช้ของยักษเมื่อนางพันธุรัตมาถึงป่า จับช้าง เสือ เนื้อ สมันเป็นอาหาร กินห้าหกตัวแล้วยังไม่อิ่ม พอเห็นช้างเผือกใหญ่ก็ใช้กระบองฟาดให้ตายบ้าง หักคอให้ตายบ้าง แล้วกินเป็นอาหาร ดังคำประพันธ์ว่า

ครั้นมาถึงป่าพนาลัย	จับได้ช้างเสือเนื้อสมัน
ฟาดฟันล้มตายวายชีวัน	ได้ห้าหกตัวนั้นไม่พอพุง
ครั้นเหลือบเห็นช้างเผือกใหญ่	ดีใจฟาดด้วยกระบองผดุง
หักคอตายกลาดฟาดดังปุง	ทหารหอบพะรุ่งพะรังมา

(สังข์ทอง. 2545: 63)

แบบฝึกหัด

จงโยงเส้นจับคู่ภาพกับคำอธิบายภาพให้ถูกต้องดังตัวอย่าง

เทวดาที่สร้างสิ่งทั้งปวงในโลกมนุษย์

ศัตรูของครุฑ

รูปร่างใหญ่โตน่ากลัว
ดวงตาเหลือก จมูกใหญ่ ปากกว้าง มีเขี้ยว

อมนุษย์ที่เป็นครึ่งคนครึ่งนก

เทวดาที่มีพาหนะเป็นช้างเอราวัณ

แบบทดสอบระหว่างเรียน

ให้กากบาท (X) ข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดเป็นสัตว์ที่ท่อนบนเป็นคน ท่อนล่างเป็นนก
 - ก. ครุฑ
 - ข. ยักษ์
 - ค. นาค
 - ง. กิन्नร
2. ลักษณะของนางมโนห์ราในวรรณคดีเรื่องพระสุธน-มโนห์รา ตรงกับข้อใด
 - ก. กิन्नรีแบบครึ่งคนครึ่งนก
 - ข. กิन्नรแบบครึ่งคนครึ่งนก
 - ค. กิन्नรีแบบรูปร่างเป็นคน เมื่อไปไหนมาไหนจะสวมปีกหางบินไป
 - ง. กิन्नรแบบรูปร่างเป็นคน เมื่อไปไหนมาไหนจะสวมปีกหางบินไป
3. คนไทยรับความเชื่อเรื่องนาคมาจากประเทศใด
 - ก. จีน
 - ข. ญี่ปุ่น
 - ค. อียิปต์
 - ง. อินเดีย
4. ศัตรูของนาคคือใคร
 - ก. ยักษ์
 - ข. ครุฑ
 - ค. เทวดา
 - ง. พระอินทร์
5. ในความเชื่อของคนไทย พญานาคเป็นเทพเจ้าที่ทำหน้าที่อะไร
 - ก. ดูแล รักษาสวรรค์
 - ข. ดูแล รักษาโลกมนุษย์
 - ค. สร้างสิ่งทั้งปวงในโลกทั้งสาม
 - ง. สร้างแม่น้ำ และสามารถให้ลม ให้ฝน

6. ข้อใดเป็นพาหนะของพระอินทร์

- ก. นาค
- ข. ครุฑ
- ค. ม้าสีแดง
- ง. ช้างเอราวัณ

7. คำว่า “ท้าวสหสันยน์” ในคำประพันธ์ต่อไปนี้หมายถึงใคร

มาจะกล่าวบทไป ถึงท้าวสหสันยน์ไตรตริงษา
ทิพอาสน์เคยอ่อนแต่ก่อนมา กระด้างดั่งศิลาประหลาดใจ

- ก. พระสังข์
- ข. พระอินทร์
- ค. ท้าวสามนต์
- ง. ท้าวยศวิมล

8. เทพองค์ใดในศาสนาฮินดูที่ทำหน้าที่ทำลายสิ่งที่ไม่ดีทั้งปวงในโลกทั้งสาม

- ก. พระศิวะ
- ข. พระวิษณุ
- ค. พระอินทร์
- ง. พระพรหม

9. คำประพันธ์ต่อไปนี้เป็นการพรรณนาลักษณะรูปร่างของใคร

เมื่อนั้น สุวรรณสังข์นึ่งสรค์
เห็นหม่อมสุรกุมภันท์ คร้ามครั่นพรันนอกตกใจ
แต่ละตัวหัวพริกหยิกหยอง ดำกาตาทองทองใหญ่
เขี้ยวขาวยาวรีไม่มีใจ คิดได้ถึงท้าวนาคิ

(สังข์ทอง. 2545: 57)

- ก. ครุฑ
- ข. ยักษ์
- ค. นาค
- ง. พระอินทร์

10. คำว่า “กุ่มกัณฑ์” ในคำประพันธ์ต่อไปนี้หมายถึงใคร

แล้วสั่งกุ่มกัณฑ์ให้จัดแจง ตกแต่งเร่งรัดอย่าขัดขวาง
อีกทั้งข้าเฝ้าทำวณาง ต่างต่างแผลงฤทธิ์นิมิตกาย

- ก. ครูฑ
- ข. ยักษ์
- ค. พระสังข์
- ง. พระอินทร์

แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับนักศึกษา หนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีน

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความพึงพอใจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้อ่านต่อการใช้นหนังสืออ่านประกอบบทละครนอกเรื่องสังข์ทองสำหรับนักศึกษาชาวจีน

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับความพึงพอใจของผู้เรียน ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ชื่อผู้ประเมิน.....เวลาที่ทำประเมิน.....

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					หมายเหตุ
		5	4	3	2	1	
1	เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้						
2	เนื้อหามีความต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน						
3	ความชัดเจนของการอธิบายเนื้อหา						
4	ความยากง่ายของเนื้อหาในแต่ละบทเหมาะสมกับผู้เรียน						
5	ความยากง่ายของภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน						
6	ภาษาที่ใช้สื่อความหมายได้ชัดเจน						
7	ความยากง่ายของแบบฝึกหัดเหมาะสมกับผู้เรียน						
8	ความเหมาะสมของจำนวนข้อแบบทดสอบในแต่ละบท						
9	รูปภาพที่ใช้สื่อความได้ชัดเจน						
10	ผู้เรียนได้เพิ่มความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย						

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล

นางสาว SHI LEI (史磊)

เกิด

26 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2533

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

66 ซอยสุขร่วมกัน ถนนรัชดาภิเษก แขวงดินแดง
เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2555

ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ
(ภาษาอังกฤษและภาษาไทย) จาก มหาวิทยาลัย
ฝึกหัดครูยูนนาน ประเทศจีน (Yunnan Normal
University College of Arts and Sciences, China)

พ.ศ. 2559

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.)
สาขาวิชาภาษาไทย แขนงการสอนภาษาไทยในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ
จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย
(Srinakharinwirot University, Thailand)